

T.C.
ÇANAKKALE ONSEKİZ MART ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
YÜKSEK LİSANS TEZİ

SOMA (MANİSA) İLÇESİ
AÇIK VE YEŞİL ALAN POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ

İlknur GÜNAL
Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı
Tezin Sunulduğu Tarih: 24/05/2010

Tez Danışmanı:
Yrd. Doç. Dr. Füsun ERDURAN

ÇANAKKALE

YÜKSEK LİSANS TEZİ SINAV SONUÇ FORMU

İLKNUR GÜNAL tarafından **YRD. DOÇ. DR. FÜSUN ERDURAN** yönetiminde hazırlanan “**SOMA (MANİSA) İLÇESİ AÇIK VE YEŞİL ALAN POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ**” başlıklı tez tarafımızdan okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Füsün ERDURAN

Yönetici

Prof. Dr. Abdullah KELKİT

Jüri Üyesi

Yrd. Doç. Dr. Aysun ÇELİK

Jüri Üyesi

Sıra No:.....

Tez Savunma Tarihi: 24/05/2010

Prof. Dr. Ahmet ERDEM

Müdür

Fen Bilimleri Enstitüsü

İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI

Bu tezde görsel, işitsel ve yazılı biçimde sunulan tüm bilgi ve sonuçların akademik ve etik kurallara uyularak tarafımdan elde edildiğini, tez içinde yer alan ancak bu çalışmaya özgü olmayan tüm sonuç ve bilgileri tezde kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

İlknur GÜNAL

TEŞEKKÜR

“Soma (Manisa) İlçesi Açık ve Yeşil Alan Potansiyelinin Belirlenmesi” konulu yüksek lisans tez çalışmamda, beni yönlendiren, çalışmanın tüm aşamalarında fikirleri ve sabrıyla yardım ve desteğini esirgemeyen, değerli hocam ve danışmanım Sn. Yrd. Doç. Dr. Füsun ERDURAN’a sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

Araştırma çalışmamda bilgi, öneri ve yardımlarını esirgemeyerek destek olan Bölüm Başkanım ve değerli hocam Sn. Prof. Dr. Abdullah KELKİT’e en derin duygularıyla teşekkür ederim.

Tüm eğitim hayatım boyunca ve tüm çalışmalarımda göstermiş oldukları sabır, destek ve yardımlarından dolayı annem Nuriye GÜNAL’a, dayım Prof. Dr. Sabri ŞENER’e, yengem Öğr. Gör. Sabriye ŞENER’e sonsuz teşekkür ve şükranlarımı sunarım.

Tezimi tamamlamamda yardımları ve destekleri ile yanımda olan değerli meslektaşım Fuat BALCI’ya da sonsuz teşekkürlerimi sunarım.

İlknur GÜNAL

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

A.D.N.K.S.	Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi
C.B.S.	Coğrafi Bilgi Sistemleri
D.İ.E.	Devlet İstatistik Enstitüsü
D.M.İ.	Devlet Meteoroloji İşleri
E.L.İ.	Ege Linyitleri İşletmesi
GL.İ	Garp Linyitleri İşletmesi
S.E.A.Ş.	Soma Elektrik Üretim Ticaret Anonim Şirketi
S.H.Ç.E.K.	Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu
T.C.D.D.Y.	Türkiye Cumhuriyeti Devlet Demir Yolları
T.E.D.A.Ş.	Türkiye Elektrik Dağıtım Anonim Şirketi
T.E.İ.A.Ş.	Türkiye Elektrik İletim Anonim Şirketi
T.K.İ.	Türkiye Kömür İşletmeleri
T.Ü.İ.K.	Türkiye İstatistik Kurumu

ÖZET

SOMA (MANİSA) İLÇESİ

AÇIK VE YEŞİL ALAN POTANSİYELİNİN BELİRLENMESİ

İlknur GÜNAL

Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi

Fen Bilimleri Enstitüsü

Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Füsun ERDURAN

24/05/2010, 138

Hızlı kentleşme, sanayileşme ve artan nüfus, mekânlarda yapılaşmaların artmasına, açık-yeşil alanların miktarının giderek azalmasına neden olmakta ve bunun sonucu kentli doğadan hızla kopmaktadır.

Sanayileşme sonucu çarpık bir kentleşme örneği sergileyen Soma ilçesinde kent nüfusu 1960'lı yıllardan itibaren hızla artmış, 1980'li yıllarda ise kent nüfus artış hızı, ülke genelindeki nüfus artış hızını geçmiştir. Bunun sonucunda oluşan plansız kentleşme ile doğal çevre tahrip edilerek açık-yeşil alanlar giderek yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Bu araştırmada Soma ilçesinin mevcut açık-yeşil alan potansiyeli belirlenerek kentin gelişiminde ekolojik yaklaşımlarla plan kararları alınabilmesi için alınması gerekli önlemlerin belirtilmesi hedeflenmiştir.

İlk aşamada Soma ilçesi belediye imar sınırlarına göre mahalle bazında yapılan araştırma ile açık-yeşil alan miktarları belirlenmiştir. Daha sonra yine imar sınırları içinde yer alan tüm açık-yeşil alanlar nitelik ve nicelikleri bakımından 12 ayrı kategoride sınıflandırılarak ele alınmıştır. Buna göre, Soma ilçesinde açık-yeşil alanların dağılımlarının dengesiz olduğu ve nüfus ile orantılandığında kişi başına düşen yeşil alan miktarının yeterli olmadığı tespit edilmiştir.

Anahtar sözcükler: Açık-Yeşil Alan Potansiyeli, Kentsel Peyzaj, Soma İlçesi.

ABSTRACT

OPEN AND GREEN AREAS

SOMA (MANİSA) DISTRICT DETERMINING POTENTIAL

İlknur GÜNAL

Çanakkale Onsekiz Mart University

Graduate School of Science and Engineering

Chair for Landscape Architecture Thesis of Master of Science

Advisor: Assist. Prof. Dr. Füsün ERDURAN

24/05/2010, 138

Rapid urbanization, industrialization and increasing population, increased places structure, open and green areas, and this leads to reduce the amount of increasingly urban nature of the results are quickly lost.

Urbanization and industrialization as a result a distorted sample of the urban population in the district exhibits Soma increased rapidly since the 1960s, the urban population growth rate in the 1980s, population growth rate in the country has passed. As a result of unplanned urbanization and the natural environment destroyed by the open and green areas are facing increasing danger of extinction remains.

In this study, the current open-green area of the town of Soma by determining the potential ecological approaches in the development of the city's plan to take the necessary measures can be taken decisions aimed to specify.

In the first stage according to the Soma district, municipal zoning district boundaries on the basis of research with open and green area have been determined. Then, still within the boundaries of zoning and all of the open-green areas in terms of quality and quantity has been taken classified in 12 different categories. Accordingly, the open-green areas in the town of Soma distribution of the population is uneven with the proportions of the per capita green area is not sufficient quantity have been identified.

Keywords: Open-Green Area Potential, Urban Landscape, Soma County.

İÇERİK

	Sayfa
TEZ SINAVI SONUÇ BELGESİ.....	ii
İNTİHAL (AŞIRMA) BEYAN SAYFASI.....	iii
TEŞEKKÜR.....	iv
SİMGELER VE KISALTMALAR.....	v
ÖZET.....	vi
ABSTRACT.....	vii
BÖLÜM 1 – GİRİŞ.....	1
BÖLÜM 2 – ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR.....	2
BÖLÜM 3 – KURAMSAL TEMELLER.....	9
3.1. Açık ve Yeşil Alan Kavramı.....	9
3.2. Açık-Yeşil Alanların İşlevi ve Önemi.....	10
3.3. Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması.....	15
3.4. Açık ve Yeşil Alan Standartları.....	18
BÖLÜM 4- MATERYAL VE YÖNTEM.....	23
4.1. Materyal.....	23
4.2. Yöntem.....	23
BÖLÜM 5- ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA.....	30
5.1. Araştırma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri.....	30
5.1.1. Doğal Özellikler.....	30
5.1.1.1. Coğrafi Konum.....	30
5.1.1.2. Topografya.....	31
5.1.1.3. Jeolojik Yapı.....	32
5.1.1.4. Hidroloji.....	36
5.1.1.5. İklim Yapısı.....	36
5.1.1.6. Toprak Özellikleri.....	38
5.1.1.7. Bitki Örtüsü.....	40
5.1.2. Kültürel Özellikler.....	41
5.1.2.1. Tarihçe.....	41
5.1.2.2. Soma Adının Kronolojik Gelişimi.....	42
5.1.2.3. Nüfus Yapısı.....	43
5.1.2.4. Ekonomik Yapı.....	45

5.1.2.4.1. Tarım.....	45
5.1.2.4.2. Ormancılık.....	47
5.1.2.4.3. Sanayi Ve Ticaret.....	47
5.1.2.4.4. Madencilik.....	48
5.1.2.4.5. Enerji.....	49
5.1.2.5. Yerleşim.....	50
5.1.2.6. Ulaşım.....	51
5.2. İdari Bölünüş ve İmar Planı Uygulamaları.....	52
5.2.1. İlçenin İdari Bölünüşü.....	52
5.2.2. İlçenin İmar Planı Uygulamaları.....	55
5.3. İlçenin Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	55
5.3.1. İlçenin Mahallelere Göre Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	57
5.3.1.1. 13 Eylül Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	58
5.3.1.2. Atatürk Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	61
5.3.1.3. Cuma Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	64
5.3.1.4. Cumhuriyet Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	68
5.3.1.5. Hamidiye Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	70
5.3.1.6. Hürriyet Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	73
5.3.1.7. İnönü Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	77
5.3.1.8. İstasyon Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	80
5.3.1.9. Karamanlı Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	83
5.3.1.10. Kurtuluş Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	86
5.3.1.11. Namazgah Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	89
5.3.1.12. N.Danışman Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu....	93
5.3.1.13. Samsacı Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	96
5.3.1.14. Zafer Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu.....	99
5.3.2. İlçede Mevcut Açık-Yeşil Alanların Sınıflandırılması.....	102
5.3.2.1. Park Ve Çocuk Oyun Alanları.....	102
5.3.2.2. Spor Ve Oyun Alanları.....	107
5.3.2.3. Eğitim Kurumu Alanları.....	109
5.3.2.4. Sağlık Kurumu Alanları.....	111
5.3.2.5. Diğer Kurum Ve Tesis Alanları.....	113
5.3.2.6. Toplu Konut Alanları.....	115

5.3.2.7. Kavşak ve Refüj Alanları.....	117
5.3.2.8. Ağaçlandırma Alanları.....	118
5.3.2.9. Mezarlık Alanları.....	120
5.3.2.10. Taşıt Park Alanları.....	121
5.3.2.11. Merkezi Toplanma Alanları.....	122
5.3.2.12. Geçiş Alanları.....	123
BÖLÜM 6- SONUÇLAR VE ÖNERİLER.....	125
KAYNAKLAR.....	135
Çizelgeler.....	I
Şekiller.....	III
Özgeçmiş.....	VI

BÖLÜM 1**GİRİŞ**

Kentsel yerleşim alanlarının sağlıklı bir yaşam alanı olabilmesi, yapısal alanlar ile açık-yeşil alanların dengeli ve planlı olarak gelişimi ile söz konusu olacaktır. Açık-yeşil alanlar, kentin fiziki yapısını iyileştirirken kentlinin yaşam kalitesini de artırmada önemli rol oynamaktadır.

Araştırmanın yapıldığı Manisa ili Soma ilçesi de sanayi ve endüstri alanındaki gelişmelerden nasibini almış bir kent olup, bu kentte kentsel gelişim, yakın çevresinde yer alan “Türkiye Kömür İşletmeleri (T.K.İ.) Genel Müdürlüğüne” bağlı olarak çalışan “Ege Linyitleri İşletme (E.L.İ.) Müessesesi” tarafından işletilen yeraltı ve açık ocak madenleri ve ilçe merkezinin yakınında yer alan “Soma Elektrik Üretim ve Ticaret Anonim Şirketi’ne (S.E.A.Ş.)” bağlı “Soma Termik Santrali” ile değişmekte, ülkenin her şehrinden göç aldıkça da hızlı kentleşmeyle birlikte çevre sorunları da beraberinde gelmektedir. Bu sorunların en aza indirilebilmesi için standartlara uygun açık-yeşil alan planlaması önemlidir.

Soma ilçesinin kuzey doğu ve güney batısındaki, açık ve kapalı kömür havzalarından linyit çıkaran işletme ve ilçe merkezinde yer alan termik santralinin kurulması ile birlikte kent hızlı göç almıştır. Böylece kent nüfusu 1960’lı yıllardan itibaren hızla artmış, 1980’li yıllarda ise kırsal bölgelerden kente olan göç, daha da hız kazanarak plansız bir kentleşme ortaya çıkmıştır. Bu süreçte ilçenin doğal ortamı ve ekolojisi gün geçtikçe bozulmuş, açık – yeşil alanlar giderek yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalmıştır.

Yapılan bu araştırmayla Soma ilçesinin mevcut açık-yeşil alan potansiyelinin belirlenmesi ve geleceğe yönelik olarak alınacak kararlarda planlama çalışmalarında uygulayıcılara yön vermesi hedeflenmektedir.

Soma ilçesi kentsel gelişiminin ekolojik kriterler dikkate alınarak yapılabilmesi için, alan mahalle ölçeğinde ele alınarak, açık ve yeşil alan potansiyelinin belirlenmesi ve kişi başına düşen açık ve yeşil alan miktarının tespit edilmesi hedeflenmiştir.

**BÖLÜM 2
ÖNCEKİ ÇALIŞMALAR**

Burat (2000), “ Gren Belt As A Planning Tool and Green Belt Of Ankara” konulu çalışmasında, kentlerin büyümesini kontrol etmekte kullanılan yeşil kuşaklar ve planlama politikaları arasındaki ilişkiyi ortaya koymuş, başlangıcından itibaren yeşil kuşak fikrini içerdiği için İngiliz planlama tarihi ve Londra'nın yeşil kuşak deneyimini incelemiştir. Bu incelemeler ışığında Ankara yeşil kuşağı ve yeşil kuşağın zaman içinde uğradığı değişiklikler değerlendirilmiştir.

Özcan (2000), “Kırıkkale Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık-Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmasında, Orta Kızılırmak Havzasının en önemli askeri ve stratejik sanayi kentlerinden biri olan Kırıkkale kentinin mevcut alan kullanım kararları ve açık-yeşil alan verilerinin analitik çözümlemesini yapmıştır.

Alparslan (2001), “Sinop İli Yakın Çevresinin Peyzaj Potansiyelinin Saptanması Üzerinde Bir Araştırma” konulu çalışmasında, ülkemizin bugüne kadar peyzaj değerleri tam olarak tespit edilmemiş olan zengin doğal ve kültürel peyzaj değerlerine sahip Sinop ili ve yakın çevresinin peyzaj potansiyelleri açısından analiz çalışmaları yapmıştır.

Gül ve Küçük (2001), “Kentsel Açık-Yeşil Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi” konulu çalışmalarında, Isparta kenti mevcut düzenlenmiş aktif açık-yeşil alanlarını nitelik ve nicelik bakımından incelemiş, kişi başına düşen ortalama yeşil alan miktarını saptamışlardır.

Yılmaz (2001), “Bartın İli ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma” adlı çalışmasında, 1991 yılında il statüsüne geçen Bartın ili incelemiş, Coğrafi Bilgi Sistemleri (C.B.S.) aracılığıyla saptanan potansiyel yapının korunması ve onun temel unsurları olan abiyotik ve biyotik varlıkların en uygun kullanımı değerlendirmiştir.

Bozdoğan (2002), “Karaisalı İlçesi'nin Kentsel Gelişim Potansiyeli İçinde Yeşil Alan Gereksinimleri” adlı çalışmasında, günümüzde çağdaş kent normlarından uzak bir fiziksel gelişme gösteren Karaisalı ilçesinin sosyo-kültürel açıdan gereksinim duyduğu açık ve yeşil alan gereksinimlerini belirlemiştir.

Etli (2002), “Edirne İli Merkez İlçe Yeşil Alan Sisteminin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönünden İrdelenmesi” konulu çalışmasında, Edirne ili merkez ilçesinin mevcut yeşil alan sistemini peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelenmeye çalışılmış ve bu ilkeler

doğrultusunda alınması gereken önlemleri sunmuştur. Araştırma sonucunda Edirne kentinde kişi başına düşen yeşil alan miktarının Türkiye standartlarının üzerinde olmasına rağmen aktif yeşil alanlarının işlevsel ve estetik yönlerden zayıf kaldığını belirtmiştir.

Kelkit (2002), “Çanakkale Kenti Açık-Yeşil Alanlarda Kullanılan Bitki Materyali Üzerinde Bir Araştırma” adlı çalışmada, açık-yeşil alanların insan yaşamındaki yeri ve önemini incelenmiş, Çanakkale kenti açık-yeşil alanlarda kullanılan bitki materyalinin bitkisel tasarım yönünden analizini yaparak, uygulamalardaki sorunları ortaya koymuş ve çözüm önerileri getirmiştir.

Aksoy (2003), “İstanbul Kenti Yeşil Alan Durumunun Deprem Öncesi ve Deprem Sonrası İhtiyaçlar Açısından İrdelenmesi” konulu çalışmada, İstanbul kentinin mevcut yeşil alan durumunun deprem öncesi ve sonrasında ihtiyaçlar açısından irdelenmesi için, nüfus-yeşil alan ilişkisi içerisinde son 25 yılın bir değerlendirmesini yapmıştır. Mevcut aktif ve pasif yeşil alanların kişi başına düşen miktarlarının, belirtilen yeşil alan standartlarına uymadığı hatta bu orana erişemediğini saptamıştır. İmar planlarında yeşil alan kapsamında belirtilmiş olan çocuk oyun alanları, park alanları, spor alanları ve pasif yeşil alanlarının gerçekleştirme oranlarını saptayarak, bugün için kişi başına düşen yeşil alan miktarlarını belirlemiştir.

Özdemir (2003), “Ankara-Kalecik İlçesi ve Yakın Çevresi Peyzaj Potansiyelinin Saptanması ve Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma” adlı çalışmada, Ankara-Kalecik ilçesinin peyzaj potansiyelini çıkarmış ve araştırma sonunda ilçede, tarımsal potansiyelin oldukça yüksek olduğunu ve buna bağlı olarak da üretim ve hizmet sektörlerinin önemli özelliklere sahip olduğunu saptamıştır.

Yiğiter ve Erdem (2003), “Karşıyaka İlçesi Örneğinde Kent Dokusu ve Açık-Yeşil Alan İlişkileri Üzerine Bir Araştırma” adlı çalışmalarında, nokta bazında bir değerlendirme modeli oluşturmak üzere, ilçeyi örnekleyebilecek şekilde, deniz kenarına konumlanmış, düz bir arazi olan ve sosyoekonomik yapısı yüksek durumdaki Atakent Mahallesi ile Karşıyaka varoşlarında yer alan gecekondü sakinlerinin oturduğu Yamanlar Mahallesi'ni özgün ortam olarak seçmişler, İki mahallenin kent dokusu ve açık – yeşil alan ilişkileri üzerine anket uygulaması yapmışlardır.

Aksoy (2004), “Üsküdar İlçesi Açık Yeşil Alan Durumunun İrdelenmesi” Üsküdar ilçesi yeşil alan durumunun tespit edildiği bu çalışmada; Üsküdar ilçesinin 1\1000 ölçekli uygulama imar planlarını incelemiş, Planlanan ve mevcut yeşil alan verilerini karşılaştırarak, planlanan yeşil alanların gerçekleştirme yüzdeleri ile açık yeşil alanların gerçekleştirilmeme nedenlerini tespit etmiştir.

Özel (2004), “Çanakkale İli Doğal ve Kültürel Potansiyelinin Turizm ve Rekreatif Kullanım Yönünden İncelenmesi” konulu çalışmasında, jeopolitik konumu, geçmişte değişik uygarlıklara ve kültürlerle sahne olmuş toprakları, zengin kıyı dokusu, doğal müzeyi tamamlayan tarihsel doku içindeki önemli doğal ve kültürel kaynaklarıyla Çanakkale ilinin doğal, tarihi ve kültürel potansiyelini saptamış ve buna bağlı olarak turizm ve rekreasyon aktivitelerine kaynak teşkil edebilecek kullanımları ve bilinçli kullanımına yönelik stratejilerini belirlemiştir.

Öztürk, Demircioğlu ve Ayan (2004), “Kastamonu Kenti Açık ve Yeşil Alanları İçin Ekolojik Bir Yaklaşım” adlı çalışmalarında, Kastamonu halkının rekreasyonel isteklerine büyük ölçüde cevap veren ve kent merkezinde bulunan Kışla, Sinanbey ve Cevizli parklarındaki canlı ve cansız yapı elemanları hakkında bilgiler vermişlerdir. Bunun yanında, kent ekolojisine ve ekolojik yaklaşıma uygun tür kullanımı hakkında öneriler getirmişlerdir.

Polat ve Önder (2004), “Kent Parkı Kavramı ve Konya Kenti İçin Bir Kent Parkı Örneği” adlı çalışmalarında, park kavramı ve kent parklarının genel özelliklerini inceleyerek, kent insanına rekreasyonel ve sosyo-kültürel amaçlı kullanım olanaklarını sunmuş, peyzaj mimarlığı ilkeleri doğrultusunda işlevsel ve estetik değer taşıyan modern bir kent parkı tasarımını, Konya kenti örneğinde ortaya koymuşlardır.

Yılmaz (2004), “Serçeme Vadisinin Rekreatif Kullanım Potansiyelinin Belirlenmesi” konulu çalışmasında, Erzurum kent merkezine 35 km uzaklıkta olan Serçeme Vadisinin rekreasyonel kullanım potansiyelini tespit etmiştir. Serçeme Vadisinin, ilginç peyzaj formları, bozulmamış çevresi ve köy yerleşimleri, akarsu kaynakları, kendine özgü bitki örtüsü, kente yakınlığı ile Erzurum kenti için yüksek rekreasyon potansiyeline sahip olduğunu belirlemiştir.

Aksoylu, Çabuk ve Uz (2005), “Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Uzaktan Algılama Yardımıyla Yeşil Alanlarının Yeterliliğinin Saptanması Üzerine Bir Araştırma: Eskişehir Örneği ” konulu çalışmalarında, nüfus, yoğunluk, mevcut yönetmelikler ve standartlara göre planlama kriterleri açısından coğrafi bilgi sistemleri ve uzaktan algılama tekniklerini kullanarak Eskişehir ilinin yeşil alanlarının yeterliliklerini saptamışlardır.

Yörük, Gülgün ve Türkyılmaz (2005), “Akhisar İlçesi Kentsel Alan Kullanım Değişiminin Belirlenmesi Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmalarında, Akhisar ilçesi kentsel alan kullanımında konutsal yerleşim, tarımsal ve doğal yapı açısından yıllar içinde ve kentin yeşil dokusunda meydana gelen değişimleri incelemiştir.

Uz (2005), “Eskişehir Kent Merkezi Yeşil Alanlarının Uzaktan Algılama ve Coğrafi Bilgi Sistemleri Yardımı İle Değerlendirilmesi” ile ilgili çalışmada, Eskişehir ili kent merkezine ait açık ve yeşil alanların Uzaktan Algılama'nın farklı yöntemlerini kullanarak saptanabilirliği ve Coğrafi Bilgi Sistemleri ile yeterliliğini analiz etmiştir.

Albayrak (2006), “Çorum Kenti Mevcut Alan Kullanım Kararları ve Açık - Yeşil Alan Verilerinin Değerlendirilmesi Üzerinde Bir Araştırma” konulu çalışmasında, Çorum kent bütününe mevcut alan kullanımlarını irdelemiş ve planlama kararları ile örtüşmediğini saptamıştır. Değerlendirme sonucunda kentte yeşil kuşak sisteminin yanı sıra mevcut açık ve yeşil alanlarını tekrar gözden geçirerek işlevsel açıdan kullanım olanaklarının artırılması, mevcut açık ve yeşil alanların bitkisel tasarım açısından irdelenip iyileştirilmesini, yeni açık ve yeşil alanların kazandırılması konusunda öneriler getirmiştir.

Atıl, Yörük ve Gülgün (2006), “Bayındır İlçesi Kamusal Yeşil Alanların Yeterliliği ve Geliştirilebilme Olanakları Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmalarında, İzmir ili Bayındır ilçesi kentsel yeşil alanlarının yeterliliği ve geliştirilebilme olanaklarını araştırmışlar, mevcut durum ve standartlar arasında karşılaştırmalar yaparak ilçenin kamusal-kentsel yeşil alanlarının genel durumunu ortaya koymuşlardır. Elde edilen veriler doğrultusunda da gerekli öneriler sunmuşlardır.

Bingöl (2006), “A Quality Of Life Perspective To Urban Green Spaces Of Ankara” konulu çalışmasında, Ankara'nın yeşil alanları için iyi-işleyen bir planlama sürecini yeniden kurmanın önceliklerini ve koşullarını yaşam kalitesi özelinde ortaya koymuştur.

Dönmez (2006), “Kırşehir İli Mucur İlçesi ve Yakın Çevresinin Peyzaj Potansiyelinin Saptanması” adlı çalışmasında, Mucur ilçesini kent ve yakın çevresi doğal ve kültürel özellikleri ile birlikte incelemiş ve peyzaj mimarlığı açısından değerlendirerek bu değerlerin akılcı kullanımı çerçevesinde turizm amaçlı kullanımı için çeşitli öneriler sunmuştur.

Kap (2006), “Avrupa Peyzaj Sözleşmesi Kapsamında Yeşil Alan Kullanımı; İstanbul Boğaziçi Ön Görünüm Bölgesi Örneği” adlı çalışmasında, Avrupa Konseyinin hazırladığı bu sözleşmenin Türkiye Cumhuriyeti tarafından kabul edilmesi, ülke sınırları içinde yer alan peyzaj alanlarının korunup geliştirilmesi için önemli bir adım olan İstanbul Boğaziçi alanında yer alan yeşil alanların, kent, bölge, ülke ve kıta içindeki konumunun değerini algılayarak, yapılan planlama çalışmaları neticesinde incelemiştir.

Özcan (2006), “Sürdürülebilir Kentsel Gelişmede Açık – Yeşil Alanların Rolü Kırıkkale, Türkiye Örneği” adlı çalışmasında, Kırıkkale kentinde geleceğe dönük açık-yeşil alan sistemi planlama ilkelerinin sürdürülebilir kentsel gelişme potansiyel ve dinamikleri açısından irdelemiş, araştırma sonunda Kırıkkale kentinin mevcut açık-yeşil alan verilerinin niceliksel açıdan yetersiz olduğu, kent formu bütününde dengesiz mekansal dağılım gösterdiği ve sürdürülebilir kentsel gelişme dinamikleri açısından etkin kullanılmadığını belirlemiştir.

Özdamar (2006), “Açık- Yeşil Alan Kullanımlarının İmar Planındaki Dağılımları ve Uygulama Sorunları Bursa Osmangazi Örneği” adlı çalışmasında, örnek alanın açık-yeşil alanlarının mevcuttaki dağılımları ve onaylı imar planlarındaki dağılımlarını niceliksel ve niteliksel olarak belirlemiştir. Alanın tarihsel, kültürel ve doğal kaynaklarını da dikkate alarak taşıyabileceği nüfus kapasitelerini tartışmıştır.

Ülger ve Önder (2006), “Kayseri Kenti Açık – Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi” adlı çalışmalarında, öncelikle Kayseri Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırları içerisindeki açık–yeşil alanların durumunu etkileyen doğal ve kültürel özellikleri incelemiştir. İki merkez ilçeden oluşan kentteki açık–yeşil alanları 11 grupta ele alarak nicelik ve nitelikleri bakımından incelemiş, kişi başına düşen yeşil alan miktarının belirlenmesi ile de açık – yeşil alanların yeterliliğini ortaya koymuştur.

Yağcı (2006), “Adana Kuzey – Doğu Kentsel Gelişme Alanında Açık ve Yeşil Alanların İrdelenmesi” adlı çalışmasında, Adana kuzey-doğu kentsel gelişme alanındaki açık ve yeşil alanların Yüreğir ilçesi kuzey kesimi, İncirlik, Kürkcüler, Suluca, Yakapınar, Buruk, Sofulu, Balcalı, Menekşe, Akkuyu, Beyceli, Çarkıpare, Boynuyoğun, Bayramhacılı ve Çınarlı yerleşkelerini kapsayan alan içinde, kuzey-doğu Adana’nın fiziksel yapısındaki mevcut açık ve yeşil alanları incelemiş, imar planlarının konuya yaklaşımının araştırılması ve gelecekte kentsel gelişme planı içerisinde yapılması gereken çalışmalar ve gelecek yıllardaki nüfus projeksiyonuna uygun bir yeşil alan sistemi ile alınması gereken önlemleri saptamıştır.

Yeşil (2006), “Ankara Metropoliten Alanının Yeşil Alan Sisteminin Analizi” adlı çalışmasında, Ankara’nın metropoliten alan sınırları içerisindeki yeşil alanlarının mevcut durumunu bir envanter oluşturacak şekilde ortaya koymaktadır. Bu doğrultuda metropoliten alan sınırları içerisinde bulunan 8 ilçe çalışma alanı kapsamına alınmıştır. İlçe nüfuslarına göre yeşil alan miktarları karşılaştırılarak analiz edilmiştir. Bir çizelge ile

toplam yeşil alan miktarı metropol bütününde incelenmiş ve kişi başına düşen yeşil alan miktarları hesaplanmıştır.

Emür ve Onsekiz (2007), “Kentsel Yaşam Kalitesi Bileşenleri Arasında Açık ve Yeşil Alanların Önemi- Kayseri Kocasinan İlçesi Park Alanları Analizi” adlı çalışmalarında, Kayseri İli Kocasinan İlçesi Kentsel yaşam kalitesini fiziksel çevre, sosyal çevre ve ekonomik çevre bileşenleri tarafından irdeleyerek açık-yeşil alanlarının analizini yapmışlardır.

Kuter (2007), “Çankırı Kenti Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında, tarihi kent merkezlerinin, çevrelerindeki açık ve yeşil alanlarla birlikte korunarak kültürel sürekliliğinin sağlanması ve çağdaş yaşam koşullarıyla entegrasyonu yapılarak yaşanabilir mekanlar olarak gelecek kuşaklara aktarılması üzerinde çalışmış ve Çankırı tarihi kent merkezinde gerçekleştirilen arazi etüt çalışmaları ve anket uygulamaları sonucunda elde edilen bulgular doğrultusunda kent merkezinde yer alan doğal ve kültürel değerlerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için öneriler geliştirmiştir.

Manavoğlu ve Ortaçşme (2007), “Konyaaltı Kentsel Alanında Bir Yeşil Alan Sistem Önerisi Geliştirilmesi” adlı çalışmalarında, Antalya kentinin batısında, kent turizmi açısından önemli bir konumda bulunan Konyaaltı kentsel alanı içerisindeki açık ve yeşil alanlarını ayrıntılı olarak incelemişler ve bölgenin fiziksel konumu, açık ve yeşil alan planlama ilkeleri, bilimsel araştırmalar ve diğer ülkelerdeki açık-yeşil alan sistem uygulamaları doğrultusunda bir yeşil alan sistem önerisi geliştirmeye çalışmışlardır.

Özdemir (2007), “Karkamış-Gaziantep Kentsel Gelişiminde Yeşil Alanlarının Değerlendirilmesi” konulu çalışmasında, Karkamış’ın kentsel gelişimine ve geçmişten günümüze kentin yapılaşmasına etki eden faktörler araştırmış, bu doğrultuda kentin mevcut açık ve yeşil alanlarını nazım imar planı bağlamında incelemiştir.

Tosun (2007), “Tekirdağ İli Çorlu İlçesi Açık ve Yeşil Alanların Saptanması Üzerine Bir Araştırma” konulu çalışmasında, sanayinin etkisi ile çok kısa zamanda büyük bir yapı kitlesi haline gelmiş, Çorlu ilçesinin mevcut yeşil alan sistemini peyzaj mimarlığı ilkeleri açısından irdelemiştir.

Yavuz ve Eminağaoğlu (2007), “Artvin Kentinde Yeşil Alanların Yeterlilik Bakımından İrdelenmesi” konulu çalışmalarında, Artvin Kenti 1/1000 ölçekli uygulama imar planları Coğrafi Bilgi Sistemleri (C.B.S.) teknolojisi vasıtasıyla değerlendirmişler, Artvin kenti yeşil alan miktarını, kentteki dağılımını, aktif ve pasif yeşil alanlarının mahalle bazındaki yeterliliklerini saptamışlardır. Ayrıca planlanan ve mevcut yeşil alan

verilerini karşılaştırarak gerçekleşme oranlarını ve gerçekleşememe nedenlerini irdelemişlerdir.

Gündüz (2008), “Gelibolu Kenti ve Çevresinin Peyzaj Potansiyelinin Saptanması” konulu çalışmasında, peyzaj, peyzaj planlama, ekolojik planlama ve peyzaj potansiyeli kavramlarını çeşitli alt başlıklarla incelemiştir. Bu bilgiler ışığında Gelibolu kenti ve çevresinin doğal ve kültürel peyzaj değerlerini saptamış, ayrıca kentin sahip olduğu peyzaj potansiyelinin geliştirilmesi için yapılması gereken çalışmalar ve öneriler hakkında bilgi sunmuştur.

Levend (2008), “İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi Açık ve Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi” konulu çalışmasında, İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi açık-yeşil alanlarının niteliksel ve niceliksel açılarından yeterliliklerinin belirlenmesi için öncelikle açık ve yeşil alanları tanımlamak ve standartlarını belirtmek için literatür çalışması yapmıştır. Daha sonra ilçede bulunan mevcut yeşil alanları yapılmış olan literatür çalışmasına göre değerlendirmiştir.

Küzeci (2008), “Açık ve Yeşil Alan Değişiminin Uzaktan Algılama Yöntemi Kullanılarak Belirlenmesi Çanakkale Örneği” konulu çalışmasında, son yıllar içerisinde Çanakkale'nin kentsel mimarisinin ve kentsel peyzajının değişimini gözleyerek yoğun ve çarpık yapılaşmanın önüne nasıl geçilebileceği, açık ve yeşil alanların yeterlilikleri ve kent merkezindeki dağılımlarının nasıl olabileceği konularına yönelik öneriler getirmiştir.

Kelkit, Erdem, Özel Cengiz, Kabaş ve Ak (2008), “Çanakkale Kenti Açık ve Yeşil Alan Sistemi” konulu çalışmalarında, Çanakkale kentinin mevcut açık ve yeşil alan varlığını niceliksel açıdan incelemişler, kent formu bütününde mekansal dağılımları ele almışlardır.

Kelkit, Özel Cengiz, Ak ve Kabaş (2009), “Çanakkale Kenti Açık-Yeşil Alanlarının Kent Ekolojisi Açısından İncelenmesi” ile ilgili yapılan çalışma ile Çanakkale kentinin açık ve yeşil alanlarının envanterini çıkarmışlar ve saptanan veriler ışığında, kent kimliğini göz ardı etmeyen, kentsel dış mekan planlama ve tasarım ilkelerini dikkate alan, doğa ile içi içe bir yaşam mekanı oluşturulmasına yönelik öneriler geliştirmişlerdir.

BÖLÜM 3

KURAMSAL TEMELLER

3.1. Açık ve Yeşil Alan Kavramı

Konutlar, işyerleri, kurum binaları gibi mimari yapılar arasında kalan açık - yeşil alan sistemleri kentlerin en önemli nefes alma koridorlarıdır. İnsan yaşamının vazgeçilmez unsurlarından biri olan açık - yeşil alanlar, ortak yaşam alanlarındaki tüm yapılar dışında kalan meydan, park, çocuk oyun alanı, spor alanı, piknik ve mesire alanı, fidanlık, mezarlık ve şehitlik, hava alanı, terminal alanı, yol, köprü, refüj, kavşak, otopark, pazaryeri, orman, koru gibi doğal yada yapay ortamlardır. Bugün mimarlar, şehir plancıları, peyzaj mimarları ve diğer farklı meslek disiplinleri tarafından açık - yeşil alan kavramı ile ilgili birçok farklı tanımlama mevcuttur.

Açık alan ya da açık yeşil alan olarak da adlandırılan kentsel dış mekanlar; kent dokusu içinde yapılarla çevrelenmiş, tüm kentsel olayların ilişkilendiği, herkesin yararlanmasına açık ortak alanlar olup, günlük yaşamlarının büyük kısmını kapalı mekanlarda geçiren kent insanı için soluklanma olanağıdır. Bir sistem bütünü içinde kentlerin en önemli kısmını oluşturan dış mekanlar, çağdaş toplumlarda kent kalitesinin göstergesidir (Özkan ve Küçükerbaş, 1999).

Kentler, sürekli olarak gelişen fiziksel mekanlar oldukları için, bu mekanlarda yer alan unsurların sürekli olarak düşey ve yatay yönlerde değişimi ve yoğunlaşması söz konusu olmaktadır. Kentsel mekanlarda görülen bu değişim ve yoğunlaşmalar, bir taraftan kentsel mekan içinde sıkışıklığa neden olarak serbest ve rahat yaşama olanağını ortadan kaldırmakta, diğer taraftan ise, çevreye doğru olan yayılımlarla ekonomik ve teknik zorluklara neden olmaktadır. Bugün endüstrileşme ve hızlı kentleşmenin görüldüğü büyük kentlerin çoğunda, nüfus artışına paralel olarak artan yapı yoğunluğu ve plansız gelişmeler ve yanlış yer seçimleri, kentlerin kırsal alanlarla ilişkilerinin kopmasına, kentte yer alan açık ve yeşil alanların hızla tüketilmesine, kent yaşamının monotonlaşmasına ve kentlerin insan yaşamı için sosyal, kültürel ve biyolojik açıdan yetersiz çevreler haline dönüşmesine neden olmaktadır (Kuter, 2007).

Kentsel açık ve yeşil alanlar kentin fiziksel yapısı içinde kentte yaşayan insanların günlük yaşamı ve gereksinimleri açısından önemli yer tutan öğelerdir. Kentin rahatlama, nefes alma ve daha pek çok işlevini yerine getiren açıklıklar fiziksel mekâna "açık ve yeşil alanlar" olarak yansımaktadır. Kent planlama çalışmalarında belirlenen konut alanları, ticaret merkezleri, sosyal donatı alanları ve diğer kullanımlar gibi açık ve yeşil alanlar da

kentsel mekânın fiziksel, sosyal, kültürel ve ekonomik olarak tasarlanması ile ortaya çıkmaktadır. Diğer taraftan açık ve yeşil alanlar kent içinde görsel ve fiziksel olarak doluluk-boşluk dengesini sağlayan önemli unsurlardır (Akbulut, 2007).

Açık-yeşil alan kavramları içinde barındırdığı çeşitlilikle farklı tanımlamalara ve sınıflandırılmalara olanak sağlamaktadır. Yerleşim alanındaki mimari yapılar dışında kalan, toplumun tüm bireylerinin kullanımına açık, planlanmış, kentsel dış mekan alanlarının tamamı “Açık Alanlar” olarak tanımlanabilir. Bu alanlar içinde yine belirli bir plan dahilinde düzenlenen, içinde bitkisel dokuyu barındıran, insanların bir anlamda doğaya olan özlemini gideren alanlar ise “Yeşil Alanlar” olarak tanımlanabilir. Açık alanları incelediğimizde, hemen hemen hepsinin bir plan dahilinde gerçekleştiğini ve az yada çok belirli bir bitkisel potansiyele sahip olduklarını gözlemlemekteyiz. Bu yüzden “Açık Alan” ve “Yeşil Alan” kavramlarını ayrı ayrı ele almak mümkün değildir. Bu iki kavram bir sistem bütünü oluşturmakta, bu bütün “Açık-Yeşil Alan Sistemi” olarak değerlendirilmektedir.

3.2. Açık-Yeşil Alanların İşlevi ve Önemi

Aşırı nüfusa sahip ve endüstrileşmiş büyük kentlerde insan elinin, doğanın bünyesinde onarılması güç yaralar açmış olduğu ve kendi kendini biyolojik mekandan yoksun bıraktığı bir gerçektir. Şu da bir gerçektir ki, doğadan kopmuş olan insanın ondan tamamen uzak, yalnız ve yapay bir ortamda yaşayabileceği de düşünülemez. Ne yazık ki günümüzde kentte yaşayan insanlar, teknik gelişmelerin ve endüstrinin hızla ilerlediği modern kent hayatının süratli akışına kendisini kaptırmıştır (Kelkit ve Ark., 2009).

Kent nüfusunun hızlı artışı, sosyal, ekonomik, politik ve kültürel koşullar sonucu günümüz kentlerinde, özellikle kent merkezinde yık ve yap eylemi ile birlikte çok katlı yapıların artması, yeni yerleşim ve sanayi alanlarının yoğun bir şekilde eklenmesi, gibi nedenler açık-yeşil alanların yatay ve düşey yönde giderek azalmasına yol açmaktadır. Ülkemizdeki hızlı, düzensiz ve çarpık kentleşme eğilimi, ekolojik temele dayanmayan planlama ve uygulamalar, pek çok sorunu da beraberinde getirmekte, insan sağlığını ve yaşam kalitesini ciddi şekilde olumsuz etkilemektedir. Böyle bir yapıya sahip kentler, insanları doğal ortamdaki uzaklaştırmakta, monotonlaştırmakta, fiziksel ve zihinsel açıdan olumsuz etkilemektedir. Bir kentin genel karakterini, mimari yapılar, açık-yeşil alanlar ve bunların birbirleriyle olan ilişkileri ve bütünlüğü tayin eder. Açık-yeşil alanlar, insan ile doğa arasındaki bozulan ilişkiyi dengelemede ve kentsel yaşam koşullarının iyileştirilmesinde önemli bir konuma sahiptir. Bu nedenle gelişmiş ülkelerde açık-yeşil

alanların nitelik ve nicelikleri, medeniyetin ve yaşam kalitesinin bir göstergesi olarak kabul edilmektedir. Bu kapsamda pek çok gelişmiş ülke, insanların zihinsel ve fiziksel ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak insan yaşamı için uygun kent mekanı veya ekolojisini planlama ve oluşturma çabasına yönelmektedirler (Gül ve Küçük, 2001).

Yeşil alanların insan sağlığı açısından önem taşıyan ekolojik işlevlerini yerine getirebilmeleri öncelikle, kendi yaşamlarını sürdürmeleri için gerekli olan koşulların varlığına bağlı bulunmaktadır. Kentlerde açık-yeşil alan oluşturulmasında başarıya ulaşmak için temel koşul bitki ve ortam koşulları arasındaki ekolojik ilişkileri ortaya koyacak bir değerlendirmenin yapılabilmesidir. Bu yönde yapılacak sağlıklı bir ekolojik değerlendirme, mevcut ortam koşullarına uyum sağlayabilecek bitki türlerinin doğru olarak seçimini önemli kılar. Bunu gerçekleştirmek ise bitki türlerinin yetiştirme ortamı isteklerinin bilinmesi ile sağlanır. Bu bakımdan mevcut kentlerde yapılacak yeni düzenlemelerde ve yeni kurulacak kentlerde sağlıklı bir yaşam ortamının sağlanması kent plancılarının, mimarların ve peyzaj mimarlarının yanında ekolog ve meteorologların da katkılarına yer veren kombine bir planın yapılıp uygulanması ile mümkün olabilir (Özdamar, 2006).

Gül (2001)'e göre Kentsel açık-yeşil alanlar, peyzaj mimarlığı açısından gerek estetik gerekse işlevsel birçok öneme sahiptir:

— Açık-yeşil alanlarda kullanılan bitkisel ve yapısal materyaller form, ölçü, doku, renk, çizgi gibi özellikleri ile kent mekanına fiziksel ve estetik değer sağlarlar,

— Kentlerin monoton geometrik yapı veya yapı kitlelerinin sert dokularını hafifletir, keskin hatlarını yumuşatır, onlara canlılık verir. İnsan ile çevre, yapı ile yapı, yapı kitleleri ile boşluklar arasında denge sağlar ve organik bir ilişki kurarlar,

— Mikro klimayı kontrol eder ve düzenler. Örneğin kent ortamında havayı temizler, oksijen miktarını artırır, tozu veya havadaki kirli materyalleri tutar, hava sirkülasyonu sağlar, hava akımını ve nemini düzenler, ısı yükselmesini önler, havayı serinletir, rüzgar hızını azaltır ve istenilen istikamete yöneltirler,

— Sınır, engel ve perde oluşturur. Araç ve yaya trafiğini yönlendirir ve kolaylaştırır. Kentiçi sirkülasyonda kolaylık sağlar. Gizlilik ve mahremlik yaratır. Yansıyan veya göz kamaştırıcı ışığı elemine ederler,

— Bireyin ve toplumun aktif ve pasif rekreasyonel ihtiyaçlarının (eğlenme, dinlenme, görme, spor etkinlikleri gibi) karşılanması için imkan oluştururlar,

— İnsan psikolojisine olumlu katkı sağlar; kentin yarattığı olumsuz etkilerini azaltır. Kentsel mekanda daha insancıl ölçek imkanı sağlayarak ezikliği azaltır veya hafifletir.

Bitkilerin renk, biçim, doku, ölçü gibi özellikleriyle insan psikolojisini rahatlatarak insan yaşamını kolaylaştırır ve anlam kazandırır,

— İnsan ilişkilerini olumlu yönde etkileyerek bireylerin sosyalleşmesine yardımcı olur. Doğa ve çevre kavramlarının konusunda bilgilenme ve bilinçlendirmede önemli rol oynarlar,

— Gürültüyü absorbe eder veya azaltır. İstenmeyen objeleri veya görüntüyü kamufle ederler,

— Toprağın üst kısmını örtmek suretiyle toprak ve su korumayı sağlar, toprak verimliliğini artırır,

— Ekonomik yarar sağlar; yaşama sevinci sağlayarak işgücü ve verimi artırır, sağlık yönünden olduğu kadar beslenme ve diğer kullanımlar için ekonomik katkı sağlar, peyzaj amaçlı bitkisel üretim ve pazarlama ile ilgili sektörlerin gelişmesine katkıda bulunurlar (Gül ve Küçük, 2001).

Shivers and Hjelge (1971)'e göre Kentteki açık ve yeşil alanların korunması birçok amaca hizmet etmektedir. Bunlardan önemli olanları:

— Alanların nüfus yığılması ve aşırı yapılaşmadan korunması,

— Doğal çevreyi korumak için toprak ve su alanlarının muhafazası, sanayi ve diğer kaynaklardan atmosfere bırakılan kirleticilerin etkisini hafifletmek,

— Duygusal, eğitimsel ve kültürel ilgi alanlarının jeolojik, hortikültürel ve tarihi özelliklerini korumak,

— Doğal ve suni felaket zamanlarında toplanılacak alanlar sağlamak,

— Herkesin zevki için daha estetik ve memnun edici bir çevre hazırlamak,

— Rekreasyon faaliyetlerinde bulunacaklar için alan sağlamak ve tüm bu belirtilen amaçlara hizmet edecek alanlara temel oluşturmak (Kelkit, 2008).

Çağımızın kentleşme olgusu, sınırlı yerleşme alanları içerisinde aşırı nüfus ve yapı yoğunluğu yaratırken, ileri teknoloji de topoğrafik özelliklerin değişmesine; su, toprak ve bitkiler arasındaki doğal dengenin bozulmasına neden olmaktadır. Büyük yerleşme alanlarında atmosferdeki duman, gaz ve tozlar önemli sağlık sorunlarına neden olabilmektedir. Gürültü gibi diğer etmenler de önemli psikolojik sorunlara yol açabilmektedir. Kısaca, modern yaşamın ve kentsel çevrenin yarattığı ortam, insanlar üzerinde fiziksel ve ruhsal yönden olumsuzluklara neden olmaktadır. Yeşil alanların insan sağlığı ve yaşama mekanı arasında kurulacak organik bağda önemli işlevleri bulunmaktadır (Ortaçesme ve Ark., 2005).

Bu işlevler ekolojik ve fiziksel işlevler olarak iki gruba ayrılabilir:

1- Ekolojik İşlevler

a. Mikro klima oluşturma

Yeşil alanlar yapay kitlelerin absorbe ettiği sıcaklığı azaltır. Avusturya'da yapılan araştırmalarda, yol ağaçlarının havayı 3-4 °C serinlettiği saptanmıştır. Diğer bazı araştırmalara göre ise, yeşil alanlar kentin kapalı alanlarına göre kışın 1,8 °C daha sıcak, yazın ise 3,6 °C daha serindir.

b. Havanın nemini düzenleme

Bitkiler transpirasyon yolu ile havaya su buharı vermektedirler. Örneğin; bir Kayın (Fagus sp.) ağacı, günde buhar halinde 500lt., Huş (Betula sp.) ağacı ise 300lt. su vererek havanın nemini artırmaktadırlar. Bir ağaç 500lt. suyu buharlaştırabilmek için çevreden yaklaşık 300.000Kcal. ısı almakta, dolayısıyla aynı zamanda havayı serinletmektedir.

c. Havayı zararlı gaz ve tozlardan temizleme

Yeşil alanlar kentlerin "akciğeri" işlevini görür ve havayı kirleten çeşitli zararlı toz ve gazları emerek veya tutarak temizlerler. Bitkiler fotosentez yaparlarken havadaki zararlı karbondioksiti (CO²) emer ve onun yerine atmosfere oksijen (O²) bırakırlar. Yaşlı bir Kayın (Fagus sp.) ağacının bir saatte 2350gr. CO² absorbe ettiği saptanmıştır ki, bu miktar 10 evden havaya verilen CO² hacmine eşdeğerdir. Aynı sürede bu ağaç 1710gr. O² vermektedir. Yeşil alanların atmosferdeki tozları tutma yönünden de önemli işlevleri bulunmaktadır. Örneğin; araç trafiğini yaya trafiğinden ayıran 1m. yüksekliğinde bir yeşil çitin, tozları ve eksozla yayılan Kurşun (Pb) miktarını yarıya indirdiği saptanmıştır.

d. Gürültüyü azaltma

Bitkiler oluşturdukları yeşil kitleler yoluyla çeşitli kaynaklardan gelen gürültüyü emerek, insan ve çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltırlar veya giderirler.

2- Fiziksel İşlevler

a. Değişik kentsel kullanımlar arasında tampon görevi

Kentin fiziksel yapısını oluşturan açık alanlarla birlikte, değişik alan kullanım biçimlerini birbirinden ayırır ve onlar arasında organik bir bağ kurarlar. Aynı zamanda yeşil kuşaklar halinde kent gelişimini denetleyebilirler.

b. Kente estetik değer kazandırma

Yeşil alanlar, kentin mimari kuruluşunu giderirler. Kentin yapay ve cansız öğeleri ile kontrast oluşturarak; hareketli, renkli ve ışıklı görünümleri, mevsimlere bağlı renk özellikleri ile kent peyzajını estetik yönden zenginleştirirler.

c. Rekreasyon olanakları sağlama

Yeşil alanlar halkın aktif ve pasif rekreasyon gereksinmelerini karşılayarak, onların fiziksel ve ruhsal sağlığını olumlu yönde etkilerler.

d. Toplumsal dayanışmayı artırma

Kent halkının bir araya gelmesine olanak veren yeşil alanlar, toplumsal yaşantı ve dayanışmayı artırır.

e. Doğa bilincinin gelişmesine katkıda bulunma

Kent ekosisteminde doğayı temsil eden yeşil alanlar, her yaştaki insanın flora ve fauna ile karşılaşmasına ve bu şekilde doğa sevgisinin ve bilincinin artmasına katkıda bulunurlar. Yeşil alanların bu ve benzeri işlevleri tam olarak yerine getirebilmeleri için gerek kentlerin imar planlarının hazırlanması aşamasında, gerekse imar planında yer verilen yeşil alanların tasarımı ve uygulanması aşamasında belirli ilkelerin gözetilmesi gerekmektedir.

İmar planlama aşaması, bir kentin sağlıklı yapılanması bakımından ilk ve en önemli aşamadır. Bu aşamada, dünyada birçok örneği görülen yeşil alan sistem uygulamalarından yararlanılması ve kentin kendine özgü nitelikleri de göz önünde bulundurularak bir yeşil alan sistemi geliştirilmesi büyük önem taşımaktadır. Planlama aşamasında en önemli konular bireysel yeşil alanların yeterli büyüklükte tasarlanması, öngörülen yeşil alanların kent dokusunda düzenli dağılımının sağlanması, planlanan yeşil alanların yeşil koridorlarla birbirine bağlanarak, kente organik bir doku kazandırılmasıdır. Tasarım ve uygulama aşamalarında ise estetik ve fonksiyonel tasarım ilkelerinin gözetilmesi, gerekli tüm alt ve üstyapıların sağlanması, donatı malzemelerinde kalite ve çeşitliliğin sağlanması önemli konular olarak göz önüne alınmalıdır (Ortaçesme ve Ark., 2005).

Açık ve yeşil alan sistemlerinin önemi, yaşadığımız çevrede çarpık yapılaşma sonucu iç içe geçmiş yapılar yığını arasında kalan insanoğlunun sağlıklı yaşam ortamını hızla kaybetmesi ile daha da iyi anlaşılmaktadır. Açık yeşil alanlar kent olgusu içinde insanın doğaya olan özlemini gideren, doğa ile insanın etkileşimini sağlayan yegane ortamlardır.

Son yıllarda özellikle bilinçli kentleşme anlayışıyla, şehir planlamanın, sadece yapı adalarıyla değil bu yapı adaları arasındaki açık ve yeşil alanların çokluğu ile önem kazandığı görülmektedir. Ancak insanoğlu yaşadığı çevreyi şekillendirirken, planlama ve uygulama çalışmalarında ve bunun hayata geçirilmesi sırasında, doğal ve yapay unsurlar arasında bir denge kurmada, doğası, tarihi ve kültürü ile insanlığın mirasının korunarak ileriki nesillere aktarılmasında, zaman zaman başarısızlıklar göstermektedir. Bunun sonucu, yaşanan doğal felaketler ile kentsel planlamalarda, açık-yeşil alanların insan yaşamı ve yaşam kalitesi üzerindeki önemi bir kez daha ortaya çıkmaktadır.

3.3. Açık ve Yeşil Alan Sınıflandırması

Açık ve yeşil alanlar birçok bilim adamı tarafından farklı şekilde sınıflandırılmıştır.

Pamay (1978)'a göre, Açık-yeşil alanlar kullanım amaçları, kent makro formundaki yerleri ya da örgütlenmeleri göz önünde bulundurulacak şekilde farklı sınıflandırılmalarına dahil edilebilirler:

A-Genel Alanlar (Toplumun Yararlandığı Açık Alanlar)

— Su yüzeyleri ve kıyıları (deniz, göl, gölet, akarsu, baraj, bend, havuz, plaj ve açık hava banyoları)

— Ormanlar (işletme, park ve av ormanları)

— Korular (koruluklar, şehir ormanı) (> 30 da)

— Parklar (şehir, kasaba, semt ve mahalle parkları) (< 30 da)

— Çayırıklıklar-yeşil yamaçlar, manzara seyir nokta veya mahalleleri

— Genel bahçeler (şehir bahçeleri, botanik bahçeleri, arboretum veya populetumlar, hayvanat bahçeleri, gazino ve restoran bahçeleri)

— Mezarlık ve şehitlikler

— Sergi parkları, lunaparklar

— Meydanlar (büyük küçük şehir meydanları, çarşı ve iskele meydanları, Pazaryerleri...)

— Çocuk oyun bahçeleri

— Oyun ve spor alanları (futbol, hentbol, basketbol, voleybol, tenis, golf, jokey, hipodrom...)

— Okul bahçeleri, okul oyun ve spor alanları

— Yeşil kuşaklar ve perdeler (alleler, refüjler, koruyucu perdeler...)

— Hastane, tarihi saray ve müze bahçeleri

— Hava alanları, otobüs terminal alanları

— Açık hava tiyatroları, konser yerleri, arenalar

— Taşıt park yerleri

B- Özel Alanlar (Toplumun yararlanamadığı, özel surette yaralanılan alanlar)

— Mesken bahçeleri (ev, köşk, yalı, yazlık ...)

— Özel koruluklar (özel avlanma alanları...)

— Tarımsal kültür alanları (meyve, sebze, çiçek bahçeleri ve fidanlıklar...)

— Kulüp ve benzeri kuruluşlara ait bahçeler

— Koloni bahçeleri(fabrika, toplu iş yerleri, kışla bahçeleri, talim yerleri...)

— Askeri bölgelerdeki açık alanlar (Garnizon bahçeleri...) (Ülger ve Önder, 2006).

Gül (2001)'e göre, Kentsel açık-yeşil alanlar, kullanım durumuna göre genel, yarı özel ve özel alanlar olarak 3 grup adı altında toplanabilir.

— Kamusal (Genel) Açık-Yeşil Alanlar; toplumun yararlandığı veya tüm rekreasyonel ihtiyaçlarının karşılandığı kamusal alanlardır. Kent ve mahalle parkları, kent ormanları ve koruluklar, mezarlıklar, botanik bahçeleri, hayvanat bahçeleri, fuar ve sergi alanları, yol-bulvar ve refüjler, spor alanları gibi yerler sayılabilir.

— Yarı-Özel Açık-Yeşil Alanlar; çoğunlukla toplumun tümüyle yararlanamadığı sadece kurum ve kuruluşların çalışanları, ailesi veya belirli bir kesim tarafından belli şartlarda kullanımına açık alanlardır. Okullar, askeri alanlar, kamu kurum ve kuruluşlar, fabrika bahçeleri gibi.

— Özel Açık-Yeşil Alanlar; ise sadece özel mülkiyetli alanlarda, sahipleri tarafından kullanılan alanlardır. Özel mülkiyetli konut veya toplu konutlar gibi (Gül ve Küçük, 2001).

Yıldızcı (1987)'ya göre, Kent içindeki açık-yeşil alanları, hizmet ettikleri kent birimine bağlı olarak işlev ve etkinliklerine göre bina düzeyinde, komşuluk düzeyinde, mahalle düzeyinde ve kent düzeyinde olmak üzere 4 grup altında sınıflandırmak mümkündür:

— Konut düzeyinde yeşil alanlar; yeşil alanların en küçük birimini oluşturur. Tek veya çok katlı konutların bahçeleri, teras ve çatı bahçeleri, balkon düzenlemeleri bu birim içinde değerlendirilir. Bu düzeyde bina ile bahçe bütünlük arz eder. Genellikle ön, yan ve arka bahçe olarak tanımlanır. Büyüklükleri, işlevleri ve estetik etkinlikleri, konut sahiplerinin kültür ve ekonomik durumu ile orantılı olduğu kadar kentin fiziksel ve toplumsal özellikleri de önemli bir rol oynar.

— Komşuluk ünitesi düzeyinde yeşil alanlar; yaklaşık olarak 6 ile 400 konutu içeren ve 30 ile 5000 nüfusu barındırabilen kent birimidir. Alan olarak en fazla 15 ha'lık bir alanı kaplayabilmektedir. Bu düzeydeki yeşil alanlar, çocuk bahçeleri, spor ve oyun alanları ve toplu konut bahçelerinden oluşurlar.

— Mahalle-semt düzeyinde yeşil alanlar; üç komşuluk ünitesi kapasitesi kadar nüfusu en az 15.000 olan ve 15 ha'lık alanı kapsamaktadır. Mahalle parkları, spor alanları, çocuk bahçeleri, oyun alanları ve okul bahçelerinden oluşur.

— Kent düzeyinde yeşil alanlar; kent düzeyindeki yeşil alanların etki alanı, bütün bir kent halkına hizmet edecek büyüklük ve işleve sahiptirler. Yerleşim yerlerinin, nüfus ve yapı yoğunluğu arttıkça yeşil alan gereksinimi de büyümeye başlar. Bu nedenle mahalle düzeyindeki yeşil alanların en az 3 katı olacak şekilde 45 bin nüfusa, en az 135 ha'lık bir

alana ve hektar başına en az 350 kişilik bir kapasiteye sahip olmalıdır. Kent düzeyindeki yeşil alanlar, kent parkları, spor kompleksleri, rekreasyonel alanlar, hayvanat bahçeleri, botanik bahçeleri, fuar ve sergi alanları, kent içi yol-bulvar ve refüjler, yaya yolları, kent ormanları, koruluklar, yeşil kuşak ve mezarlıklar sayılabilir (Gül ve Küçük, 2001).

Ergin (1989)'e göre, kentsel dış mekanlara ilişkin açık ve yeşil alanlarla ilgili ayrıntılı bir sınıflandırma aşağıda verilmiştir:

Kentsel Dış Mekanlar

A- Rekreasyonel İşlevi Olan Açık/Yeşil Alanlar

- Mahalle, kent, bölge parkları,
- Kent ormanları,
- Spor-oyun alanları, golf sahaları,
- Ev bahçeleri,
- Okul bahçeleri,
- Hobi bahçeleri,
- Toplu konut bahçeleri,

B- Hizmet Getirici İşlevi Olan Açık/Yeşil Alanlar

- Otoparklar,
- Benzin İstasyonları,
- Pazaryerleri,
- Hava alanları,
- Limanlar,
- Garlar,
- Hastane bahçeleri,
- Mezarlıklar,

C- Tarihi Ve Kültürel İşlevi Olan Açık/Yeşil Alanlar

- Tarihi bahçeler,
- Sit alanları,
- Kazı alanları,
- Botanik bahçeleri,
- Hayvanat bahçeleri,
- Sergi-fuar alanları,

D- Arazi Rezervi Ve Diğer İşlevleri Olan Açık/Yeşil Alanlar

- Koruma alanları,
- Maden, kum, taş ocakları,

- Çöp toplama yerleri,
- Bataklıklar (Özkan ve Küçükerbaş, 1995).

3.4. Açık ve Yeşil Alan Standartları

Yıldızcı (1982)'ya göre, standartlar, kişi başına düşen metrekare (alan) olarak tanımlanır. Kentsel doku içerisinde; yeşil alan standardını belirleyen kriterleri; ihtiyaçlar (gereksinimler), nüfus, kentin boyutu, coğrafi konumu, iklimi ve kullanım yoğunluğu olarak sıralayabiliriz. Örneğin kurak iklime sahip bir yerleşme ile yağışlı iklime sahip olan yerleşme arasında yeşile duyulan gereksinim farklılığı standartları etkilemektedir. Gereksinimler yaş, gelir, eğitim, mesleğin doğurduğu düşünce ve örgütlenme yöntemiyle, yaşama mekânı ve hareket olanaklarına göre değişmektedir. Standartların belirlenmesinde yeşil alanların kullanım yoğunluğu da önemli rol oynar. Gezinti, dinlenme, spor ve eğlence alanlarında yoğunluklar değişiktir. Büyük kentlerde açık alanların miktar ve alansal olarak azlığı gereksinimleri sınırlamaktadır (Akbulut, 2007).

En son kentsel, sosyal ve teknik alt yapıya ait standartlar 3194 sayılı İmar Kanunu çerçevesinde, 02.11.1985 tarih, 18916 mükerrer sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 02.09.1999 tarih, 23804 sayılı ve 17.03.2001 tarih, 24345 sayılı değişiklikler yapılmış, Plan Yapımına ait Esaslara Dair Yönetmelikte belirtilmiştir. Bu yönetmeliğin madde 1'deki amacıyla “insan, toplum, çevre münasebetlerinde kişi ve aile mutluluğu ile toplum hayatını yakından etkileyen fiziksel çevreyi sağlıklı bir yapıya kavuşturmak, yatırımların yer seçimlerini ve gelişme eğilimlerini yönlendirmek ve toprağın korunma, kullanma dengesini en rasyonel biçimde belirlemek üzere hazırlanacak "her tür ve ölçekteki planın" ve bu planlar üzerinde yapılacak değişikliklerin hangi esaslar dahilinde yapılacağını belirlemektir.” denilmektedir (Anonim, 2009 a) .

Aynı yönetmelikte I. bölüm madde 3'te adı geçen terimlerin tanımlarına yer verilmiştir. Buna göre alt bent madde 7'de belirtilen Sosyal alt yapı tanımı: “Sağlıklı bir çevre meydana getirmek amacı ile yapılması gereken eğitim, sağlık, dini, kültürel ve idari yapılar ile park, çocuk bahçeleri gibi yeşil alanlara verilen genel isimdir.” denilmektedir. Alt bent madde 8'de belirtilen aktif yeşil alan tanımı: “Park, çocuk bahçesi ve oyun alanları olarak ayrılan sahalardır” denilmektedir. Yine alt bent madde 9'da teknik alt yapı tanımı: “Elektrik, havagazı, içme ve kullanma suyu, kanalizasyon ve her türlü ulaştırma, haberleşme ve arıtım gibi servislerin temini için yapılan tesisler ile açık veya kapalı otopark kullanışlarına verilen genel isimdir.” denilmektedir (Anonim, 2009 a) .

Bu yönetmelik II. bölüm madde 16’da “Hazırlanacak her ölçekteki imar alanlarının yapım ve değişikliklerinde planlanan beldenin ve bölgenin şartları ile gelecekteki gereksinimleri göz önünde tutularak sosyal ve teknik donatı alanlarında EK-1’deki tabloda belirtilen asgari standartlara uyulur.” denilmektedir (Anonim, 2009 a) .

Ülkemizde plan yapımına ait esaslara dair yönetmelikte belirtilen standartlar çerçevesinde planlama çalışmaları yapılmaktadır. Bununla ilgili kentsel, sosyal ve teknik alt yapı standartları Çizelge 3.1.’de belirtilmiştir.

Çizelge 3.1. Plan yapımına ait esaslara dair yönetmeliğe göre kentsel, sosyal ve teknik alt yapı standartları ⁽¹⁾ (Anonim, 2009 a)

Nüfus	0-15.000	15.000-45.000	45.000-100.000	100.000+
Kreş+ anaokulu	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi	1 m ² / kişi
İlköğretim ⁽²⁾	4 m ² / kişi	4 m ² / kişi	4.5 m ² / kişi	4.5 m ² / kişi
Ortaöğretim ⁽²⁾	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi	3 m ² / kişi
Aktif Yeşil Alan ⁽³⁾	10 m ² / kişi	10 m ² / kişi	10 m ² / kişi	10 m ² / kişi
Sağlık Tesisi Alanları ⁽²⁾	2 m ² / kişi	2 m ² / kişi	3 m ² / kişi	4 m ² / kişi
Kültürel Tesis Alanları	0.5 m ² / kişi	1 m ² / kişi	2 m ² / kişi	2.5 m ² / kişi
Sosyal Tesis Alanları ⁽⁴⁾	0.5 m ² / kişi	0.5 m ² / kişi	1 m ² / kişi	1.5 m ² / kişi
Halk Eğitim Merkezi	0.4 m ² / kişi	0.4 m ² / kişi	0.4 m ² / kişi	0.4 m ² / kişi
Dini Tesis Alanları	0.5 m ² / kişi	0.5 m ² / kişi	0.5 m ² / kişi	0.5 m ² / kişi
İdari Tesis Alanları	3 m ² / kişi	3.5 m ² / kişi	4 m ² / kişi	5 m ² / kişi
Teknik Alt Yapı	1 m ² / kişi	2 m ² / kişi	3 m ² / kişi	4 m ² /kişi

Not: (Plan Yapımına ait Esaslara Dair Yönetmelik Tablo EK-1)

(1) Alan hesabında, planlamaya esas olan projeksiyon nüfusu dikkate alınacaktır.

(2) Özel sağlık ve özel eğitim tesisi alanlar, eğitim tesisleri ile sosyal ve kültürel tesislerde belirtilen alan büyüklüklerinin altına düşülmemek kaydıyla imar planı kararıyla ayrılabilir.

(3) Belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan planlamalarda aktif yeşil alan miktarı, kişi başına 14 m² alınmak suretiyle belirlenecektir. Bu tablodaki diğer kullanışlar ise gerek duyulması halinde kullanılır.

(4) Sosyal tesis alanları; huzurevi, rehabilitasyon merkezi, güçsüzler evi, yetiştirme yurdu gibi alanları kapsamaktadır.

Aktif yeşil alan standardı belirtilirken, kentsel, sosyal ve teknik alt yapıya ait düzenlemelerde, belediye sınırları içinde yapılacak olan planlamalarda aktif yeşil alan miktarı kişi başına 10m², belediye ve mücavir alan sınırları dışında yapılacak olan

planlamalarda aktif yeşil alan miktarı, kişi başına 14m² alınması gerekmektedir (Anonim, 2009 a).

Açık yeşil alanların ölçütlerinin belirlenmesinde Tümer (1976), da/1000 kişi üzerinden değerlendirme yapmıştır. Çizelge 3.2.'de de gösterildiği gibi Çocuk oyun bahçeleri, Çocuk oyun alanları, Spor Alanları, Mahalle ve Semt parkları, Kent parkları, Yöre parkları, mesire yerleri ve bölge parkları ile Milli parklar ve koruma alanlarına ait uygun ölçütlere yer vermiştir (Bakan ve Konuk, 1987).

Çizelge 3.2. Tümer (1976)' e göre açık yeşil alan ölçütleri ve konumları (Bakan ve Konuk, 1987)

Rekreasyon Alanları	Nüfus Ölçütü da/1000 kişi		Alan Büyüklüğü Ölçütü(da)		Rekreasyon Alanları İçindeki Yeri
	En az Uygun	En	En az	En Uygun	
Çocuk Bahçeleri	2	4	2	6	Tek olarak, oyun alanları, mahalle, semt ve kent parkları, özel bahçeleri içinde
Çocuk Oyun Alanları	4	8	8	20	Mahalle, semt, kent ve yöre parkları ile okul yakın çevresinde
Spor Alanları	2	6	40	60	Tek olarak veya semt parkları içinde
Mahalle Parkları	6	12	20	40	Tek olarak veya semt parkları içinde
Semt Parkları	6	14	200	400	Tek olarak veya semt parkları içinde
Kent Parkları	1	2	400	1000	Kent rekreasyon dokusu içinde ana rekreasyon alanı olarak
Yöre Parkları ve Mesire Yerleri	4	8	1000	2000	Kent yakın çevresinde dakikalık araba sürüş mesafesinde
Bölge Parkları	4	12	3000	4000	Kent uzak çevresinde saatlik araba sürüş mesafesinde
Milli Parklar ve Koruma Alanları	30	60	Değişik		

Şahin ve Barış (1998)'a göre bir kentin açık ve yeşil alanları sadece bunlardan ibaret değildir. Bu tablodaki değerlere ayrıca yaşama eğilimlerine göre büyük ölçüde stadyum ve hipodromları, göl yüzeylerini, sergi alanlarını, botanik ve hayvanat bahçeleri ile kent ormanlarını da ilave etmek gerekir. Bu durumda açık ve yeşil alan gereksinimi 65m²'ye çıkmaktadır (Çizelge 3.3.). Çizelge 3.3.'te verilen standartlar nüfusu 500.000'in üstündeki kentler için kabul edilmektedir. Aktif alan gereksinimi hiçbir zaman kişi başına 6m²'nin

altına düşmemelidir. Aşağıdaki Çizelge 3.3.'te aktif ve pasif yeşil alanların birim insan grubu için değerleri verilmiştir (Etili, 2002).

Çizelge 3.3. Şahin ve Barış (1998)'a göre açık yeşil alan ölçütleri ve büyüklükleri (Etili, 2002)

Türü	Dekar/Kişi	Yer Aldığı Alan
<i>Aktif Alanlar</i>		
Çocukların oyun yeri(aletli)	2da/1000 kişi	Oyun yerleri, Mahalle parkları
Gençler için oyun sahası	6da/1000 kişi	Oyun yerleri, Mahalle parkları
Yüksek okul öğrencileri için spor sahaları	6da/1000 kişi	Semt parkları
Tenis, basketbol ve diğer sporlar	4da/1000 kişi	Oyun sahası
Yüzme	1 havuz/25000 kişi	
Büyük çapta kayık yarışları	400da/50000 kişi	Büyük bölge parkları
Tırmanma kamping tabiat üzerinde araştırma	40da/1000 kişi	Bölge parkları
Golf sahası		Bölge parkları
<i>Pasif Alanlar</i>		
Piknik alanları	16da/ 1000 kişi	Bütün parklarda
Balık avı, Küre	80da/1000 kişi	Büyük şehir parklarında
Hayvanat bahçesi, Botanik bahçesi	4da/1000 kişi	Büyük şehir veya bölge parklarında
<i>Diğer Alanlar</i>		
Dinlenme alanlarında otopark	4da/1000 kişi	Oyun sahaları civarında
Kapalı alanlar (Eğlence yerleri)	4da/1000 kişi	Şehir ve bölge parklarında
Açık hava tiyatrosu	4da/1000 kişi	Şehir parklarında

Aksoy (2001)'a göre kentsel yeşil alan standartları, kentin coğrafi konumu, fiziksel dokusu, doğal kaynakları, nüfus büyüklüğü ve nüfus yapısına ilişkin değişkenler doğrultusunda belirlenmektedir. Farklı kentsel aktivitelerin gerçekleştiği arazi kullanımlarında farklı yeşil alan ihtiyaçları olacağından, yeşil alan standartlarının belirlenmesinde, kentsel alanda geçerli olan aktiviteler ve diğer arazi kullanımları da göz önünde bulundurulmaktadır. Yeşil alan standartlarının belirlenmesinde etkili olan bir başka unsur ise, nüfusa ait sosyo-ekonomik özellikler ve yeşil alan kullanım alışkanlıkları olmaktadır (Levend, 2008).

Açık-yeşil alan standardı, ülkeden ülkeye olduğu kadar ülkedeki kentler arasında da değişebilen bir olgudur. Çünkü kent insanının yaş, kültür, meslek ve ekonomik durumları farklı olacağından, yeşil alan gereksinimleri de farklılık göstermektedir. Açık-yeşil alan normlarının saptanmasında, kentin fiziksel çevre özellikleri (iklim, topografya, kentin

konumu gibi) kadar sosyal, kültürel, ekonomik faktörler, kullanım yoğunluğu da önemli rol oynar. Açık-yeşil alanlar kent içindeki işlevlerini yerine getirebilmeleri için nitelik ve nicelik olarak yeterli olması yanı sıra hizmet sundukları insanların oturdukları bölgelere (mahalle, semt vb.) yakın yani kolayca ulaşılabilir olmalarına da bağlıdır (Gül ve Küçük, 2001).

Gürses (1968)'e göre minimum açık ve yeşil alan standartlarında aktif yeşil alan toplamı 12m², pasif yeşil alan toplamı 10m² olarak verilmiştir (Çizelge 3.4.).

Çizelge 3.4. Gürses (1968)'e göre minimum açık yeşil alan standartları (Etli, 2002)

Yeşil Alan Tipi	Nüfus Başına Düşen Alan (m ²)
Çocuk oyun alanları	1
Oyun ve spor alanları	10
Açık yüzme havuzları	1
<i>Aktif Yeşil Alan Toplamı</i>	<i>12</i>
Merkezi mahalle birliği parkları	8
Trafik yeşillikleri	1
Sınır ve endüstri yeşillikleri	1
<i>Pasif Yeşil Alan Toplamı</i>	<i>10</i>

BÖLÜM 4

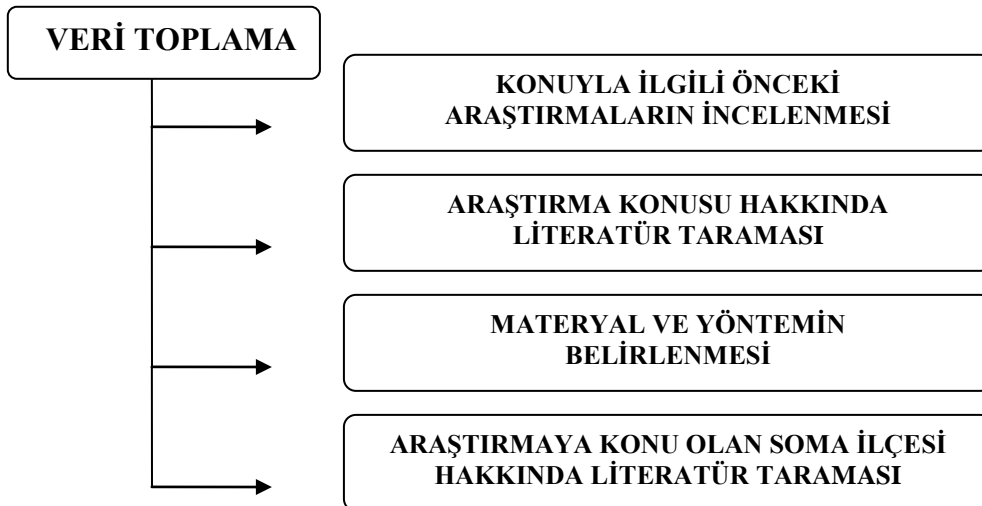
MATERYAL VE YÖNTEM

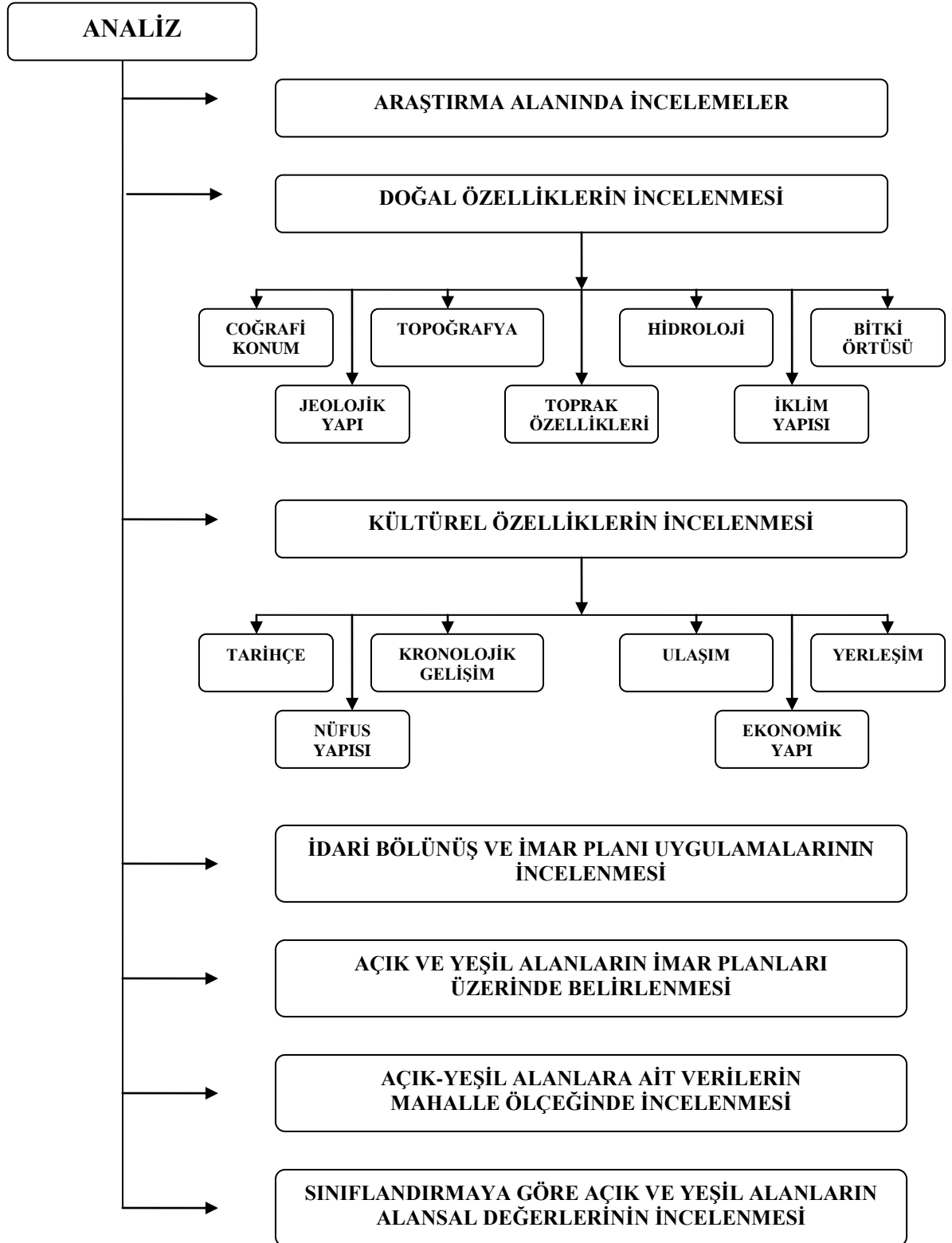
4.1 Materyal

Araştırmada Soma ilçesi imar sınırları içerisindeki yerleşim alanı esas alınmıştır. Soma belediyesi imar sınırları içerisindeki bu yerleşim alanında 14 mahalle yer almaktadır. Araştırmanın ana materyalini ilçenin 14 mahallesinde yer alan açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır. Soma belediyesi imar işleri müdürlüğünden alınan 1/25000 ölçekli mücavir alan imar sınırlarını gösterir plan, 1/5000 ölçekli nazım imar planları, 1/1000 ölçekli uygulama imar planları ile park bahçeler müdürlüğünden alınan 1/100 ölçekli açık ve yeşil alanlara ait uygulama projelerinden yardımcı materyal olarak faydalanılmıştır. Araştırma alanına ait istatistiksel iklimsel verileri de Manisa meteoroloji istasyonu ile Soma meteoroloji istasyon memurluğu'ndan elde edilmiştir. Nüfus verileri ve soysa-ekonomik yapıya ait bilgiler Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilmiştir. Ayrıca araştırma alanı olan 14 mahalledeki yeşil alanlara ait inceleme ve gözlemler yerinde yapılarak fotoğraflar çekilmiştir. Bu tez çalışmasında, veri işleme ve değerlendirmede Autocad ve Netcad yazılım programları kullanılmıştır. Haritalama işlemleri için çok sayıda sembol, nokta, çizgi ve renk içeren bu yazılım ayrıca veri sunumuna da olanak sağlamaktadır. Tüm yazılım, tablo ve çizelge işlemleri için Microsoft Office paketi içerisindeki Word ve Excel programları kullanılmıştır.

4.2. Yöntem

Bu araştırmada veri toplama, analiz ve elde edilen sonuçları değerlendirmeye yönelik bir çalışma yapılmıştır. Yönteme ait akış şeması Şekil 4.1.'de belirtilmiştir.

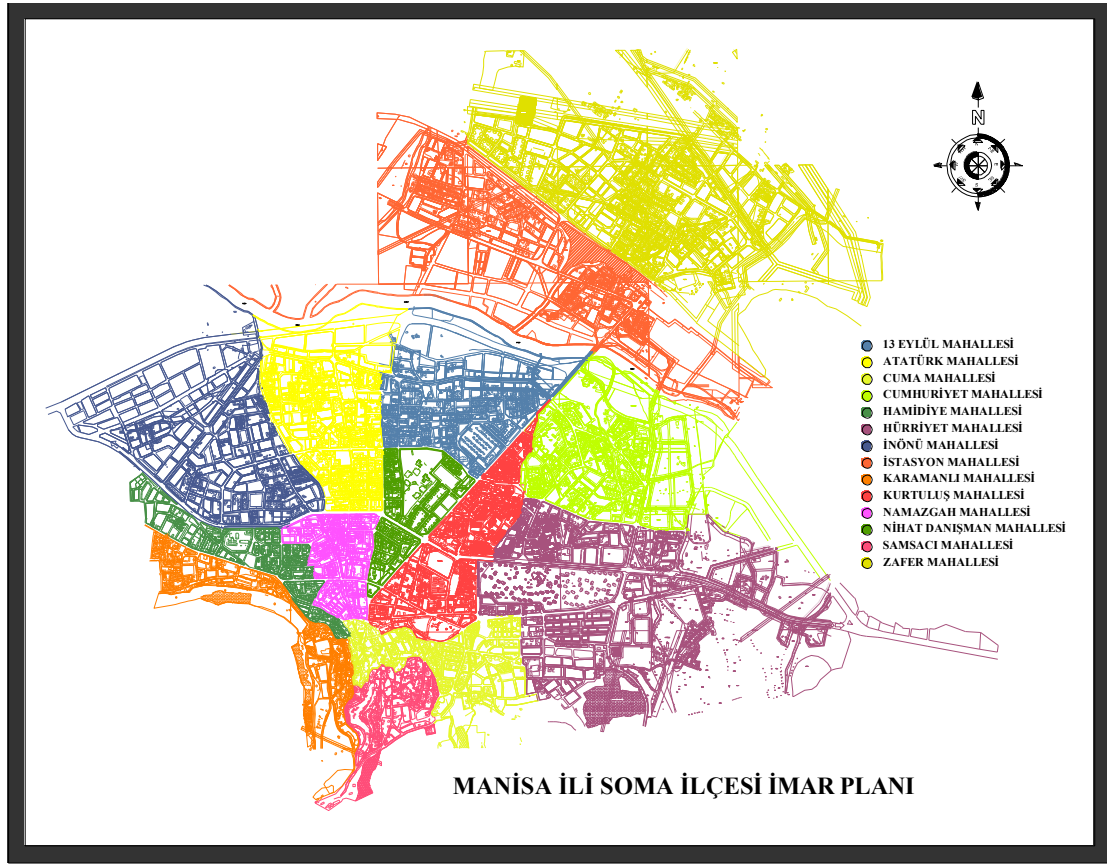

Şekil 4.1. Yöntem akış şeması.

Veri toplama aşamasında açık-yeşil alan konusu ile ilgili günümüze kadar yapılmış olan araştırmalar incelenip, araştırmaya konu olan açık-yeşil alan kavramı, önemi, işlevi, sınıflandırılması ve standartları hakkında literatür taraması yapılmıştır. Ayrıca araştırmaya konu olan Soma ilçesi hakkında da literatür taraması yapıp, ilçe ile ilgili yapılan bilimsel çalışmalar araştırılmıştır.

Analizin ilk aşamasında araştırmaya konu olan Soma ilçesinin doğal ve kültürel özellikleri incelenmiştir. İkinci aşamasında ise ilçede idari bölünüş ve günümüze kadar yapılan imar uygulamaları ele alınmıştır. Üçüncü aşamada Netcad programında kayıtlı imar ve hali hazır planları, Autocad programında da kullanılabilir şekilde Netcad'den Autocad'e çevirisi yapılmıştır. Autocad programındaki imar planı, halihazırda işlenmiş olan mahalle sınırlarını içerir plan ile üst üste karşılaştırılmıştır. Her mahalle sınırları içinde kalan kısım Autocad programında ayrı katmanlarda gösterilmiştir. Böylece Soma imar sınırları içerisinde kalan 14 mahalle için ayrı katman oluşturulup, her bir mahalle Şekil 4.2.'de de belirtildiği üzere farklı renklerde işlenmiştir.

Analizde açık yeşil alanlara ait verilerin incelenmesinde, dördüncü aşamada Soma ilçesinin 1/5.000 ve 1/1.000 ölçekli imar haritaları ve halihazır üzerinden 14 mahallesinin incelenmesi sonucu her mahalledeki mevcut açık ve yeşil alanlar, gerek imar planı üzerinden gerekse arazi çalışmalarından ayrı ayrı tespit edilmiştir. Ayrıca imar planında planlanan, uygulaması henüz yapılmamış yeşil alanlar tek tek incelenmiştir. Farklı renk ve katmanlarda işlenen mahalleri gösteren planlarla, Halihazır projesindeki mevcutlar ve imar planında planlananlar tek proje altında toplanmıştır.

Şekil 4.2. Soma ilçesi imar planında 14 mahallenin plan üzerinde gösterimi.

Yerleşim alanında yapılan incelemeler sonucunda açık ve yeşil alanlar, oluşturulan sınıflandırma ile 12 başlık altında toplanmıştır:

- Park ve Çocuk Oyun Alanları,
- Spor ve Oyun Alanları,
- Eğitim Kurumu Alanları,
- Sağlık Kurumu Alanları,
- Diğer Kurum ve Tesis Alanları,
- Toplu Konut Alanları,
- Kavşak ve Refüj Alanları,
- Ağaçlandırma Alanları,
- Mezarlık Alanları,
- Taşıt Park Alanları,
- Merkezi Toplanma Alanları,
- Geçiş Alanları.

Çalışmada analiz bölümünün beşinci aşamasında ise yapılan sınıflandırmayla her bir başlık tek tek ele alınmıştır. Bu sınıflandırmaya göre hem Autocad hem de Netcad programları kullanılarak açık ve yeşil alanların m²'leri çıkarılarak alansal değerler oluşturulmuştur.

Bunların ilkinde park ve çocuk oyun alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya giren kent, mahalle, semt ve cep parkları ile çocuk bahçelerinin alansal değerlerinin bir kısmı Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinden hesaplanmıştır. Halihazır üzerine işlenmemiş olan diğer kısma ait alansal değerler Soma Belediyesi Park Bahçe İşleri Müdürlüğü'nden elde edilen park ve çocuk oyun alanlarına ait projelerden faydalanılarak çıkarılmıştır. Parklara ait alansal değerler iki aşamada incelenmiştir. İlk aşamada toplam alan, ikinci aşamada ise park içi mimari yapıların alanları hesaplanmıştır. Sonuç olarak da mimari yapılara ait alanların, toplam alandan çıkarılması sonucu parklardaki açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

İkincisinde, spor ve oyun alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Spor ve oyun alanları sınıflandırmasına giren spor ve oyun merkezleri, stadyum, aquapark ve fitness alanlarının alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Bu alansal değerlerin hesaplanmasında öncelikli olarak toplam alan, daha sonra ise spor ve oyun alanlarındaki mimari yapıların alanları hesaplanıp, bu alanların bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu spor ve oyun alanlarındaki açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Üçüncüsünde, eğitim kurumu alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Eğitim kurumu alanları sınıflandırmasına giren okul ve eğitim merkezlerinin alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Bu alansal değerlerin hesaplanmasında ilk olarak toplam alan, daha sonra ise eğitim kurumu alanlarındaki okul vb. mimari yapıların alanları hesaplanıp, bu alanların bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu eğitim kurumlarına ait açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Dördüncüsünde, sağlık kurumu alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Sağlık kurumu alanları sınıflandırmasına giren hastane, sağlık merkezi ile sağlık ocağı bahçelerinin alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Bu alansal değerlerin hesaplanmasında ilk olarak toplam alan, daha sonra ise sağlık kurumu alanlarındaki hastane, sağlık ocağı, sağlık merkezi vb. mimari yapıların alanları hesaplanarak, bu alanların, bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu sağlık kurumları içerisindeki açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Beşincisinde ise diğer kurum ve tesis alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Diğer kurum ve tesis alanları sınıflandırmasına giren resmi kurum, tesis, dernek ve kulüp bahçeleri vb. alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Bu alansal değerlerin hesaplanmasında öncelikli olarak toplam alan, daha sonra ise diğer kurum ve tesis alanlarındaki mimari yapıların alanları hesaplanarak, bu alanların bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu diğer kurum ve tesis alanlarındaki açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Altıncısında, toplu konut alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Toplu konut alanlarından, toplu konut ve lojman bahçeleri vb. alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Bu alansal değerlerin hesaplanmasında öncelikli olarak toplam alan, daha sonra ise toplu konut alanlarındaki lojman, ev vb. mimari yapıların alanları hesaplanarak, bu alanların bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu toplu konut alanlarındaki açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Yedincisinde, kavşak ve refüj alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Kavşak ve refüj alanlarının alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanıp, açık- yeşil alan miktarı bulunmuştur.

Sekizincisinde, ağaçlandırma alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Ağaçlandırma alanları sınıflandırmasına giren ağaçlandırma alanları, yeşil bantlar, botanik bahçeleri, gezi alanları vb. alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanıp, açık- yeşil alan miktarı bulunmuştur.

Dokuzuncusunda, mezarlık alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Mezarlık alanlarından mezarlık ve şehitliklerin alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanıp, açık- yeşil alan miktarı bulunmuştur.

Onuncusunda, taşıt park alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Taşıt park alanlarının alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanıp, açık- yeşil alan miktarı bulunmuştur.

On birincisinde, merkezi toplanma alanları Soma imar planı üzerinde tespit edilmiştir. Bu sınıflandırmaya giren alış-veriş merkezleri, gar ve terminal alanı, pazaryeri, meydan vb. yerlerin alansal değerleri Netcad programından faydalanılarak halihazır üzerinde hesaplanmıştır. Alansal değerlerin hesaplanmasında ilk olarak toplam alan, daha sonra ise bu alanlar içinde mimari yapı varsa, mimari yapıların alanları hesaplanarak, bu alanların bulunan toplam alandan çıkarılması sonucu merkezi toplanma alanlarındaki açık- yeşil alan miktarı bulunmuştur.

On ikinci ve son bölümünde geçiş alanları sınıflandırmasına giren sokak, cadde, bulvar ve kaldırımların alansal değerlerinin hesaplanmasında Autocad programından faydalanılarak imar planındaki yapı adalarının etrafı polyline ile çevrilerek tek parça haline getirilip, daha sonra bu adaların alansal değerleri hesaplanmıştır. Yapılan incelemeler mahalle ölçeğinde yapıldığı için, her bir mahallenin yüz ölçümü bulunarak, yüzölçümünden yapı adalarının toplam alanı çıkarılarak geçiş alanlarına ait açık- yeşil alan miktarı tespit edilmiştir.

Analizin altıncı aşamasında ilçenin 14 mahallesinde sınıflandırmaya göre tespit edilen açık-yeşil alanlar mahalle ölçeğinde ele alınarak, toplam alan ve açık-yeşil alan olarak alansal veriler tespit edilip tablolarda gösterilmiştir.

Analizin yedinci aşamasında yapılan sınıflandırmaya göre her bir başlık altında yer alan açık yeşil alanlar hakkında genel bilgiler verilmiştir.

Sentez ve sonuçların değerlendirme aşamasında, açık-yeşil alanların durumu incelenerek, bunların mahallelere göre dağılımı ortaya konulmuştur. Yapılan sınıflandırmaya göre açık-yeşil alanların alansal değerlerinin toplamı ve mimari yapılar çıktıktan sonra kalan net açık-yeşil alan alansal değerler toplamı bir tablo üzerinde gösterilmiştir.

İmar planında planlanan yeşil alanlardan ne kadarının uygulamasının yapıldığı, mevcut yeşil alan miktarları göz önüne alınarak karşılaştırma yapılmıştır.

Kentsel yeşil alan hesaplanarak, kişi başına düşen yeşil alan miktarı belirlenmiştir. Kentsel yeşil alan içerisindeki aktif ve pasif yeşil alan oranlarına değinilerek, kişi başına düşen aktif yeşil alan oranı bulunmuş, elde edinilen araştırma sonuçlarına göre aktif yeşil alan miktarı, 3194 sayılı İmar Kanununda belirtilen standartlar çerçevesinde kişi başına düşen açık-yeşil alan miktarı ile karşılaştırılmıştır.

Sonuçların değerlendirilmesi ile elde edinilen bilgiler ışığında Soma ilçesi açık-yeşil alanları hakkında önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM 5

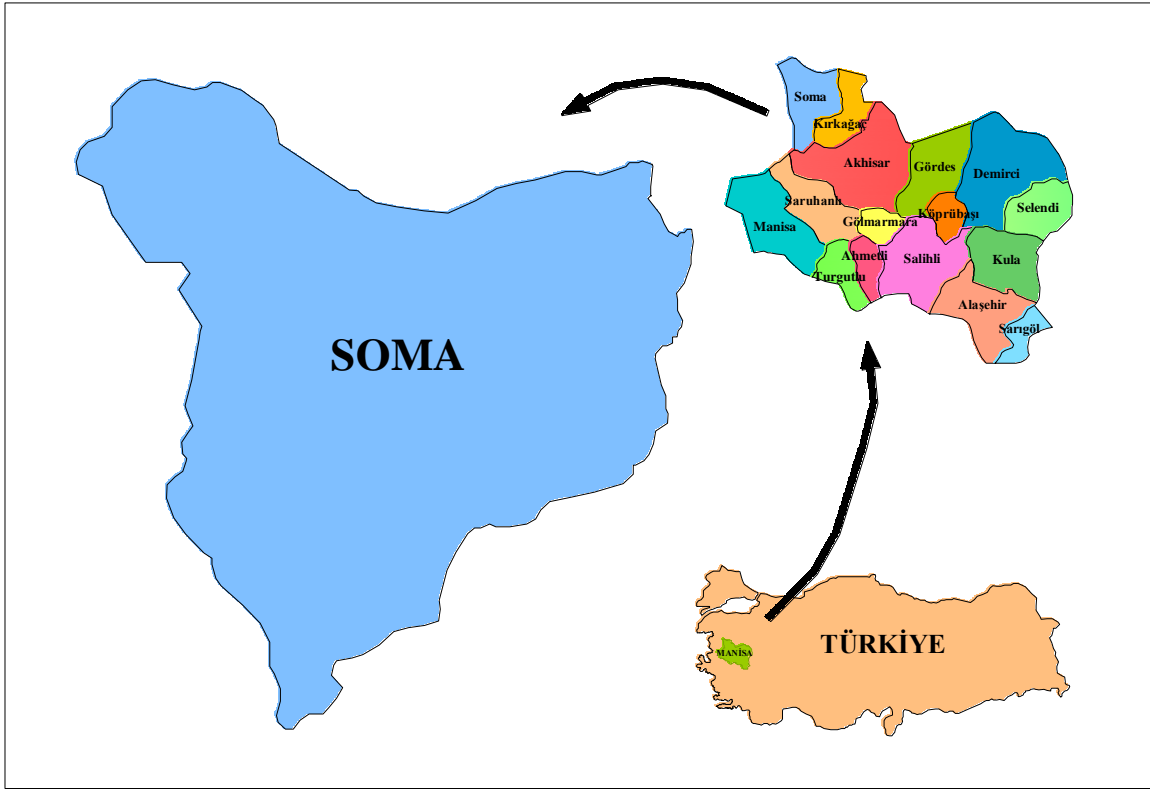
ARAŞTIRMA BULGULARI VE TARTIŞMA

5.1. Araştırma Alanının Doğal ve Kültürel Özellikleri

5.1.1. Doğal Özellikler

5.1.1.1. Coğrafi Konum

Ege Bölgesinde Manisa ilinin kuzey batısında yer alan Soma ilçesi $27^{\circ} 36'$ doğu boylamı ile $39^{\circ} 11'$ kuzey enlemi üzerinde yer almaktadır. İlçenin kuzeyinde Balıkesir iline bağlı Savaştepe ve İvrindi ilçeleri, güneyinde Manisa ili, Akhisar ilçesine bağlı Zeytinliova Bucağı, batısında İzmir iline bağlı Kınık ve Bergama İlçeleri, doğusunda Manisa ili Kırkağaç ilçesi bulunmaktadır. Şekil 5.1.'de görüldüğü üzere Manisa ilinin kuzey batı ucunda yer alan bu ilçe konum itibariyle Manisa, İzmir ve Balıkesir il sınırlarının kesiştiği noktada yer alır.

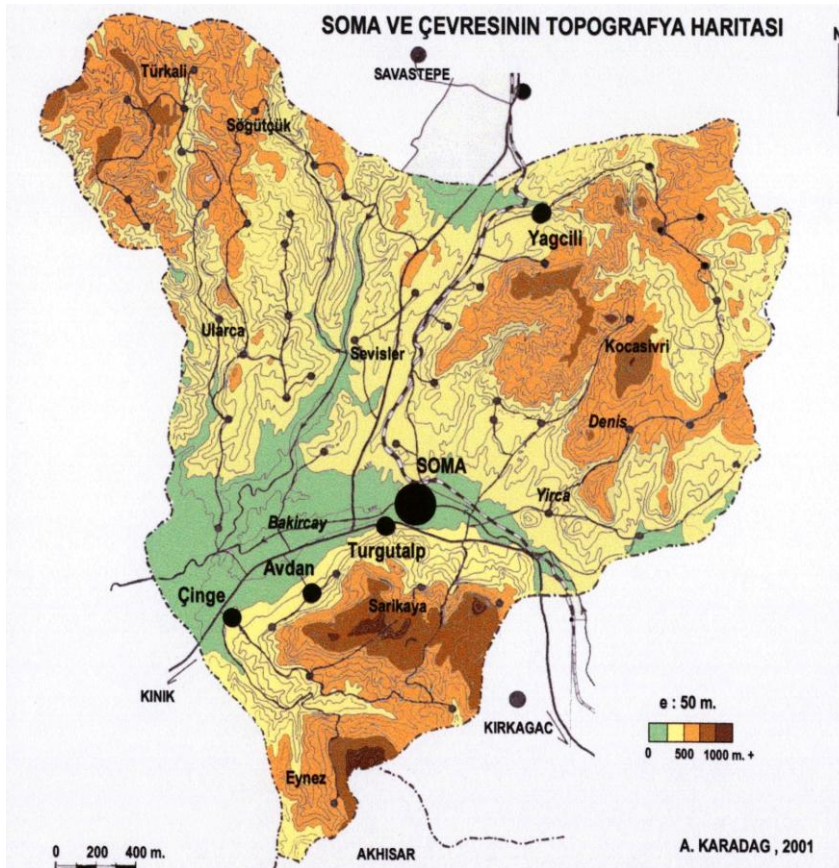
Şekil 5.1. Soma ilçesi coğrafi konum haritası (Anonim, 2009 b).

İlçe merkezinin güneyinden Bergama-Akhisar karayolu, kuzeyinden ise İzmir-Bandırma Demiryolu geçmektedir. Ege Bölgesi'nde Manisa İlinin yüzölçümü büyüklüğü

bakımından dokuzuncu büyüklükteki ilçesi olan Somanın yüzölçümü 826 km²'dir. İlçenin rakımı ise ortalama 175m.dir.

5.1.1.2. Topografya

Soma ilçesinin arazi durumu oldukça engebeli olup, arazinin % 70'i dağlık, % 15'i yamaç ve % 15'i düzlüktür. Doğudan kuzeye ve kuzeydoğuya doğru gidildikçe, dağların nispeten sıklaşıp yükselmekte oldukları Şekil 5.2.'de gösterilmektedir. Göktepe, Çamlıca, Mumya, Zoranlı, Şifa dağları ilçenin başlıca yükseltileridir. 1111m yüksekliği ile Tarhala dağı üzerinde bulunan Belpınar tepesi ilçenin en yüksek noktasıdır. İlçenin başlıca ovası tektonik kökenli bir çöküntü olan Bakırçay ovası'dır. Bu ova, Bakırçay'ın taşıdığı ve doldurduğu alüvyonlardan meydana gelmiş olup, tarımsal üretim potansiyeli ve verimliliği yüksek bir ovadır. Bakırçay'ı besleyen çeşitli akarsu kollarının araziye böldüğü ve bölgede vadilerle yer yer düzlüklerin meydana geldiği görülmektedir (Anonim, 1997).

Şekil 5.2. Soma ilçesi topografya haritası (Karadağ, 2001).

Soma ilçe yerleşiminin güneyinde, geniş ve yüksek bir dağ kütlesi bulunmaktadır. Soma dağları olarak adlandırılan bu kütlenin önünden Bakırçay'ın oluk vadisi geçmektedir. Sularını Bakırçay'a boşaltan derelerle yarılmış olan bu dağlık kütle üzerinde aşınmanın esri belirgin tepeler Soma ilçe yerleşiminin güneyinde 300 – 400m kadar iken, Tarhala güneyinde 600m'yi geçmekte ve Çamlıca dağında 1211m'ye kadar yükselmektedir (Karadağ, 2001).

5.1.1.3. Jeolojik Yapı

Soma dolayındaki jeolojik birimler, Üst Permiyen'den Kuvaterner yaşına kadar değişen sedimanter, magmatik ve metamorfik kayalardan oluşmaktadır. Bu birimler aşağıda yaşlıdan genç birimlere doğru sırayla açıklanmıştır (Anonim, 2002).

Çamoba Formasyonu (Pç): Üst Permiyen yaşlı sığ deniz çökellerinden oluşan bu formasyon beş üyeden oluşmaktadır. Bu üyelerin birbirleriyle ilişkilerinin izlendiği yerin Çamoba köyü ve çevresi olduğu belirtilmektedir. Çamoba formasyonunun en altında sarımsı renkte kumtaşı, çakıl taşı ve kumlu kireç taşlarından oluşan Hacıyusuf kumtaşı üyesi yer almaktadır. Kalınlığı yaklaşık 150m'dir. Bu üyenin tabanı gözlenememiş olup, Kırtaş oolitlik kireçtaşı üyesi tarafından örtülür. Bu oolitlik karakterli siyah, koyu gri, yer yer sarımsı renklerde oolitlik ve pizolitik kireç taşlarından oluşur. Kırtaş oolitlik kireç taşı üyesi gri renkli sert yer yer kristalize, çatlaklı ve çatlakları kalsit dolgulu, orta tabakalı bol fosillidir. Görünür kalınlığı yaklaşık 250m olup, üstten çok dar bir alanda Şekerağa silttaşı üyesi tarafından örtülmektedir. Bu silttaşı üyesi bordo, kırmızı, yer yer nefli renkli, ince taneli, genellikle ayrılmış halde tabakalanması belirsiz silttaşı ve siltli kireçtaşından oluşmaktadır. Yaklaşık kalınlığı 25m'dir. Kocakaya kireçtaşı üyesi Şekerağa kireçtaşı üyesini uyumlu olarak örtmekte olup, beyaz renkli, orta ve kalın tabakalı, az kristalize, serf, çatlaklı ve çatlakları kalsit dolgulu, kırılğan kireçtaşlarından oluşmaktadır. Görünür kalınlığı yaklaşık 75m olan birim üstten Soma formasyonu tarafından uyumsuz olarak örtülmüştür (Şekil 5.3.) (Anonim, 2002).

Kınık Formasyonu (Thk): Kınık formasyonu Soma güneyinden başlayarak Savaştepe dolayından kuzeydoğuya uzanan hatlar halinde ve en tipik olarak da Kınık merkezi güneyinde izlenmiştir. Kınık formasyonu metakumtaşı, kumlu silttaşı ve metasilttaşından oluşmaktadır. Bu kayaların bazı örneklerinde kuvars-albit-muskovit şist olarak tanımlanabilen metamorfizma etkisi görülmüştür. Bir kısmında ise yüksek-orta kontakt metamorfizma izi görülmektedir. Kınık formasyonu üstten Bakırtepe volkanitleri ile yanal geçişlidir. Her iki formasyonun yaklaşık toplam kalınlığı 400m'dir (Anonim, 2002).

Sistem	Seri	Formasyon	Üye	Kaya türü	Açıklama
SENOZOYİK	Kuvaterner				Kil, kum ve çakıldan oluşan alüvyon
	Üst Miyosen-Pliyosen	Soma			Diskordans Killi kireçtaşı, kil, marn, silttaşı, kumtaşı ve çakıltaşı
MESOZOYİK	Üst Kretase	Pilavtepe			Diskordans Silttaşı, oolitik kireçtaşı, radyolarit, kristalize kireçtaşı
	Jura	Sarıkaya			Diskordans Kireçtaşı
	Üst Triyas	Kırkağaç			Kiristalize kireçtaşı, dolomitik kireçtaşı
	Üst Triyas	Kınık	Bakırtepe		Diskordans Kınık fm: Metakumtaşı, kumlu silttaşı, metasilttaşı Bakırtepe Üyesi: Volkanik kayaç, bazalt, diyabaz, metavolkanit Diskordans
PALEOZOYİK		Çamoba	Kocakaya		Kireçtaşı
			Şekerağa		Silttaşı, siltli kireçtaşı
			Çaldağ		Kireçtaşı
			Kırtaş		Oolitik kireçtaşı
			Hacıyusufl		Kum taşı, çakıltaşı, kumlu kireçtaşı

Şekil 5.3. Soma ilçesi civarının genelleştirilmiş koloni kesiti (Anonim, 2002).

Bakırtepe Volkaniti (Thkb): Bakırtepe volkaniti Kınık formasyonu içinde üye olarak haritalanmıştır. Bakırtepe volkaniti, metamorfizmaya uğramış volkanik kayalardan oluşmaktadır. Genellikle koyu yeşil, siyah renklerde, ayrışmış ve çatlakları kalsit dolguludur. Alınan bir kısım örnekler; bozuşmuş lav akıntısı, kalsitleşmiş olivinli bazalt, albit diyabaz, metavolkanit, killeşmiş feldispattan oluşan volkanit olarak tanımlanmıştır (Anonim, 2002).

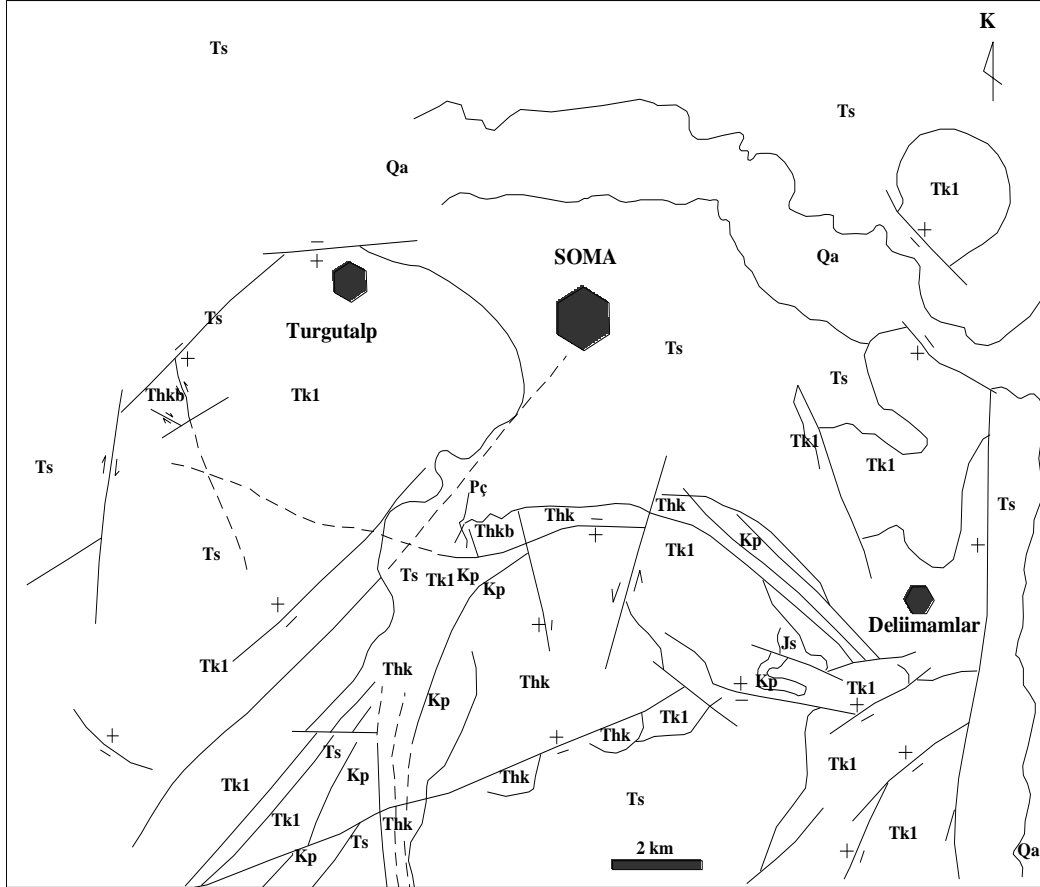
Kırkağaç Formasyonu (Tk1): Kırkağaç formasyonu adını Kırkağaç'tan almıştır. Beyaz açık gri renkte, tebeşirimsi görünümünde, yer yer kristalize kireçtaşlarından oluşan bu birim yer yer de dolomitiktir. Orta-kalın tabakalı, çık kırıklı ve bazı kesimleri karstik boşluklu, çok kolay ayrışabilme özelliğindedir. Bu formasyonun taban ilişkisi net olarak gözlenememekte olup, üstten Deliimamlar köyü batısından Sarıkaya mevkiinde Liyas yaşlı Sarıkaya formasyonu ile uyumludur. Bazı alanlarda Pilavtepe formasyonu ve Tersiyer yaşlı Soma formasyonu tarafından uyumsuz olarak örtülmektedir. Görünür kalınlığı 500m olarak tahmin edilmektedir (Anonim, 2002).

Sarıkaya Formasyonu (Js): Sarıkaya formasyonu beyaz, açık gri, sarımsı renkli kireçtaşlarından oluşmaktadır. Orta-kalın tabakalı, serf kırılğan olan bu kireçtaşları yer yer kristalizedir. Sarıkaya formasyonu Kırkağaç formasyonu üzerine uyumlu olarak gelmektedir. Görünür kalınlığı yaklaşık 100m dolayındadır (Anonim, 2002).

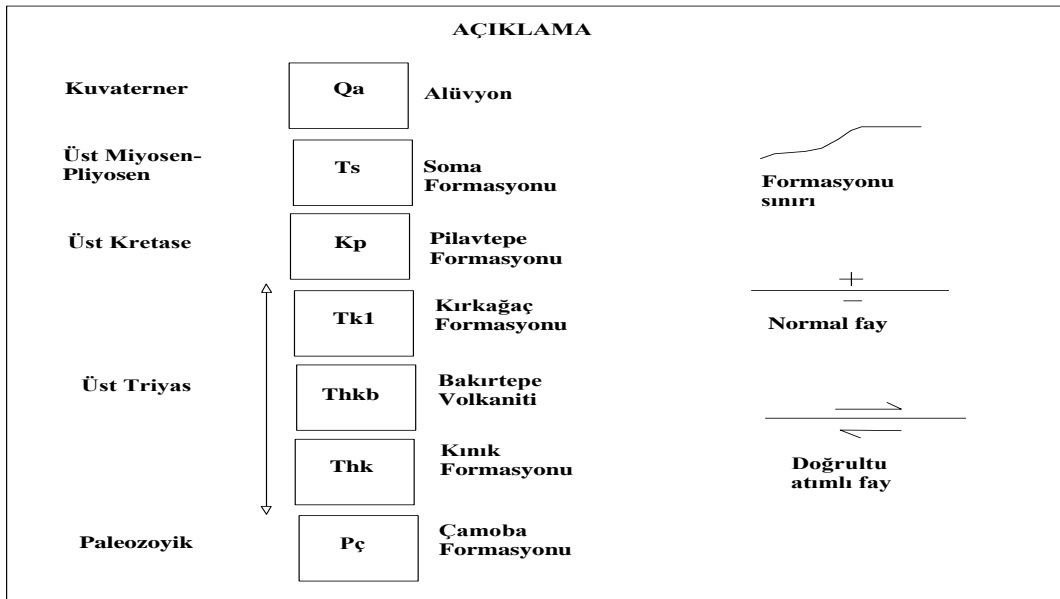
Pilavtepe Formasyonu (Kp): Pilavtepe formasyonu ince-orta tabakalı, yer yer nefli, sarımsı renkli silttaş tabakalı oolitik kireçtaşı ar dalanması, yer yer laminalı ve killi seviyeler, ince-orta tabakalı kırmızı renkli yer yer silisleşmiş kireçtaşı seviyesi, radyolarit seviyesi, ince silis bantlı kireçtaşı seviyeleri ve kristalize kireçtaşı seviyelerinden oluşmaktadır. Görünür kalınlığı yaklaşık 250m olarak tahmin edilmektedir (Anonim, 2002).

Pilavtepe formasyonu zaman zaman sığlaşma gösteren, daha sakinleşip duraylı özellik kazanan bir havzanın ürünüdür. Pilavtepe formasyonunun çok sık kıvrımlı oluşu, Üst Kretase yaşlı bu formasyonun çökeliminden sonra tektonik olayların yoğunlaştığını göstermektedir (Anonim, 2002).

Soma Formasyonu (Ts): Çok geniş bir alanda yayılım gösteren Soma formasyonu adını Soma ilçesinden almıştır. Litolojik olarak killi kireçtaşı, kil, marn, silttaş, tüfit, kumtaş, çakıltaş, ar dalanması ve/veya bu litolojilerin yalnızca bir veya birkaçının halim olduğu litojilerden oluşmaktadır. Genellikle yatay ve yataya yakın tabakalanmalı olup, fay kuşaklarında ezilme ve kırılmalar izlenebilmektedir. Soma formasyonu çeşitli yerlerde kömürlü olup, bitümlü şist özelliğinde seviyelere de rastlanmıştır. Birim kendi içinde çeşitli litojilerin yanal ve düşey geçişlerini içermektedir. Soma formasyonu küçük yayılım gösteren Dededağ bazaltları tarafından örtülmektedir. Soma formasyonu yerlere göre farklı kalınlıkta olmasına rağmen görünür kalınlığının yaklaşık olarak 500m olabileceği belirtilmiştir (Şekil 5.4.a-b) (Anonim, 2002).

Şekil 5.4.a. Soma ilçesi civarının bölgesel jeoloji haritası (Anonim, 2002).

Şekil 5.4.b. Soma ilçesi civarının bölgesel jeoloji haritası açıklamaları (Anonim, 2002).

Soma formasyonundan elde edilen fosil topluluğu, bu birimin tatlı göl su ortamından oluştuğunu göstermektedir. Soma formasyonu içerisindeki tüf seviyelerinin bulunması, aktif volkanlardan çıkan lavların zaman zaman göl ortamına gelerek siler halinde sedimanlar arasına girdiğini göstermektedir (Anonim, 2002).

Alüvyon (Qal): Alüvyon, Bakırçay vadisi boyunca alanın ortalarında geniş düzlüklerde yer almaktadır (Anonim, 2002).

5.1.1.4.Hidroloji

Ege denizine dökülen dördüncü büyük ırmak olan, 120km uzunluğundaki Bakırçay, ilçenin en önemli akarsuyudur. Kırkağaç ilçesi Gelenbe Bucağı Demirtaş köyü yakınlarında Kocadağ eteklerinden çıkan ırmak Soma, Kınık ve Bergama ilçelerinden geçerek Çandarlı körfezinden Ege denizine dökülür. Bakırçay doğu-batı istikametinde akarak ilçenin içinden geçmekte ve akış yönü doğrultusunda Kınık ilçesi sınırlarına girmektedir. İl içindeki uzunluğu 60km, Soma içindeki uzunluğu 28km.dir. Irmağın başlıca kolları: Kırmızılar Deresi, Caber Deresi, Sarıkaya (Maden) Deresi, Güney Deresi, Ayıtlı Deresi, Ilıca Deresi, Soda Deresi ve en büyük kolu olan Yağcılı Çayı'dır. Son yıllarda yaşanan kuraklıktan ciddi biçimde etkilenen nehirdeki akış düzensizdir. Doğal gölü bulunmayan ilçenin tek barajı ise Termik Santralinin su ihtiyacını karşılamak ve tarımsal sulama yapabilmek amacıyla, Devlet Su İşleri tarafından 1977 yılında yapımına başlanan, 1981 yılında hizmete açılan Sevişler Barajıdır (Anonim, 2008 a).

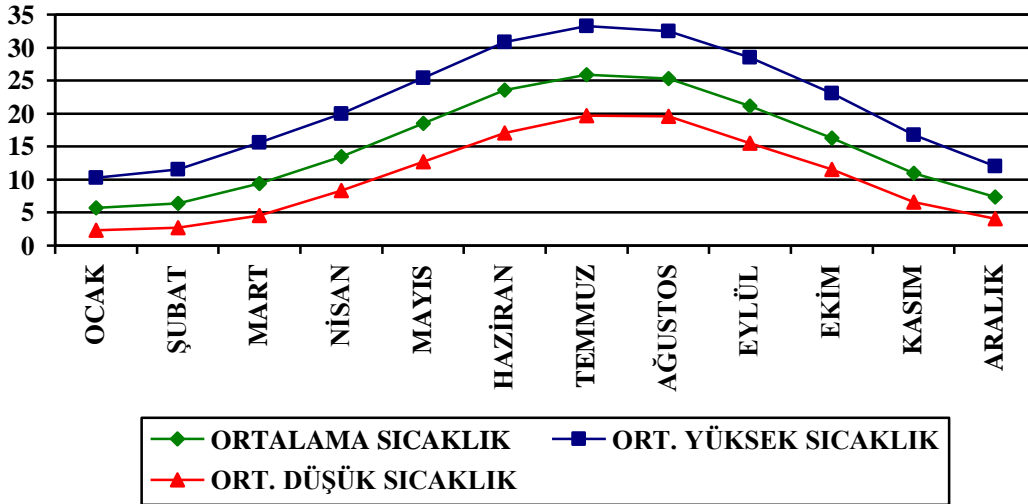
5.1.1.5. İklim Yapısı

Soma İç Ege ve Marmara bölgesi iklim özelliklerinin yansıtmakla beraber genel olarak yarı nemli Akdeniz iklim tipinin etkisi altındadır. Yaz aylarında sıcak ve kurak, sonbahar ve kış ayları ılık ve yağışlı geçmektedir. İlçe yerleşiminin Kuzey Ege'nin iç kesiminde yer alması, etrafının engebeli bir yapıya sahip olması ve Ege denizine göre olan konumu iklim tipinin oluşmasında başlıca etkidir (Anonim, 2008 a). Ege ve Marmara iklim bölgeleri arasında geçiş özellikleri görülen bu ilçede, Ege kıyılarına nazaran coğrafi konum olarak iç kısımlarda kalması nedeniyle iklimi daha serttir

İlçede iklimsel veriler Manisa Meteoroloji İstasyonuna bağlı olarak çalışan Soma Meteoroloji İstasyonu tarafından alınmaktadır. Soma Meteoroloji İstasyonu deniz seviyesinden 200m yükseklikte 27° 36' doğu boylamı ile 39° 11' kuzey enlemi üzerinde yer almaktadır. Manisa Meteoroloji İstasyonundan 17 yıllık süreçte alınan iklim verilerinin değerlendirmesine göre; ilçede ortalama sıcaklık kış ayları olan Aralık, Ocak ve Şubat

aylarında 6-7 °C arasında değişirken, yaz ayları olan Haziran, Temmuz ve Ağustos aylarında 24-26 °C olmaktadır. Buna karşın ilçede en düşük sıcaklık Şubat ayında -10,1°C, en yüksek sıcaklık Temmuz ayında 43,2 °C olarak tespit edilmiştir. Şekil 5.5.'te belirtildiği gibi Temmuz ayı ilçenin sıcaklık değerlerinin en üst seviyelere çıktığı aydır (Anonim, 2008 b).

SOMA İLÇESİ SICAKLIK DEĞERLERİ

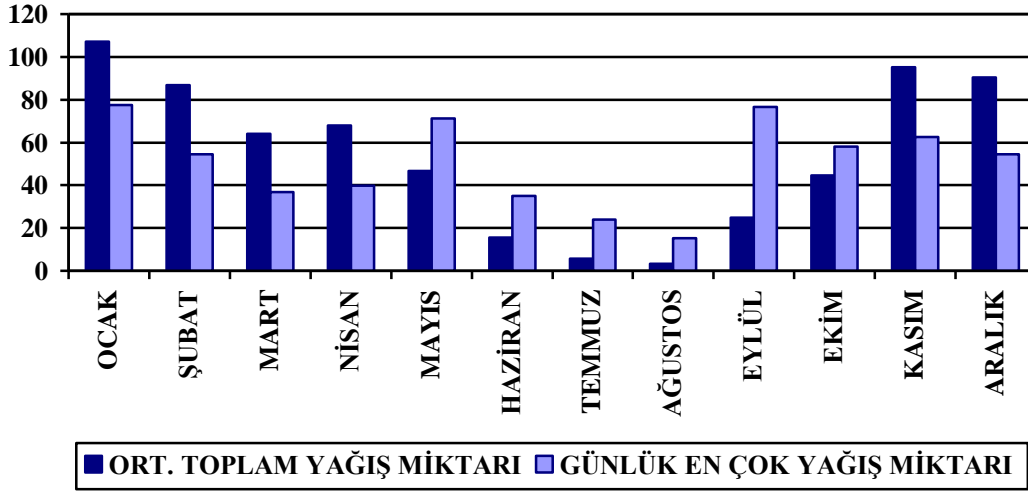

Şekil 5.5. Soma ilçesi ortalama sıcaklık, ortalama yüksek sıcaklık ve ortalama düşük sıcaklık değerleri (Anonim, 2008 b).

Ortalama toplam yağış miktarı Şekil 5.6.'da gösterildiği şekliyle en fazla Ocak ayında 107,1mm, en az ise Ağustos ayında 3,3mm olarak ölçülmüştür. Yıllık ortalama toplam yağış miktarı ise 652,3mm civarındadır. En çok yağışlar sonbahar ve kış aylarında, en az yağışlar ise yaz aylarında görülmektedir. İlçede yıllık toplam kar yağışlı günler sayısı 5 gündür. En yüksek kar örtüsü kalınlığı 19cm'dir (Anonim, 2008 b).

İlçede en hızlı esen rüzgarın yönü Ocak ve Şubat aylarında güney batıdan eserken, Mart ve Nisan aylarında güneyden, Mayıs ayında batıdan, Haziran, Eylül ve Kasım aylarında kuzey doğudan, Temmuz, Ağustos, Ekim ve Aralık aylarında kuzey batıdan ortalama 8 bofor şiddetinde esmektedir. Yıllık ortalama rüzgar hızı 1,8 bofor şiddetindedir. Yıllık ortalama fırtınalı gün sayısı 5,5 ve yıllık ortalama kuvvetli rüzgar gün sayısı 10,5'dir. İlçede bağıl nem kış aylarında artmakta ve yıllık ortalama bağıl nem oranı % 55 seviyelerindedir (Anonim, 2008 b).

SOMA İLÇESİ YAĞIŞ MİKTARLARI

Şekil 5.6. Soma ilçesi ortalama toplam yağış miktarı ve günlük en çok yağış miktarı (Anonim, 2008 b).

5.1.1.6. Toprak Özellikleri

Soma ve çevresinde yaygın olan toprak tipleri ve doğal bitki örtüsünü belirleyen temel etken iklim jeolojik yapıyı oluşturan malzemenin türü ve özelliğidir. Ayrıca antropojen süreçlerde, yörede hakim bitki örtüsünün çeşitliliği üzerinde belirleyici bir etkiye sahiptir. Soma ve çevresinde iklim koşulları ve ana materyal temelinde gelişen yaygın toprak tiplerini zonal, intorazonal ve azonal topraklar şeklinde üç kısımda incelemek yerinde olacaktır. Daha çok iklim koşullarının belirleyici olduğu zonal topraklar içinde, Soma ve yöresinde en yaygın olan tür Kahverengi Orman Toprakları ve Kırmızımsı Kahverengi Akdeniz Topraklarıdır. Kahverengi Orman Toprakları A,B,C horizonlarına sahip, üst katmanı killi-tınlı karbonat açısından zengin, su tutma kapasitesi iyi topraklar olup, üzerinde daha çok kızılçam ormanları ve meşelerin yayılmasına uygundur. Ancak zamanla, bir şekilde tarıma açılmış bu arazilerde “Kınık’ta olduğu gibi” tütün tarımı da yapılmaktadır. Soma ve çevresindeki yüksek rölyef üzerinde yaygın olan bu topraklar büyük ölçüde kızılçam ve meşe ormanları ile kaplıysa da özellikle Sarıkaya, Elmalı, Merkez, Kısırkdere ve Eynez bölümünde ve kentin kuzey doğusundaki Deniz havzasında etkinliği süren linyit çıkarımı sırasında büyük ölçüde tahribe uğramış hatta ortadan kaldırılmıştır (Karadağ, 2005).

Yörede eğimli yamaçlardan taşınarak biriken malzemedan oluşan alüvyal-kolüvyal topraklara “azonal topraklara” Bakırçay ve kollarının yerleştiği oluk biçimindeki vadi kenarlarında rastlanmaktadır. Özellikle Soma oluğu, Yağcılı dere ile Ayıtlı vadilerinde ve çevresindeki etek önlerinde gözlenen kolüvyal topraklar üzerinde kısmen kuru tarım faaliyeti sürdürülmekte ise de kent merkezi ve Turgutalp arasında kalan bölgede yer alan konut, sanayi ve demir yolu yerleşmeleri ile işgal edilmiştir. Diğer bir anlatımla Soma ve çevresi için tarımsal amaçlı kullanılabilir durumda değildir (Karadağ, 2005).

5.1.1.7. Bitki Örtüsü

Doğada bütün canlıların birbirleriyle etkileşim içinde oldukları bilinmektedir. Bu etkileşim içinde ekolojik dengenin devamlılığının sağlanması bir anlamda da doğal bitki örtüsünün korunması ile mümkün olmaktadır. Yaşama ortamına yapılan müdahalelerle yok olma tehlikesi ile karşı karşıya kalan doğal bitki örtüsünün korunması da ancak bu bitkilerin kontrollü bir şekilde yaşamsal varlıklarının sürdürülebilirliği ile mümkün olmaktadır.

İlçe ve çevresinde topografyadaki farklılıklara bağlı olarak değişiklik gösteren bitki topluluklarında kuraklığa dayanıklı ve sürekli yeşil kalabilen Akdeniz bitkileri göze çarpmaktadır.

Bitki örtüsünün sık rastlanan başlıca bitki türleri şunlardır; karaçam (*Pinus nigra*), kızılçam (*Pinus brutia*), boz ardıç (*Juniperus excelsa*), katran ardıcı (*Juniperus oxycedrus*), ak kavak (*Populus alba*), titrek kavak (*Populus tremula*), ak söğüt (*Salix alba*), keçi söğüt (*Salix caprea*), ceviz (*Juglans regia*), pırnal meşesi (*Quercus ilex*), kermes meşesi (*Quercus coccifera*), karaağaç (*Ulmus campestris*), zeytin (*Olea europaea*), beyaz dut (*Morus alba*), kara dut (*Morus nigra*), defne (*Laurus nobilis*), doğu çınarı (*Platanus orientalis*), ahlat (*Pyrus communis*), böğürtlen (*Rubus fruticosus*), üvez (*Sorbus sp.*), geven (*Astragalus sp.*), erguvan (*Cercis siliquastrum*), korunga (*Onobrichis vicifolia*), yonca (*Medicago sativa*), katır tırnağı (*Spartium junceum*), üçgül (*Trifolium compestre*), sütleşen (*Euphorbia sp.*), sumak (*Rhus coriaria*), menengeç (*Pistacia terebinthus*), ebegümeçi (*Malva sylvestris*), ılgın (*Tamarix sp.*), çiğdem (*Crocus cancellatus*), mersin (*Myrtus comminus*), sarmaşık (*Hedera helix*), sandal ağacı (*Arbutus andrachne*), turp (*Raphanus raphanistrum*), meyankökü (*Glycyrrhiza glabra*), gelincik (*Papaver rhoeas*), yüksükotu (*Digitalis purpurea*), sıgırkuyruğu (*Verbascum luciliae*), hindiba (*Cichorium intibus*), ısırgan (*Urtica urens*), kuzukulağı (*Rumex tuberosus*), labada (*Rumex patientia*), menekşe (*Viola sp.*)’dir (Anonim, 2006).

5.1.2. Kültürel Özellikler

5.1.2.1. Tarihçe

Çevre yerleşimlerden elde edilen bulgular göz önüne alındığında Soma'nın yaklaşık 3000 yıllık bir tarihi geçmişe sahip olduğu anlaşılmaktadır. Bu süre içinde ilçe ve çevresinde Hitit, Frig, Lidya, Pers, Büyük İskender, Bergama Krallığı, Roma, Bizans, medeniyetleri hüküm sürmüştür. Helenistik döneme tarihlenen antik Germe/Gharma kenti günümüz Soma ilçe yerleşimi yakınlarındaydı. Akhisar ve Bergama gibi antik dönemde çok önemli iki merkezi birbirine bağlayan yolun şimdi olduğu gibi Soma'dan geçmesi tarih boyunca Soma'yı çok önemli kılmış, kimi kez çok büyük yıkım ve acılar yaşamasına sebep olmuştur. Soma'da Türk egemenliği, Darkale merkezli olarak ve Anadolu Selçuklular döneminde başlamış ve gelişme göstermiştir (Anonim, 2008 a).

1194 yılında Soma, Anadolu Selçuklu Devleti'nin topraklarına dahil oldu. 1261 yılında Soma ve dolayları bir süre için tekrar Bizans sınırları içine girdi. 1336 yılında Karasi'nin Osmanlılar tarafından parça parça işgal edilmesinden sonra Soma ve dolayları da artık Osmanlı topraklarında yer alıyordu. 1336 yılında Soma 'Sancak Merkezi' ilan edildi. Ankara Savaşı sonrasında "Beylikler" tekrar türemeye başladı. Hızır Şah Bey Manisa'ya girip Saruhan Beyliği'ni kurdu. 1402 yılında Soma'nın da dahil olduğu bölge, Timurlenk tarafından işgal edilmiş ve onun belirlediği Cüniyet isimli bir kişi yönetimine verilmişti. 1423-1425 yılları arasında Sultan 1. Murat Akhisar'a sefer düzenleyip Cüniyet'in iktidarına son vermişti. Artık Soma Osmanlıların topraklarındadır. 24 Haziran 1920'de Yunan işgaline uğrayan Soma'nın bu durumu 13 Eylül 1922'ye kadar devam etmiştir. 12 Haziran 1919'da Yunanlılar Bergama'yı işgal etti. Bergama ve çevresinde toplanan birliklerimiz, Yunan kuvvetlerinin (2 gün süren çatışma sonunda) geri çekilmelerini sağlamıştır. Ancak destek kuvvetle beslenen Yunan güçlerine karşı koyamayacağını anlayan birliklerimiz, Soma'ya hızlı hareket edip, olağanüstü çabalarla Çinge cephesini kurdu. Çok şiddetli çarpışmalar oldu. **Çinge Cephesi** düşman güçlerini yıprattı ve zaman kaybettirdi. Ancak İvrindi ve Akhisar cephelerinin güçsüz kalıp düşmesiyle birlikte, birliklerimiz Savaştepe önlerine kadar çekilmek zorunda kaldı. 24 Temmuz 1920 Perşembe günü başlayan 2 yıl 2 ay 19 gün süren işgal iste bu olaylar sonucunda başladı. **13 Eylül 1922** Cumartesi günü, Somalılar için "**Kurtuluş Günü**" oldu. Bu zafer, özgürlüklerine tutsak olan, Kurtuluş Savaşı'na ve onun kahraman önderine inanmış, Kuvay-i Milliyeci ruhu taşıyan Somalıların zaferidir (Anonim, 2010 c).

5.1.2.2. Soma Adının Kronolojik Gelişimi

Tarih boyunca doğayla iç içe yaşayan insanoğlu, çevresindeki doğal ve kültürel yapı ile geliştirmekte yaptığı keşifler neticesinde de hayatını şekillendirmektedir.

Araştırma alanı olan Soma ilçesinin tarihi Kutlusoy (1971)'a göre M.Ö. 185 yılına Helenistik devre dayandığı bilinmektedir. Bununla ilgili kesin bir bilgi bulunmamasıyla birlikte Eski Romalılarından günümüze kalan en önemli eser kartografik rulo biçimindeki haritalardır. Romalılarda yol haritası olarak kullanılan (Lauresse du XX é Siécle-C.III. S. 400, Kamüsü'l-A'lam Şemseddin Sami S. 2973 ve Tabula Peutingeriana) Tabula Peutingeriana haritasının Şekil 5.8.'de gösterilen aegyptus 6-3 bölümünün de Soma ilçesi eski adı Gherme (Gharma - Cerme) olarak gösterilmektedir (Anonim, 1971).

Şekil 5.8. Tabula Peutingeriana haritası (Anonim, 2010 d).

Soma kelime olarak çeşitli dillerde farklı anlamlar teşkil etse de bir rivayete göre ilçenin adını Somak (Sumak) bitkisinden aldığı, Mahmut Turgutlulu'nun Soma İlçesi adlı

kitabında “Güllüce mevkiinde ve Somaklık tabir edilen meskun yerde bir gece vuku bulan şiddetli bir yer sarsıntısı neticesi, büyük hasar vuku bulduğundan buranın halkı şimdiki kasabanın bulunduğu yere göç ederek burada ev inşa edip Yassı tepeye yerleşmişler ve Somak adını Soma’ya tahvil ederek köylerinin adını Soma koymuşlardır.” denilmektedir (Anonim, 1997).

Çevrede yapılan araştırmalar sonucunda da ilçeye ismini veren Somak bitkisinin, Derici Sumağı (*Rhus coriaria*) olarak bilinen türüne oldukça fazla rastlanılmıştır. İnsanın yaşadığı yerleşim yerini isimlendirirken bile bitki isimlerini kullanması, insan ve çevre arasındaki etkileşimin vazgeçilmez olduğu sonucunu ortaya çıkarmaktadır.

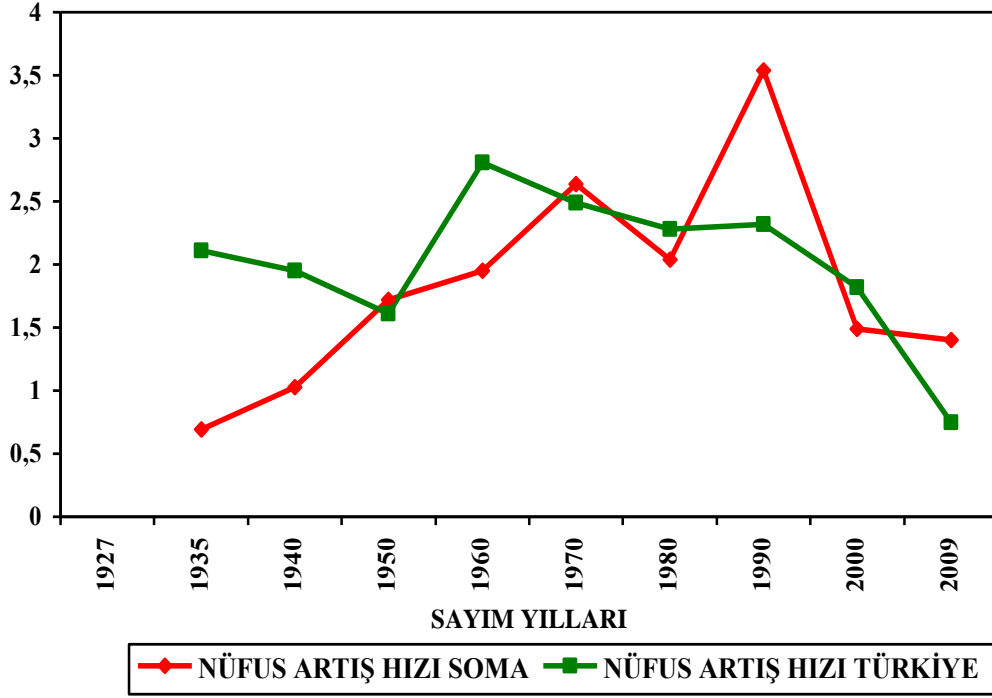
5.1.2.3. Nüfus Yapısı

Türkiye İstatistik Kurumu'nun hazırlamış olduğu 2009 yılı Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi Nüfus Sayım Sonuçlarına göre Soma ilçesinin genel nüfusu 101.011’dir. Soma ilçesi, Manisa ilinde toplam nüfus büyüklüğü açısından merkez ilçe başta olmak üzere Akhisar, Salihli ve Turgutlu, ilçelerinden sonra 5. sırada yer almaktadır (Anonim, 2010 b).

Soma ilçesi Turgutalp, Avdan, Cenkyeri ve Yağcılı olmak üzere 4 beldeden ve Adilköy, Akçavlu, Bayat, Beyce, Boncuklu, Bozarmut, Büyük Güney, Büyük Işıklar, Çatalçam, Çavdır, Çevircek, Darkale, Deniz, Dereköy, Devlethan, Dualar, Duğla, Eynez, Evciler, Göктаş, Hacı Yusuf, Hamidiye, Hatunköy, Heciz, Kaplan, Karacahisar, Karacakaş, Karaçam, Kayrakaltı, Kızılören, Kirazköy, Kobaklar, Koyundere, Kozanlı, Kozluören, Kumköy, Küçük Güney, Mentеше, Naldöken, Pirahmet, Sarıkaya, Sevişler, Söğütçük, Sultaniye, Tabanlar, Tekeli Işıklar, Türkali, Türkipiyale, Ularca, Uruzlar, Vakıflı, Yayladalı ve Yırca köyü olmak üzere 53 köyden oluşmaktadır (Anonim, 1997).

1950’li yıllar, ülkemizde özellikle sanayi odaklı kentleşme modelinin hâkim olduğu bir dönemin başlangıcı olarak kabul edilir. Soma ekonomisinin temelini oluşturan linyit çıkarımı ve linyite dayalı yan sektörlerin faaliyetleri (enerji üretimi, ticaret vb.) de bu dönemde etkinlik kazanmış ve kentte gerek mekânsal büyüme gerekse sosyo-ekonomik yapı anlamında hızlı bir değişim – dönüşüm sürecini başlatmıştır (Karadağ, 2006).

Soma ilçesinde Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürlüğü tarafından işletilen yeraltı ve açık ocak madenleri ve Soma Termik Santralinin varlığı ilçeye özellikle 1980–1990 yılları arasında göçü hızlandırmış (Şekil 5.9.), Türkiye’deki nüfus artış hızının üstünde bir değer olan % 3,54’lük artış hızı gerçekleşmiştir (Çizelge 5.1.).

Şekil 5.9. Türkiye’de ve Soma ilçesinde nüfus artış hızları.

Çizelge 5.1. Soma ilçesinde yıllara göre nüfus miktarı, nüfus artış hızının değişimi ve nüfus yoğunluğu (Anonim, 1997) (Anonim, 2010 b)

Sayım Yılı	Nüfus Miktarı	Nüfus Artış Hızı (%)	Nüfus Yoğunluğu (Km ² /Kişi)
1927	20.902	-----	25,3
1935	22.093	0,69	26,7
1940	23.264	1,03	28,2
1950	27.653	1,72	33,5
1960	33.619	1,95	40,7
1970	43.797	2,64	53,0
1980	53.739	2,04	65,1
1990	76.641	3,54	92,8
2000	89.038	1,49	107,8
2009	101.011	1,40	122,3

Not: Nüfus Artış Hızı: $\log e x \frac{\text{Son sayım nüfusu}}{\text{Bir önceki sayım nüfusu}}$

Nüfus Yoğunluğu: Toplam Nüfus / Yüzölçümü ile hesaplanmıştır.

2009 yılı verilerine göre toplam nüfusun % 73,4'lük kısmı olan 74.158 kişi kent merkezinde, % 26,6'lık kısmı olan 26.853 kişi ise köylerde ve beldelerde yaşamaktadır (Çizelge 5.2. ve 5.3.) (Anonim, 2010 b).

Çizelge 5.2. A.D.N.K.S. sonuçlarına göre soma ilçe ve beldelerinin 1990, 2000 ve 2009 yılları merkez nüfus bilgileri (Anonim, 2010 b)

Belediye Adı	Kuruluş Tarihi	Konut Sayısı	Mahalle Sayısı	Merkez Nüfusu		
				Yıllar		
				1990	2000	2009
Soma	1891	24.507	14	49.977	60.674	74.158
Avdan	1994	858	2	2.088	2.276	2.423
Cenkyeri	1995	1.225	2	2.428	3.143	3.689
Turgutalp	1987	3.229	3	5.223	7.437	9.655
Yağcılı(*)	1972	423	2	2.028	1.760	764

(*) Nüfusunun 2000 altına düşmesi nedeniyle tüzel kişiliğinde değişiklik söz konusudur.

Çizelge 5.3. A.D.N.K.S. sonuçlarına göre soma ilçe ve köylerinin toplam 1990, 2000 ve 2009 yılları nüfus bilgileri (Anonim, 2010 b)

Soma İlçesi	Yıllar		
	1990	2000	2009
Şehir Nüfusu	49.977	60.674	74.158
Köy-Belde Nüfusu	26.664	28.364	26.853
Toplam Nüfus	76.641	89.038	101.011

5.1.2.4. Ekonomik Yapı

5.1.2.4.1. Tarım

Toprağın özelliği ve tipi, iklim koşulları, doğal bitki örtüsü ile tarımsal etkinlikler arasında sıkı ilişkiler vardır. Toprağın verimliliği tarımsal üretimdeki verimliliği ve ürün kalitesini etkilemektedir. Yörenin doğal ortam koşullarında en rahat yetiştirilen bitkiler arasında buğday, tütün ve pamuk gelmektedir. Soma çevresindeki ana yapıyı zonal toprak tipi oluşturur. Yörede en yaygın toprak türü olarak kahverengi orman toprakları ve kırmızımsı kahverengi Akdeniz toprakları görülür. Arazinin eğimi ve genel olarak dalgalı, parçalı yapısı tarımsal etkinliklerin gelişmesini zorlaştırmıştır (Anonim, 2008 a).

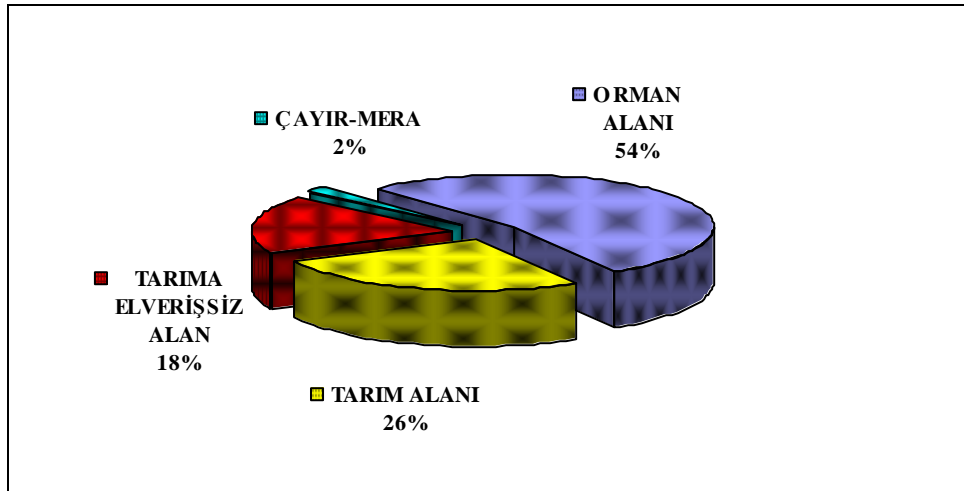
Çizelge 5.4.'de belirtildiği üzere 82.600 hektarlık ilçe alanının; 21.847 hektarı (%26,4) tarım arazisi, 1.940 hektarı (%2,3) çayır-mera, 43.297 hektarı (%52,5) ormanlık

alan, 15.516 hektarı (%18,0) tarıma elverişsiz kullanılmayan arazi biçiminde dağılım gösterir. İlçe yüzölçümünün %26,4'ünü oluşturan 21.847 hektarlık tarım alanı ve oransal dağılımı aşağıdaki tabloda gösterilmiştir (Anonim, 2008 a).

Çizelge 5.4. Soma ilçesi arazi dağılımı

İLÇENİN ARAZİ DAĞILIMI		
	Alan(Ha.)	Oran (%)
Tarla Alanı	14 997	18,1
Sebze Alanı	1 619	2,0
Meyve Alanı	181	0,2
Zeytin Alanı	3 550	4,3
Tarım Alanı Olup Kullanılmayan Arazi	1 000	1,2
Nadas	500	0,6
Tarım Alanı	21 847	26,4
Çayır Mer'a	1 940	2,3
Orman Alanı	43 297	52,5
Tarıma Elverişsiz Kullanılmayan Alan	15 516	18,0
Toplam Alan	82 600	100,00

İlçede Şekil 5.10.'da da gösterildiği gibi % 2'lik oranla çayır, mera ve otlak alanlarının yetersizliği nedeniyle hayvancılık çok gelişmemiş, 2.808 büyükbaş hayvan, 8.110 koyun, 3.130 keçi, 72.000 adet kanatlı hayvan bulunmaktadır. Arıcılıkta ise 1950 adet arı kovanından 2007 yılı itibariyle 23 ton bal, 3 ton balmumu elde edilmiştir (Anonim, 2008 a).

Şekil 5.10. Soma ilçesi arazi dağılımının oransal gösterimi.

5.1.2.4.2. Ormancılık

Soma ilçesinde toplam 43.296ha ormanlık alan bulunmaktadır. İlçede ormancılık faaliyetleri Akhisar Orman İşletme Müdürlüğüne bağlı olan, Soma ve Göktepe Orman İşletme Şefliklerince yürütülmektedir. Soma şefliği sorumluluğundaki ormanlık alan 26.975ha, Göktepe şefliği sorumluluk sahasındaki ormanlık alan ise 16.321ha'dır. 2007 yılı itibariyle ilçede meydana gelen 24 adet orman yangınında 18,06ha'lık orman alanı yanmıştır. İlçede bulunan 53 köyden 44 adedi orman içi, 9 adedi orman kenarı köy statüsündedir. Mevcut 4 kasaba da orman kenarı özelliği göstermektedir. Merkez dahil üç belde ve 30 köyde orman kadastro çalışmaları tamamlanmıştır (Anonim, 2008 a).

5.1.2.4.3. Sanayi ve Ticaret

Soma, Devlet Planlama Teşkilatı veri ve değerlendirmelerine göre Türkiye'deki ilçeler arası gelişmişlik sıralamasında 117. sırada, Manisa ilçeleri arasında ise Merkez ve Turgutlu'dan sonra 3. sırada yer almaktadır. Bu durum, İlçenin ekonomik gücü ve taşıdığı gelişme potansiyeli açısından kayda değer bir göstergedir (Anonim, 2008 a).

Soma, sahip olduğu maden zenginliği sayesinde, tarımsal uğraşlarla şekillenmiş bir kasaba yaşamından, bir yüzyıl içinde, tüm kurul ve ilişkileriyle büyük bir sanayi kenti haline gelmiştir. İlçe linyit kömürünün kalitesi, rezerv miktarı ve üretimler ile ülkemizde ilk sıralarda yer almaktadır. Ekonomisinin temeli linyit işletmeciliği ve ona bağlı gelişmiş sektörlerdir. T.K.İ. Ege Linyitleri İşletmesince üretilen kömürlerin iyi kalitede olanları ısınma ve sanayide kullanım amacıyla, düşük değerli kömürler ise Soma Termik Santrallerinde enerji üretimi amacıyla değerlendirilmektedir. Bölgede çok kaliteli kömür dışında çinko, kurşun manyezit ve bor tuzu yatakları da bulunmaktadır. Soma'da sanayi siciline kayıtlı 17 firma faaliyet göstermekte olup, bunların 9'u kömüre dayalı üretim yapan işletmelerdir. Bu işletmeler toplam istihdam içerisinde %99'luk bir pay almaktadır. Bunları gıda ve kimya sektörü işletmeleri takip etmektedir. Aşağıda sanayi siciline kayıtlı işletmeler, şirketler ve kooperatiflere ilişkin 2007 yılı verileri gösterilmiştir (Çizelge 5.5.) (Anonim, 2008 a).

İlçede kurulu bulunan Küçük Sanayi Sitesindeki 196 işyerinde çok çeşitli dallarda üretimde bulunan Esnaf ve Sanatkarlar faaliyet göstermektedirler. İlçe genelindeki 3 adet Esnaf ve Sanatkar Odasına kayıtlı toplam 3910 üye muhtelif meslek dallarında çalışmalarını sürdürmektedirler (Anonim, 2008 a).

Çizelge 5.5. İlçede sanayi siciline kayıtlı firmalar, kooperatifler ve şirketler

Sanayi Siciline Kayıtlı Firmalar, Kooperatifler Ve Şirketler	
Sanayi Siciline Kayıtlı Firmalar	
Sanayi Siciline Kayıtlı Firma Sayısı	17
25 Kişiden Fazla İşçi Çalıştıran Firma Sayısı	10
25 Kişiden Fazla İşçi Çalıştıran Firmalarda Çalışan Sayısı	8 163
Kooperatifler	
Yapı Kooperatifleri	48
Esnaf ve Sanatkârlar Kooperatifi	1
Tüketim Kooperatifleri	3
Diğer	12
Toplam	64
Şirketler	
Anonim	29
Limited	340
Kolektif	3
Toplam	372

5.1.2.4.4. Madencilik

Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi Müdürlüğü (E.L.İ.) hukuki olarak 1978 yılında E.L.İ. Müessesesi Müdürlüğü olarak kurulmuştur. Ancak Soma havzasında maden kömür sahalarının işletilmeye başlaması 1913 yıllarına kadar uzanmaktadır. Kömür, Soma’da ilk olarak 1913 yılında Darkale’li Osman Ağa tarafından bulunmuştur. Aynı yıl içinde de Akhisarlı Ragıp ve Çimeris Beyler tarafından işletmeye açılan kömür ocakları 1914–1918 yılları arasında ordunun ihtiyaçlarını karşılamıştır. Mondros Mütarekesi’nden sonra Fransızlar tarafından 1918–1922 yılları arasında işletilen Ocaklar, 1922 yılından 1939 yılına kadar Faik Sabri, Nuri Aziz ve Yunus Nadi beyler tarafından işletilmiştir. Ocaklar 1939 yılında Etibank’a devredilmiştir. Eynez sektörü ise ilk defa 1946 yılında Şevket Çamlıca tarafından işletilmeye başlanılmıştır. Sektör 1947 yılından sonra, Nadir Hakkı Önen tarafından işletilmiştir. 1939 yılından itibaren de Etibank’ın işlettiği Ocaklar 1957 yılında Türkiye Kömür İşletmelerine (T.K.İ.) devredilmiş ve bundan sonra da 1978 yılına kadar Garp Linyitleri İşletmesi (G.L.İ.) tarafından işletilmiştir. 27.07.1978 yılında E.L.İ.

kurulmuş ve bu tarihten itibaren de ocaklar E.L.İ. tarafından işletilmiştir. 1995 yılında ise E.L.İ. Müessesesi Müdürlüğü, Bölge Müdürlüğü'ne, 2002 yılında Bölge Müdürlüğü İşletme Müdürlüğüne, 2004 yılında ise yeniden Müessese Müdürlüğüne dönüştürülmüştür (Anonim, 2008 a).

Müessesede kömür üretimi açık işletmelerden yapılmaktadır. Yeraltı ocakları özel sektörce işletilmektedir. En son Eynez Yeraltı İşletmesi hizmet alımı yoluyla Haziran 2006 tarihinde özel sektöre devredilmiştir. Üretilen linyit kömürünün bir kısmı sanayiye ve termik santrale sunulmakta, bir kısmı da yıkama-eleme işlemlerinden sonra teshin kömürü olarak piyasaya pazarlanmaktadır. 1984 yılında 3,4 milyon ton düzeyindeki satılabilir kömür üretimi, yıllar içinde istikrarlı bir artışla 2007 yılında 9,8 milyon tona ulaşmıştır. 1997 yılında 11,3 milyon ton, 1999 ve 2000 yıllarında 11,1 milyon tonluk satılabilir üretimlerle tarihi üretim başarılarına ulaşmıştır (Anonim, 2008 a).

5.1.2.4.5. Enerji

Soma ilçesi, ülkemizin en önemli enerji üretim merkezlerinin başında gelmektedir. Enerji üretimine ilişkin kuramsal ve üretim bilgileri aşağıda özet biçimde sunulmuştur. Tüketim boyutuyla ilgili olarak ilçede toplam 46.098 adet elektrik abonesi bulunmaktadır. Bu abonelerin 39.013'ü konut, 87'si sanayi, 6.998 adedi ise tarım ve ticari kullanımlar başta olmak üzere diğer sektörlerde bulunmaktadır. 2007 yılı sonu itibarıyla ilçenin toplam elektrik tüketimi 195.323.697kwh olarak gerçekleşmiştir.

Soma A Termik Santrali (7-8. Üniteler): Soma'da 1953 yılında termik santrallerde kullanılacak 25.000.000 ton kömür rezervi tespit edilmesi üzerine 2x22mw'lık bir santral kurulmasına karar verilmiştir. Fransız Alstom firmasınca yapılan santral, 1957 yılında üretime başlamıştır. Yıllık üretim kapasitesi 317.000.000kwh olup, yıllık kömür tüketimi 300.000 tondur.

Soma B Termik Santrali (1-6. Üniteler): Soma B Santralinin 165mw gücündeki 1 ve 2. Üniteleri ile ilgili çalışmalar 1967 yılında başlamıştır. 1. Ünite 1981, 2. Ünite 1982 yılında servise alınmıştır. Santralin genişletilmesi kapsamında, 1980 yılında 3. ve 4. Ünitelere başlanmış, bu üniteler de 1986 yılında tamamlanmıştır. Yapılan anlaşmalar gereği, kredileri yapımcı firmalarca karşılanmak koşuluyla 5. ve 6. Ünitelerin inşaatına 1986 yılında başlanmıştır. Bu iki ünite de 1992 yılında servise alınmıştır. 1-6 Ünitelerin toplam üretim gücü $165 \times 6 = 990mw$ olup, yıllık üretim kapasitesi 7.000.000.000kwh, yıllık kömür tüketimleri 7.600.000ton'dur (Anonim, 2008 a).

Santralin kömür ihtiyacı E.L.İ. Müessesesi'nce karşılanmaktadır. Bölgede 1500-5000kcal/kg ısı değerlere sahip çok farklı özellikteki ocaklardan üretilen kömürler 1-4 Ünitelere %50 bant ve %50 kamyonla, 5-6 Ünitelerin tamamı bant üzerinden, 7-8 Ünitelere ise kamyonla nakledilmektedirler. Santral için gerekli olan su, bu amaçla yapılmış olan Sevişler Barajı'ndan karşılanmaktadır (Anonim, 2008 a).

Ülke elektrik üretiminin önemli bir bölümünü karşılayan santrallerin toplam kurulu gücü $165 \times 6 + 22 \times 2 = 1034\text{mw}$ 'dır. Üniteler yıllık ortalama 6500 saat çalışmaları dikkate alınarak yılda 8.186.000 ton kömür kullanılmak suretiyle 6.721.000.000kwh elektrik enerjisi üretebilecek kapasitededir. Soma Termik Santralinde, 2006 yılında 4.685.446 ton kömür tüketilerek 3.327.595.500kwh, 2007 yılında ise 5.881.830 ton kömür tüketilerek 4.688.189.250kwh enerji üretilmiştir (Anonim, 2008 a).

5.1.2.5.Yerleşim

Somadaki kentsel yerleşim ilçenin güneyinde Sarıkaya dağının kuzey yamaçlarından Bakırçay çevresindeki ovaya doğru yayılmakta, ancak bu yerleşim ilçenin merkezinden kuzeye doğru gidildikçe buradaki topografyanın etkisiyle sınırlanmaktadır (Şekil 5.11.).

Şekil 5.11. Soma ilçesi uydu görüntüsü (Anonim, 2009 d).

İlçe merkezini adeta ikiye bölen Bakırçay havzası da yerleşimi sınırlayan bir başka etkidir. İlçe nüfusundaki artış hızının ülke nüfusundaki artış hızından fazla olması ve sınırlayıcı topografya sonucunda son yıllarda gelişim doğu ve batı yönlerine doğru kaymaktadır.

5.1.2.6.Ulaşım

Ege Bölgesinin ile Marmara Bölgesi birleştiği alanda yer alan Soma İlçesinin, Manisa ili ilçeleri başta olmak üzere bazı il ve ilçelere olan karayolu ve demiryolu mesafeleri Çizelge 5.6.'da belirtilmiştir.

Çizelge 5.6. Soma ilçe merkezinin il ve ilçelere karayolu ve demiryolu ile olan mesafeleri (Anonim, 2008 a)

	Karayolu (Km)	Demiryolu (Km)
Soma-Manisa	87	93
Soma-Ahmetli	119	---
Soma-Akhisar	41	42
Soma-Alaşehir	148	---
Soma-Demirci	133	---
Soma-Gölmarmara	66	---
Soma-Gördes	86	---
Soma-Kırkağaç	13	12
Soma-Köprübaşı	117	---
Soma-Kula	147	---
Soma-Salihli	102	---
Soma-Sarıgöl	166	---
Soma-Saruhanlı	72	---
Soma-Selendi	184	---
Soma-Turgutlu	120	---
Soma-Kınık	25	---
Soma-Bergama	47	---
Soma-Savaştepe	27	27
Soma-Balıkesir	66	83
Soma-Bursa	212	---
Soma-İzmir	135	159
Soma-İstanbul	448	---
Soma-Ankara	589	675

Akhisar-Bergama karayolu ilçenin içinden geçmektedir. İzmir-Balıkesir yolu üzerinde Akhisar çıkışında batıya doğru ayrılan Kırkağaç-Soma yolu (6km) ile başlayıp Bakırçayı vadisi boyunca Doğu-batı uzanışlı olarak Bakır, Kırkağaç, Soma, Turgutalp, Avdan, Çinge üzerinden Kınık'a ulaşan yol, batısındaki Bergama'ya kadar devam ederek İzmir-Çanakkale devlet yoluna birleşir. Söz konusu yolun güzergahında ufak tefek değişimler olsa da Bergama Krallığına kadar giden eski bir tarihi olduğu sanılmaktadır. İlçenin ikinci önemli karayolu bağlantısı ilçeyi kuzeyindeki Balıkesir'e bağlayan Soma-Savaştepe yoludur (13km) ve yaklaşık 150 yıl önce açılmıştır. İlçe sınırları içindeki devlet yolunun uzunluğu yaklaşık 20km olup tamamı asfalttır. Aynı yol, Soma dışında Savaştepe, Kırkağaç ve Kınık ilçelerini de birbirine bağlamaktadır (Karadağ, 2005).

5.2. İdari Bölünüş ve İmar Planı Uygulamaları

5.2.1. İlçenin İdari Bölünüşü

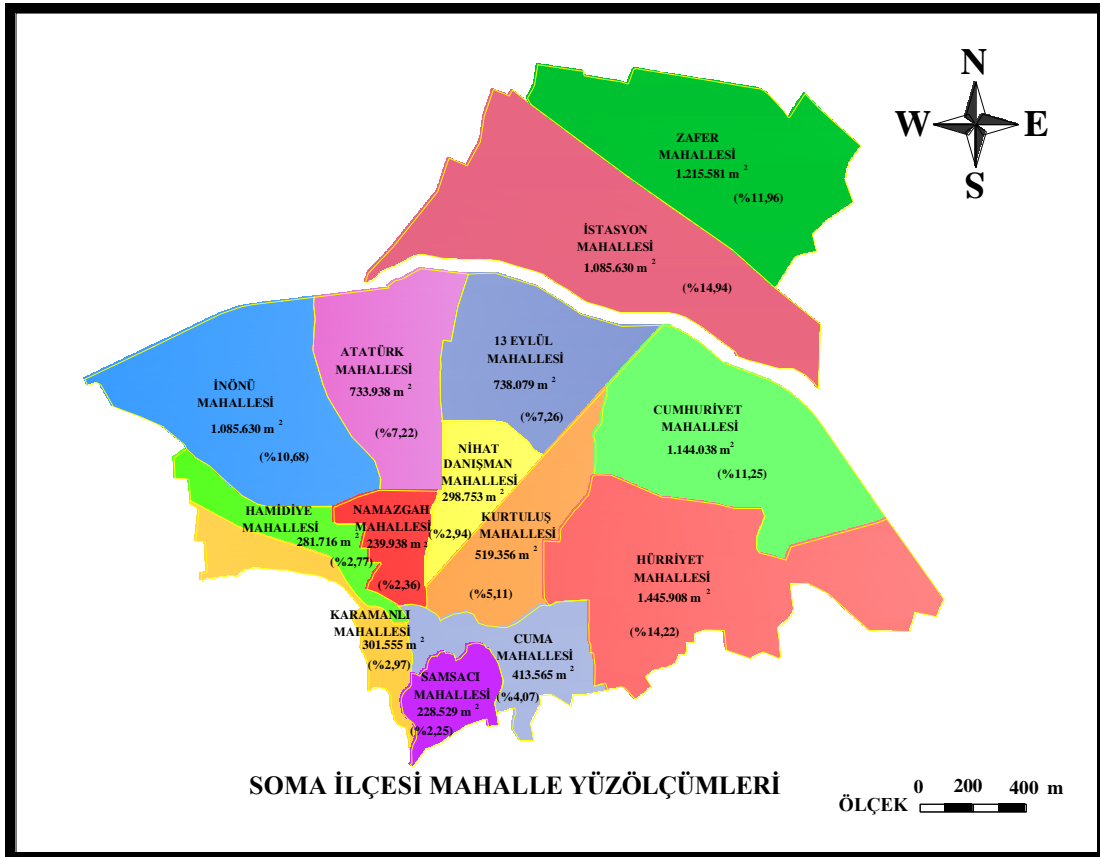
Soma İlçesinin idari bölünüşü 14 mahalleden oluşmaktadır. Kısaca bu mahallelerin kuruluşlarına değinecek olursak, ilçenin en eski mahalleleri 1923 yılında kurulan Karamanlı Mahallesi ile 1926 yılında kurulan Cuma Mahallesi'dir (Çizelge 5.7.).

Çizelge 5.7. Soma ilçesi mahallelerinin kuruluş yılları (Karadağ, 2005)

Mahalle Adı	Kuruluşu
Karamanlı Mahallesi	1923
Cuma Mahallesi	1926
Samsacı Mahallesi	1933
Hamidiye Mahallesi	1936
Namazgah Mahallesi	1946
Kurtuluş Mahallesi	1953
İstasyon Mahallesi	1958
Nihat Danışman Mahallesi	1983
13 Eylül Mahallesi	1983
Cumhuriyet Mahallesi	1983
Zafer Mahallesi	1983
Atatürk Mahallesi	1994
İnönü Mahallesi	1994
Hürriyet Mahallesi	1995

1933 yılında Samsacı, 1936 yılında Hamidiye ve 1946 yılında Namazgah Mahalleleri kurulmuş, 1950 yılından sonra da Bakırçay ovasına doğru yayılım gösteren yerleşimle 1953 yılında Kurtuluş Mahallesi ve 1958 yılında da İstasyon Mahallesi yerleşim gerçekleşmiştir. 1983 yılında Kurtuluş Mahallesi'nin bölünmesi sonucu 13 Eylül, Nihat Danışman ve Cumhuriyet Mahalleleri ve İstasyon Mahallesi'nin bölünmesi sonucu da Zafer Mahallesi oluşmuştur. 1994 yılında ise Namazgah Mahallesi bünyesinden Atatürk ve İnönü Mahalleleri çıkmıştır. En son ise 1995 yılında Cumhuriyet Mahallesi'nin bölünmesiyle Hürriyet Mahallesi kurulmuştur.

İlçenin yüzölçümü $10.165.348 \text{ m}^2$ 'dir. Mahallelerin alansal değerleri incelendiğinde ise mahallelerin yüzölçümü dağılımlarına göre Şekil 5.12.'de gösterildiği gibi İstasyon Mahallesi % 14,94 ile ilk sırada yer alırken, ikinci sırada % 14,22 ile Hürriyet Mahallesi yer almaktadır. Bunu sırasıyla % 11,96 ile Zafer Mahallesi, % 11,25 ile Cumhuriyet Mahallesi, % 10,68 ile İnönü Mahallesi, % 7,26 ile 13 Eylül Mahallesi, % 7,22 ile Atatürk Mahallesi, % 5,11 ile Kurtuluş Mahallesi, % 4,07 ile Cuma Mahallesi, % 2,97 ile Karamanlı Mahallesi, % 2,94 ile Nihat Danışman Mahallesi, % 2,77 ile Hamidiye Mahallesi, % 2,36 ile Namazgah Mahallesi, % 2,25 ile Samsacı Mahallesi izlemektedir.

Şekil 5.12. Soma ilçesi mahalle yüzölçümü bilgileri (Anonim, 2009 c).

Türkiye İstatistik Kurumundan elde edilen 2009 yılı verilerine göre ilçe merkezinde toplam nüfus 74.158 kişidir (Çizelge 5.8.). Mahallelerin nüfus bilgileri incelendiğinde ise nüfus oransal dağılımlarına göre Kurtuluş Mahallesi'nin ilçe merkezinde yer alması ve bu mahallede yerleşimin eski olması nedeniyle % 11,18'lik pay ile ilk sırada yer almaktadır. Atatürk Mahallesi'nde ise durum biraz farklı olmuş yerleşimin yeni ve daha düzenli olduğu bu mahallede % 9,75 ile ikinci sırada yer almaktadır. Bu mahalleleri sırasıyla % 9,22 ile Zafer Mahallesi, yerleşimin yeni ve daha düzenli olduğu bir mahalle olan % 8,19 ile Hürriyet Mahallesi, % 7,57'lik oran ile 13 Eylül Mahallesi, % 6,99'lük oran ile Cumhuriyet Mahallesi, % 6,91'lik oran ile Cuma Mahallesi, % 6,90'lük oran ile Namazgah Mahallesi, % 6,83'lük oran ile Hamidiye Mahallesi, % 6,28'lik oran ile İnönü Mahallesi, % 5,85'lik oran ile İstasyon Mahallesi, % 5,54'lik oran ile Nihat Danışman Mahallesi, % 5,50'lik oran ile Karamanlı Mahallesi ve % 3,29'lük oran ile Samsacı Mahallesi izlemektedir.

Çizelge 5.8. Soma ilçesi mahalle nüfus bilgileri ve yüzölçümleri (Anonim, 2010 a)

Mahalle Adı	Nüfus (kişi)	Alan (m²)
13 Eylül Mahallesi	5 616	738.079
Atatürk Mahallesi	7 229	733.938
Cuma Mahallesi	5 128	413.565
Cumhuriyet Mahallesi	5 184	1.144.038
Hamidiye Mahallesi	5 063	281.716
Hürriyet Mahallesi	6 075	1.445.908
İnönü Mahallesi	4 655	1.085.630
İstasyon Mahallesi	4 338	1.518.762
Karamanlı Mahallesi	4 080	301.555
Kurtuluş Mahallesi	8 290	519.356
Namazgah Mahallesi	5 118	239.938
Nihat Danışman Mahallesi	4 110	298.753
Samsacı Mahallesi	2 440	228.529
Zafer Mahallesi	6 832	1.215.581
Toplam	74 158	10.165.348

5.2.2. İlçenin İmar Planı Uygulamaları

İlçede imar uygulamalarına yönelik ilk çalışmalar 1960'lı yıllarda başlamış ve ilk imar planı 1965 yılında onaylanmıştır. Bu imar planı Karamanlı, Cuma, Samsacı, Hamidiye, Namazgah, Kurtuluş ve İstasyon Mahallelerini kapsamaktadır ve ilçe merkez nüfusu 18.633 kişidir. 1980'li yıllara gelindiğinde başta nüfus yoğunluğunun ardından da buna paralel olarak yapılaşmanın giderek artmasıyla ikinci imar planı uygulamaları başlanmış, ilçe merkez nüfusunun 39.088 kişiye ulaşmasıyla 1985 yılında ikinci imar planı onaylanmıştır (Anonim, 2009 c).

İlçenin ilk halihazır planları 1995 yılında çıkarılmıştır. 1985 yılında onaylanan imar planının zaman içerisinde uygulanabilirliğini kaybetmesi nedeniyle Revizyon-İlave İmar planı gerekliliği ortaya çıkmıştır. Revizyon-İlave İmar planı eski planın aksine mevzii olmayıp memleket koordinatlarına uyularak ve 17 Ağustos 1999 depreminden sonraki hassasiyet nedeniyle jeolojik ve jeoteknik raporlarda göz önüne alınarak hazırlanmış ve 2003 yılında da onaylanmıştır (Anonim, 2009 c).

Çevre yolu ve Bakırçay ıslah çalışmaları gerekliliği neticesinde Revizyon-İlave İmar planı hazırlanmış ve 2007 yılında bu plan onaylanmış, yapılan tadilatların plana işlenmesi ve çevre yolu ile ilgili yeni imar tadilatı nedeniyle 2009 yılında ise tekrara yeni Revizyon-İmar planı hazırlanıp onaylanmıştır (Anonim, 2009 c).

5.3. İlçenin Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Sağlıklı ve yaşanılabilir bir kent oluşturmanın önündeki sorunları çözümlenebilmenin yolu her şeyden önce açık ve yeşil alanlar ile dış mekanların kentler için ne kadar önemli olduğunun ve bu mekanların kentlerin kültürünü ve kimliğini yansıtan, insan ile doğa arasındaki etkileşimi kuran alanlar olduğunun bilincine varılmasıdır. Açık ve yeşil alanlar kent planlarında önemli bir öge olarak yer teşkil etmelidir. Kent makro formunun belirlenmesinde doğrudan etkin olan açık yeşil alanların üretilmesi ve korunması özel önlem gerektiren önemli bir unsurdur (Kelkit ve Ark., 2008).

Açık-yeşil alanların korunarak ve geliştirilerek nüfus ile paralel olarak miktarlarının artırılması öncelikli olarak mevcut potansiyelin tespiti ile gerçekleşmektedir.

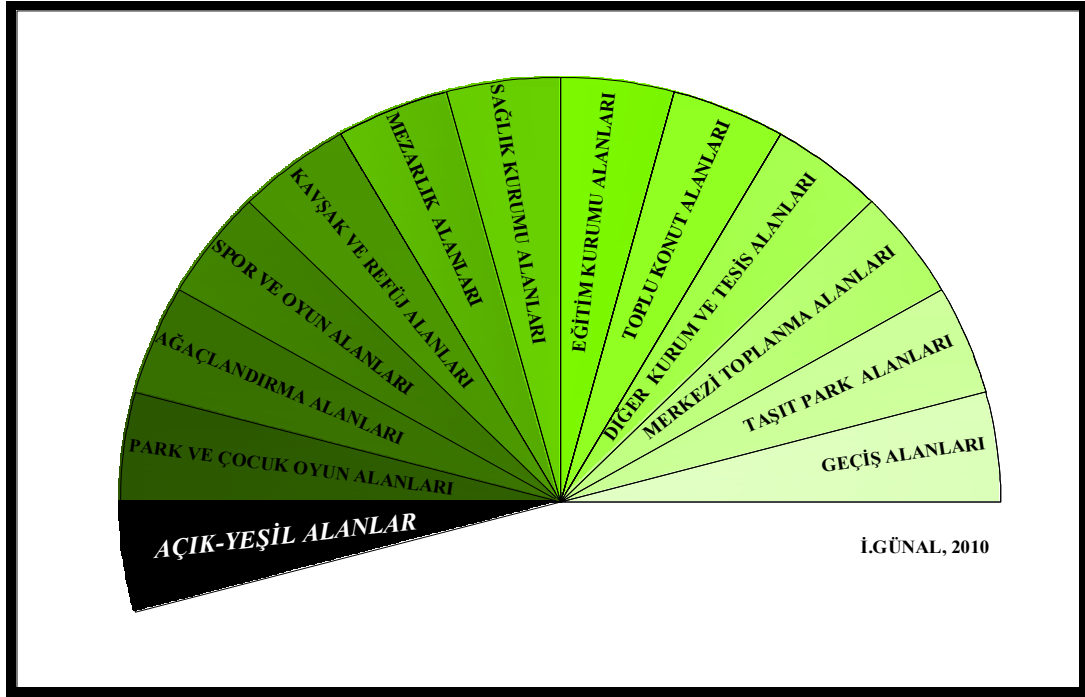
Sosyo-Kültürel Yapı, Sosyo-Ekonomik Yapı, Nüfus, Eğitim gibi birçok etken yerleşim alanlarının şekillenmesinde etkili olmaktadır. Açık-yeşil alanların sınıflandırılmasındaki çeşitlilik de bir anlamda kentin gerek doğal yapısı gerekse kültürel

ve sosyal yapısı ile oluşmaktadır. En küçük yerleşim alanından, en büyük yerleşim alanına kadar açık yeşil alan sistemlerindeki bu farklılık sınıflandırmalara yansımaktadır.

Açık-yeşil alan potansiyelinin belirlenmesinde daha önce yapılmış bilimsel çalışmalar ışığı altında bir sınıflandırma yapılmış, bu sınıflandırmaya göre kamuya açık olan alanlar incelenmiş, bu inceleme sonucunda da kentsel dış mekanlar olarak da tanımlanan alanlar, aşağıda da belirtildiği üzere 12 başlık altında ele alınmıştır:

1. Park ve Çocuk Oyun Alanları (Kent, Mahalle, Semt ve Cep Parkları, Çocuk Bahçeleri vb.),
2. Spor ve Oyun Alanları (Spor ve Oyun Merkezleri, Stadyum, Aquapark, Fitness Alanları, Yarış Alanları, Eğlence Alanları vb.),
3. Eğitim Kurumu Alanları (Okul ve Eğitim Merkezi Bahçeleri vb.),
4. Sağlık Kurumu Alanları (Hastane, Dispanser, Hıfzısıhha Enstitüsü, Doğum ve Çocuk Bakım Evleri, Acil Yardım ve Kurtarma İstasyonu, Sağlık Merkezi ile Sağlık Ocağı Bahçeleri vb.),
5. Diğer Kurum ve Tesis Alanları (Resmi Kurum, Tesis ve Dernek Bahçeleri, Askeri Alanlar, vb.),
6. Toplu Konut Alanları (Toplu Konut ve Lojman Bahçeleri vb.),
7. Kavşak ve Refüj Alanları,
8. Ağaçlandırma Alanları (Kent Ormanları, Piknik ve Mesire Alanları, Korular, Yeşil Bantlar, Botanik ve Hayvanat Bahçeleri, Hobi Bahçeleri, Gezi Alanları, Arboretum vb.),
9. Mezarlık Alanları (Mezarlık ve Şehitlikler vb.),
10. Taşıt Park Alanları (Otoparklar vb.),
11. Merkezi Toplanma Alanları, (Alış-veriş merkezleri, Hava Alanı, Liman, Gar ve Terminal Alanı, Pazaryeri, Meydan, Tarihi Yapı Çevresi, Müze, Arena, Amfi, Fuar ve Sergi Alanı vb.),
12. Geçiş Alanları (Cadde, Sokak, Bulvar, Yaya ve Trafik Yolları, Bağlantı Yolları ve Ulaşım Alanları).

Açık-yeşil alanların bitkisel yoğunluğu göz önüne alınarak, sınıflandırmada yer alan kategoriler yeşil rengin tonları ile koyu renkten açık renge doğru yelpaze üzerinde gösterilmiştir. Ayrıca sınıflandırmada bitkisel yoğunluğu fazla olan alanlar koyu yeşilin tonları ile bitkisel yoğunluğu az olan alanlar açık yeşilin tonları ile gösterilmiştir (Şekil 5.13.).

Şekil 5.13. Kent içi açık-yeşil alan sistemlerinin sınıflandırması.

5.3.1. İlçenin Mahallelere Göre Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Soma ilçesi imar sınırları içerisindeki açık-yeşil alan potansiyelinin belirlenmesinde 2009 yılına ait 1/5000 ölçekli nazım imar planı, 1/1000 ölçekli uygulama imar planları ile Park Bahçeler Müdürlüğünden alınan 1/100 ölçekli açık ve yeşil alanlara ait uygulama projelerinden faydalanılmıştır.

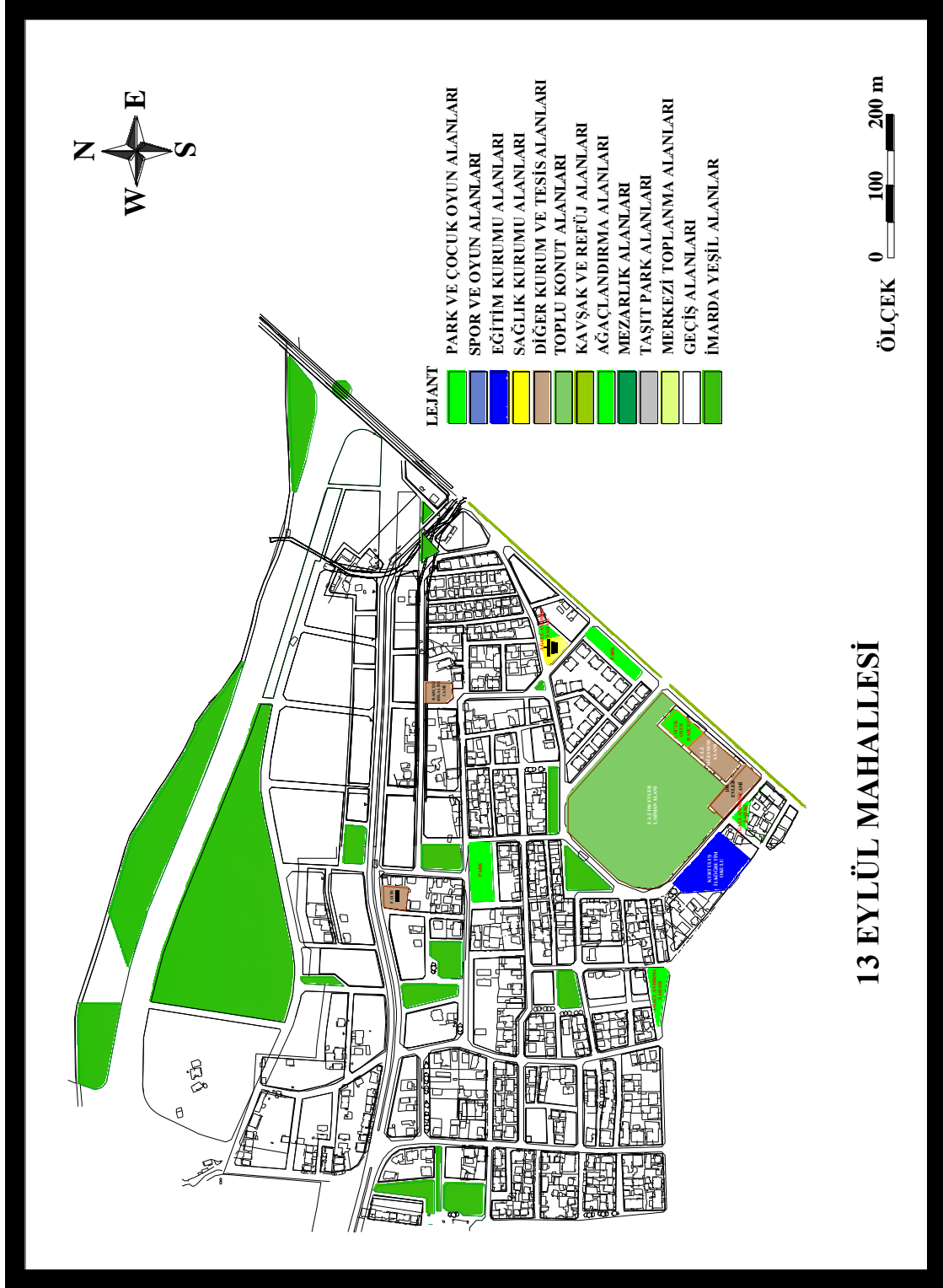
Açık-yeşil alanlar, sınıflandırmada da belirtildiği üzere Park ve çocuk oyun alanları, spor ve oyun alanları, eğitim kurumu alanları, sağlık kurumu alanları, diğer kurum ve tesis alanları, toplu konut alanları, kavşak ve refüj alanları, ağaçlandırma alanları, mezarlık alanları, taşıt park alanları, merkezi toplanma alanları ve geçiş alanları olarak 12 farklı kategoride ve her bir kategoriye ayrı renk verilerek, halihazır haritası üzerine işlenmiştir (Şekil 5.14).

ve Kenan Evren Caddesidir. Mahallede toplam 5 adet cadde ve 57 adet sokak bulunmaktadır.

13 Eylül Mahallesiinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, kavşak ve refüj alanları, mezarlık alanları, taşıt park alanları ve merkezi toplanma alanları bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 5 adet, eğitim kurumu alanları 1 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 4 adet, toplu konut alanları 1 adet, ağaçlandırma alanları 3 adettir. İmarda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 17 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.15.).

13 Eylül Mahallesiindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı $5.434m^2$ 'dir. Parkları Atatürk Caddesindeki 176 evler park alanı ve Bakırçay Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise yine Atatürk Caddesindeki 176 Evler park alanı içerisindeki çocuk oyun bahçesi, Bakırçay Sokaktaki park alanı içerisindeki çocuk oyun bahçesi ve E.L.İ. çocuk oyun parkıdır. Eğitim kurumu olarak tek okul olan Kurtuluş ilköğretim okulu bahçesi $3645m^2$ 'dir. Bahçesinin etrafı genelde tek sıra ağaçlandırılmış, ön bahçede ise düzenli ve bakımlı çim alan yer almaktadır. Sağlık kurumu olarak 5 numaralı Sağlık Ocağı düzenli ve bakımlı $452m^2$ 'lik bahçesi ile bu mahalle sınırları içerisinde. Diğer kurum ve tesisler toplam $6.792m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden E.L.İ. Müessesesi örnek teşkil edebilecek bir çevre düzenlemesine sahiptir. Dini tesis alanlarından Yüz evler cami, Bahçeli Hilaliye cami ve Fatih cami'nin bahçeleri bakımlı ve etrafı ağaçlandırılmış durumdadır. Toplu konut olarak da E.L.İ.'ne ait 100 evler lojman alanı $29.884m^2$ açık-yeşil alana sahiptir.

Ağaçlandırma alanları ise Kenan Evren Caddesindeki ağaçlandırma alanı, Uzun Mehmet Sokaktaki ağaçlandırma alanı ve Alev Sokaktaki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanları toplam $1.835m^2$ 'dir. Geçiş alanları toplamı ise $243.146m^2$ 'dir. 13 Eylül Mahallesiinin açık-yeşil alanlarının toplamı $291.188 m^2$ 'dir (Çizelge 5.9.).

Şekil 5.15. 13 Eylül mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.9. 13 Eylül mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park Ve Çocuk Oyun Alanları		
176 Evler Park Alanı	2453 m ²	2453 m ²
Bakırçay Sokak Park Alanı	1516 m ²	1516 m ²
100 Evler E.L.İ. Çocuk Oyun Alanı	1465 m ²	1465 m ²
176 Evler Çocuk Oyun Bahçesi	360 m ²	360 m ²
Bakırçay Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	340 m ²	340 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Kurtuluş İlköğretim Okulu	4695 m ²	3645 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
5 Numaralı Sağlık Ocağı	772 m ²	452 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
E.L.İ. Müessese Alanı	4797 m ²	3547 m ²
Yüz Evler Cami	2142 m ²	1805 m ²
Bahçeli Hilaliye Cami	1050 m ²	720 m ²
Fatih Cami	1037 m ²	720 m ²
Toplu Konut Alanları		
E.L.İ 100 Evler Lojmanı	34649 m ²	29884 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Kenan Evren Caddesi Ağaçlandırma Alanı	1057 m ²	1057 m ²
Alev Sokak Ağaçlandırma Alanı	389 m ²	389 m ²
Uzun Mehmet Sokak Ağaçlandırma Alanı	389 m ²	389 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	243.146 m ²	243.146 m ²

5.3.1.2. Atatürk Mahallesinin Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Atatürk Mahallesi 1994 yılında alınan belediye meclis kararı ile eski mahallelerden biri olan Namazgah Mahallesinden ayrılarak kurulan mahallelerden bir tanesidir. Yerleşimin çok da eski olmadığı bu mahallede genelde betonarme iki, üç ve dört katlı binalarla birlikte azda olsa cadde üzeri beş katlı binalar bulunmaktadır. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 733.938m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 7.

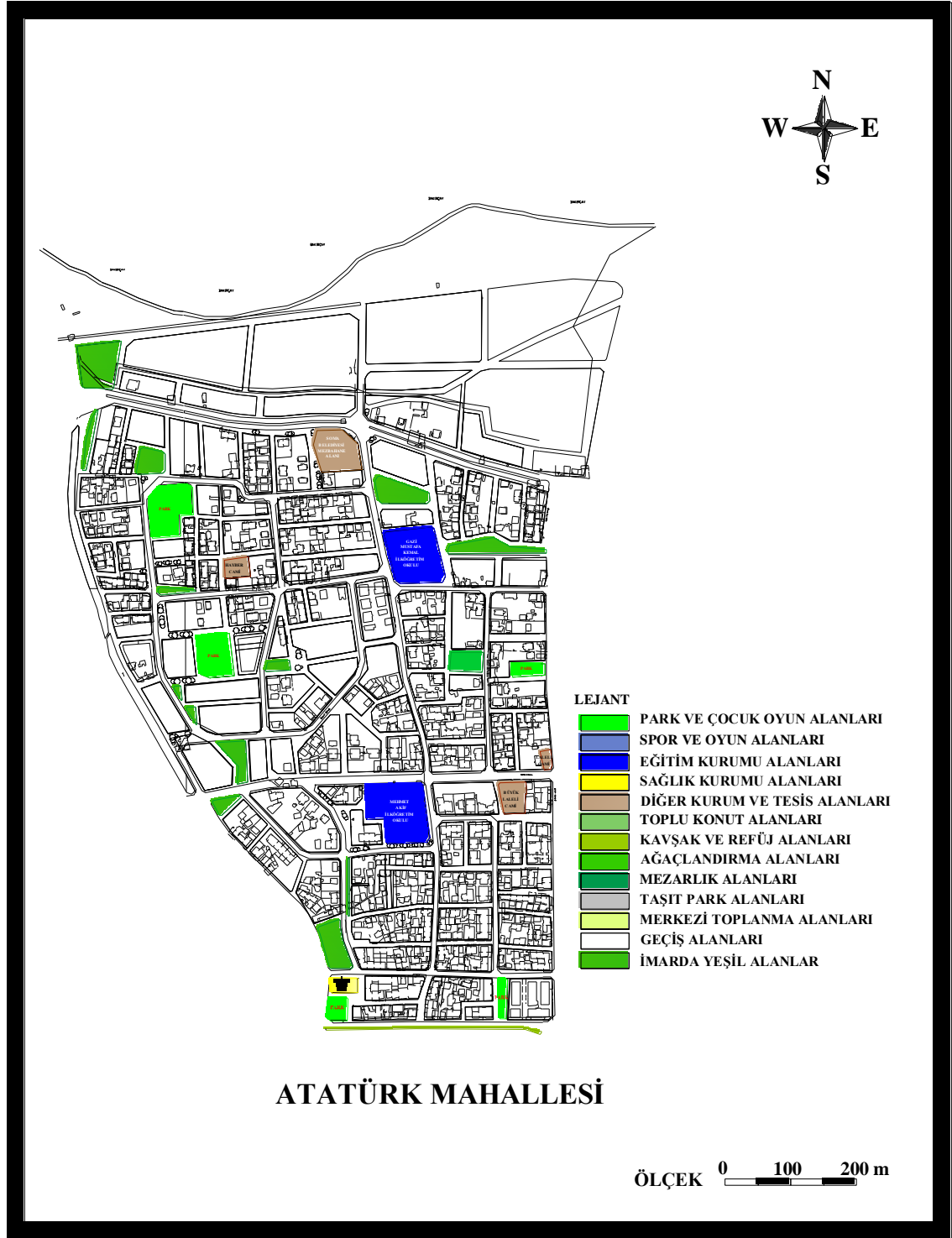
sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 7.229 nüfus ile ilçenin 2. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Yerleşimin yeni olduğu bu mahallede genelde betonarme iki, üç ve dört katlı binalar bulunmaktadır. Mahallede 2.156 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3–4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin merkezine göre batı kısmında yer alan Atatürk Mahallesi, batısında İnönü Mahallesi, güneyinde Namazgah Mahallesi, doğusunda Nihat Danışman ve 13 Eylül Mahalleleri, kuzeyinde ise Bakırçay ile sınır oluşturmaktadır. Atatürk Mahallesindeki caddeler ise sırasıyla Bağlar Caddesi, Gazi Osman Paşa Caddesi, Rıfat Karaca Caddesi, Şehit P. Kom. Kenan Cantürk Caddesi ve Vehbi Tüzel Caddesidir. Mahallede toplam 5 adet cadde ve 77 adet sokak bulunmaktadır.

Atatürk Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, toplu konut alanları, ağaçlandırma alanları, mezarlık alanları, taşıt park alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 10 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 4 adettir. İmarıda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 14 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.16.).

Atatürk Mahallesindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı $9.858m^2$ 'dir. Parkları İhsan Kutlusoy Sokaktaki park alanı, İzgin Sokaktaki park alanı, Yaren Sokaktaki park alanı, Dr. Çelik Bilek Sokaktaki park alanı ve Şehit Piyade Er Levent Kaymak Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise yine İhsan Kutlusoy Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, İzgin Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, Yaren Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, Dr. Çelik Bilek Sokaktaki çocuk oyun bahçesi ve Şehit Piyade Er Levent Kaymak Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Eğitim kurumu olarak Gazi İlköğretim ve Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu bulunmaktadır. İlköğretim okulları bahçesi genelde ağaçlıklı olup, toplam $10.104m^2$ 'lik alana sahiptir. Sağlık kurumu olarak $490m^2$ 'lik bahçesi ile 3 numaralı Sağlık Ocağı bu mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır.

Diğer kurum ve tesisler toplam $4.566m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Soma Belediyesi Mezbahası, dini tesis alanlarından Laleli cami, Büyük Laleli cami ve Hayber cami bu mahalle sınırları içinde yer alır. Kavşak ve refüj alanı ise $249m^2$ ile Gazi Osman Paşa Caddesindeki orta refüj alanıdır. Geçiş alanları toplamı ise $239.960m^2$ 'dir. Atatürk Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı $265.227m^2$ 'dir (Çizelge 5.10.).

Şekil 5.16. Atatürk mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.10. Atatürk mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
İhsan Kutlusoy Sokak Park Alanı	693 m ²	693 m ²
İzgin Sokak Park Alanı	1025 m ²	935 m ²
Yaren Sokak Park Alanı	863 m ²	863 m ²
Dr. Çelik Bilek Sokak Park Alanı	4203 m ²	4203 m ²
Ş.P.Er Levent Kaymak Sokak Park Alanı	3164 m ²	3164 m ²
Yaren Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	250 m ²	250 m ²
Ş.P.Er L. Kaymak Sokak Çocuk Bahçesi	227 m ²	227 m ²
İhsan Kutlusoy Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	315 m ²	315 m ²
İzgin Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	304 m ²	304 m ²
Dr. Çelik Bilek Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	250 m ²	250 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Gazi Mustafa Kemal İlköğretim Okulu	6257 m ²	4000 m ²
Mehmet Akif Ersoy İlköğretim Okulu	6984 m ²	6104 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
3 Numaralı Sağlık Ocağı	865 m ²	490 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Soma Belediye Mezbahası	3733 m ²	2528 m ²
Büyük Laleli Cami	1784 m ²	1060 m ²
Laleli Cami	386 m ²	236 m ²
Hayber Cami	1072 m ²	742 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Refüj Alanı	249 m ²	249 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	239.960 m ²	239.960 m ²

5.3.1.3. Cuma Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

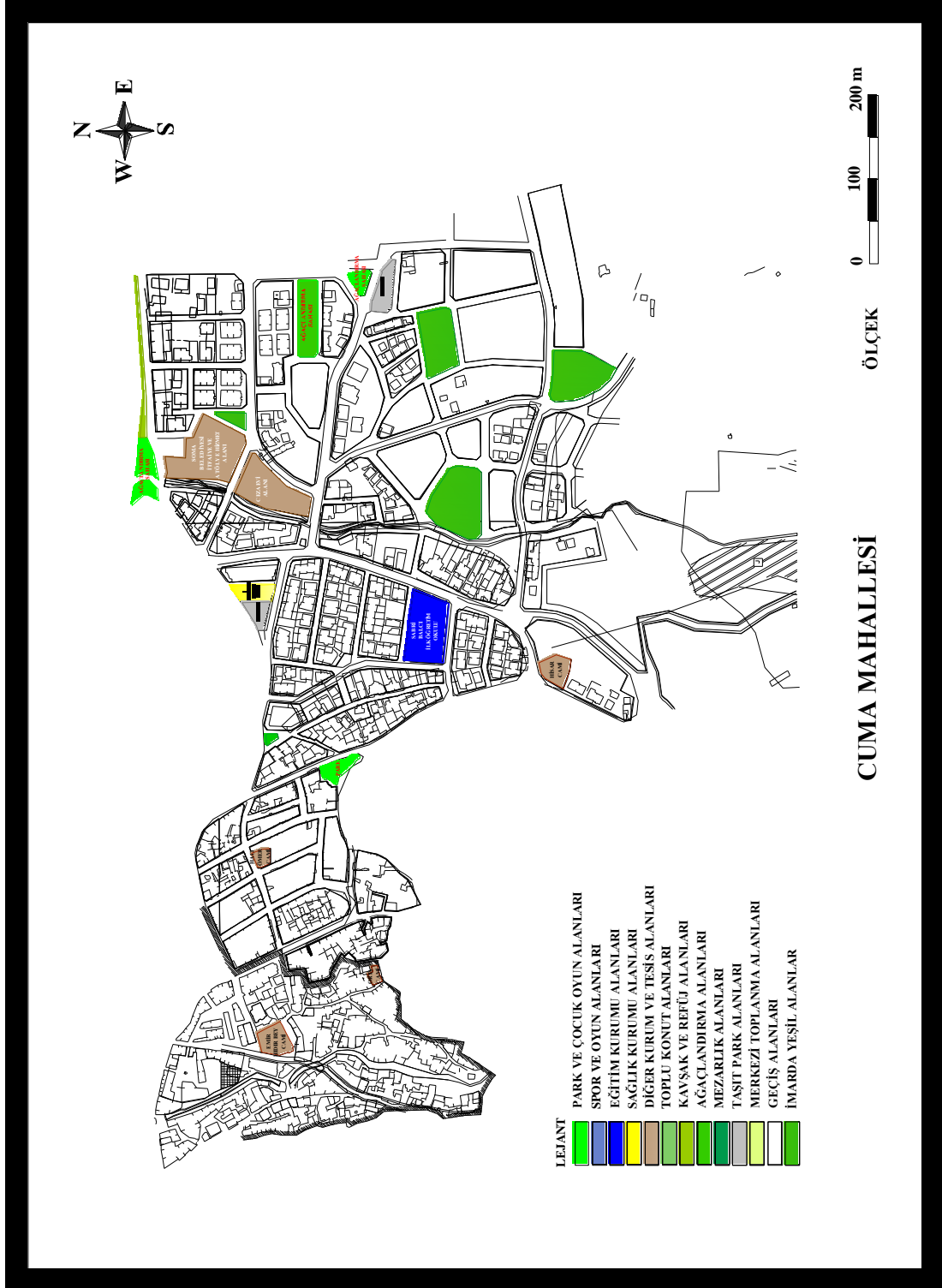
Cuma Mahallesi ilçenin en eski ve yerleşim itibariyle de çarpık yapılaşmanın en fazla olduğu mahallelerinden biridir. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 413.565m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 9. sırada yer alan mahallesidir. 1926

yılında cumhuriyetin ilk yıllarında kurulan bu mahalle ilçenin en eski ikinci mahallesi durumundadır. Bu nedenle de eski ve tarihi yapıların oldukça sık bulunduğu bu mahallenin 61.340m²'lik kısmı korunarak sit alanı olarak ayrılmıştır. İlçenin eski mahallelerinden biri olmasının yanı sıra engebeli bir arazi üzerinde konumlanan bu mahallede yapılaşmalar genelde tek ve iki katlı yığma, kerpiç ve ahşap binalardan oluşmaktadır. Yerleşimin daha yeni olduğu kesimlerinde iki, üç ve dört katlı yığma ve betonarme binalar mevcuttur. Nüfus bakımından ise 5.128 nüfus ile ilçenin 7. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Mahallede 1.790 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 2–3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin güneyinde yer alan Cuma Mahallesi'nin kuzeyinde Namazgah, Kurtuluş ve Hürriyet Mahalleleri, doğusunda yine Hürriyet Mahallesi, batısında ise Samsacı ve Karamanlı Mahalleleri ile kuzey batısında ise kısmen Hamidiye Mahallesi ile sınırlanmaktadır. Cuma Mahallesi'ndeki caddeler ise sırasıyla Cemalettin Çandarlı Caddesi, Fevzi Çakmak Caddesi, Kazım Karabekir Caddesi, Mehmet Akif Caddesi, Muzaffer Tezcan Caddesi, Namık Kemal Caddesi, Yıldırım Beyazıt Caddesi ve Ziya Gökalp Caddesidir. Mahallede toplam 8 adet cadde ve 54 adet sokak bulunmaktadır.

Cuma Mahallesi'nde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, toplu konut alanları, mezarlık alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 1 adet, eğitim kurumu alanları 1 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 6, ağaçlandırma alanları 3 adettir. İmar da yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 5 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.17.).

Cuma Mahallesi'nin tek parkı Göktaşlı Sokaktaki Ozan park olup, açık-yeşil alan toplamı 627m²'dir. Eğitim kurumu olarak tek okul olan Sabri Balcı ilköğretim okulu bahçesi 2.635m²'dir. Bahçesinin etrafı genelde tek sıra olarak ağaçlandırılmıştır. Sağlık kurumu olarak 4 numaralı Sağlık Ocağı 595m²'lik bahçesi ile bu mahalle sınırları içerisinde yer alır. Diğer kurum ve tesisler toplam 8.042m² açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Soma Belediyesi İtfaiye ve Atölyeler Hizmet alanı ve Cezaevi, dini tesis alanlarından sit alanı içinde kalan yapılardan biri olan Emir Hıdır Bey camii (Yapımı 1791–1792), yine sit alanı içinde kalan bir diğer camii olan Orta camii (Yapımı 19. yy.) dir. Diğer dini tesis alanlarından Hacı Ömer camii ve Hisar camii bu mahalle sınırları içinde yer alır. Kavşak ve refüj alanı ise 289m² ile Muzaffer Tezcan Caddesindeki orta refüj alanıdır.

Şekil 5.17. Cuma mahallesi açık-yeşil alanları.

Ağaçlandırma alanları ise Muzaffer Tezcan Caddesindeki ağaçlandırma alanı, Çakır efe Sokaktaki ağaçlandırma alanı ve Bayram oğlu Sokaktaki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanları toplam 3.870m^2 'dir. Taşıt park alanları toplamı 1.757m^2 'dir. Geçiş alanları toplamı 98.079m^2 'dir. Cuma Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı 115.894m^2 'dir (Çizelge 5.11.).

Çizelge 5.11. Cuma mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Ozan Park Alanı	687 m ²	627 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Sabri Balcı İlköğretim Okulu	3537 m ²	2635 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
4 Numaralı Sağlık Ocağı	915 m ²	595 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Soma Belediyesi İtfaiye-Atölye Hizmet Alanı	4702 m ²	3800 m ²
Cezaevi	3290 m ²	2665 m ²
Emir Hıdır Bey Cami	1158 m ²	633 m ²
Orta Cami	238 m ²	10 m ²
Hacı Ömer Cami	365 m ²	250 m ²
Hisar Cami	999 m ²	684 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Muzaffer Tezcan Caddesi Refüj Alanı	289 m ²	289 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Muzaffer Tezcan Caddesi Ağaçlandırma Alanı	1327 m ²	1327 m ²
Çakırefe Sokak Ağaçlandırma Alanı	463 m ²	463 m ²
Bayramoğlu Sokak Ağaçlandırma Alanı	2080 m ²	2080 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	1757 m ²	1757 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	98.079 m ²	98.079 m ²

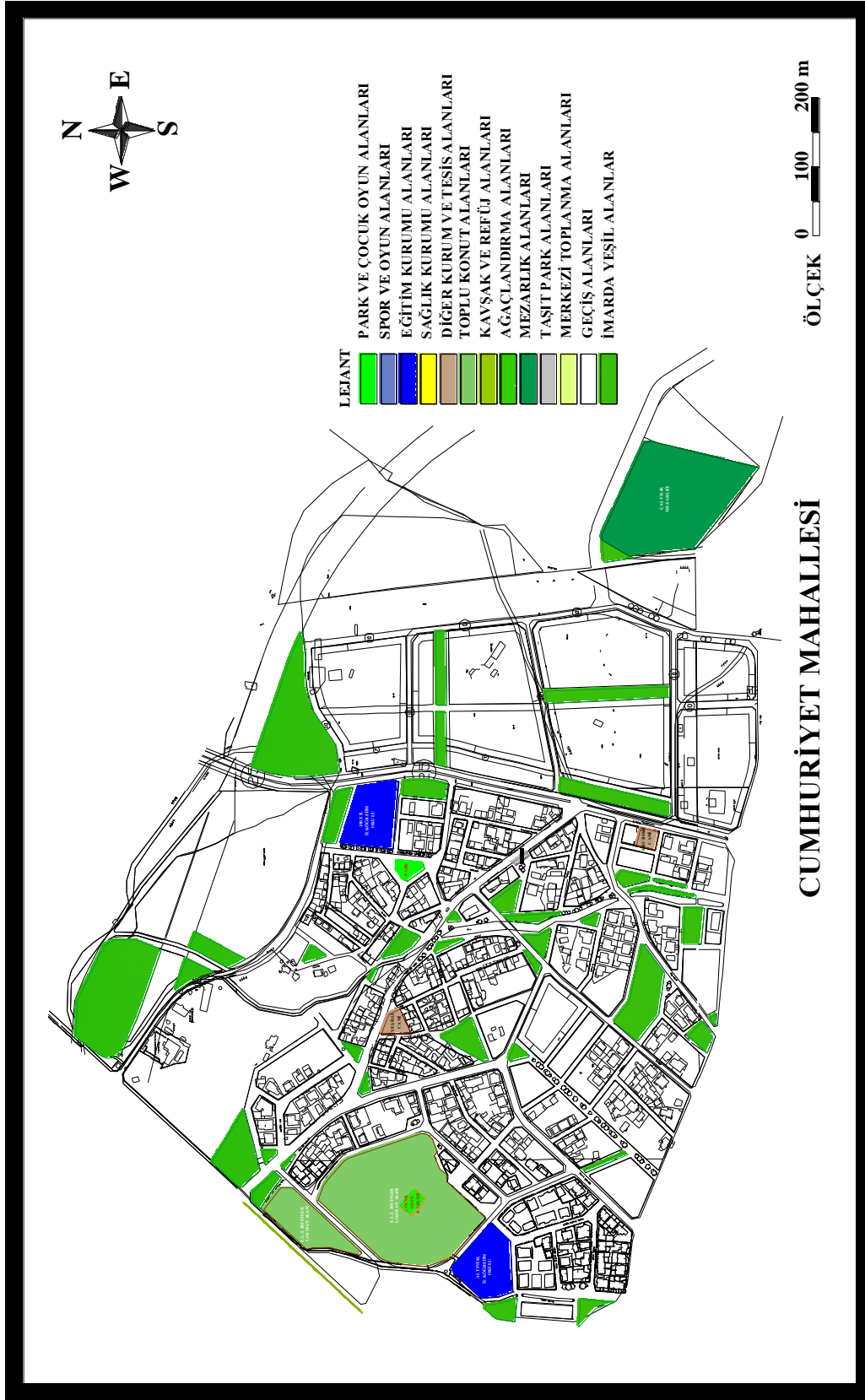
5.3.1.4. Cumhuriyet Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Cumhuriyet Mahallesi 1983 yılında alınan belediye meclis kararı ile eski mahallelerden biri olan Kurtuluş Mahallesi'nden ayrılarak mahalle statüsüne kavuşmuştur. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak $1.144.038m^2$ olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 4. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 5.184 nüfus ile ilçenin 6. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Bu mahallede genelde betonarme ve yığma iki, üç ve dört katlı binalar bulunmaktadır. E.L.İ. 300 Evler lojman alanı içinde ise dört katlı lojman binaları bulunmaktadır. Mahallede 1.635 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3–4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin merkezine göre doğu kısmında yer alan Cumhuriyet Mahallesi, batısında Kurtuluş ve 13 Eylül Mahalleleri, güneyinde Hürriyet Mahallesi, kuzeyinde ise Bakırçay ile sınır oluşturmaktadır. Cumhuriyet Mahallesi'ndeki caddeler ise sırasıyla Atatürk Caddesi, General Emin Sezgin Caddesi, Sunda Ün Caddesi ve Yavuz Selim Caddesidir. Mahallede toplam 4 adet cadde ve 57 adet sokak bulunmaktadır.

Cumhuriyet Mahallesi'nde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, sağlık kurumu alanları, kavşak ve refüj alanları, ağaçlandırma alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 3 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, diğer kurum ve tesis alanları 2 adet, toplu konut alanları 1 adet, mezarlık alanları 1 adettir. İmarda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 38 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.18.).

Cumhuriyet Mahallesi'ndeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı $1.478m^2$ 'dir. Bu mahallenin tek parkı Sağlam Sokaktaki park alanı olup, çocuk oyun alanları ise yine Sağlam Sokaktaki park alanı içerisindeki çocuk oyun bahçesi ve E.L.İ. çocuk oyun parkıdır. Eğitim kurumu olarak 100. Yıl İlköğretim ve Altıntaş İlköğretim okulu bulunmaktadır. İlköğretim okulları bahçesi genelde ağaçlıklı ve toplam $10.529m^2$ 'lik alana sahiptir. Diğer kurum ve tesisler toplam $1.160m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden sadece dini tesis alanları bulunmaktadır. Bunlar Ebubekir cami ve Yeşilli cami'dir. Toplu konut olarak da E.L.İ.'ne ait 300 evler lojman alanı $43.758m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Ayrıca Soma Belediyesi Çaltılık Mezarlığı da $24.253m^2$ ile bu mahalle sınırları içerisinde yer alır. Taşıt park alanları toplamı $167m^2$ 'dir. Geçiş alanları toplamı $281.556m^2$ 'dir. Cumhuriyet Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı $362.901m^2$ 'dir (Çizelge 5.12.).

Şekil 5.18. Cumhuriyet mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.12. Cumhuriyet mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Sağlam Sokak Park Alanı	839 m ²	839 m ²
Sağlam Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	206 m ²	206 m ²
300 Evler E.L.İ. Çocuk Oyun Alanı	639 m ²	639 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
100. Yıl İlköğretim Okulu	6219 m ²	4829 m ²
Altıntaş İlköğretim Okulu	6243 m ²	5700 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Ebubekir Cami	773 m ²	463 m ²
Yeşilli Cami	982 m ²	697 m ²
Toplu Konut Alanları		
E.L.İ. 300 Evler Lojmanı	49808 m ²	43758 m ²
Mezarlık Alanları		
Soma Belediyesi Çaltılık Mezarlığı	24253 m ²	24253 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	167 m ²	167 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	281.556 m ²	281.556 m ²

5.3.1.5. Hamidiye Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

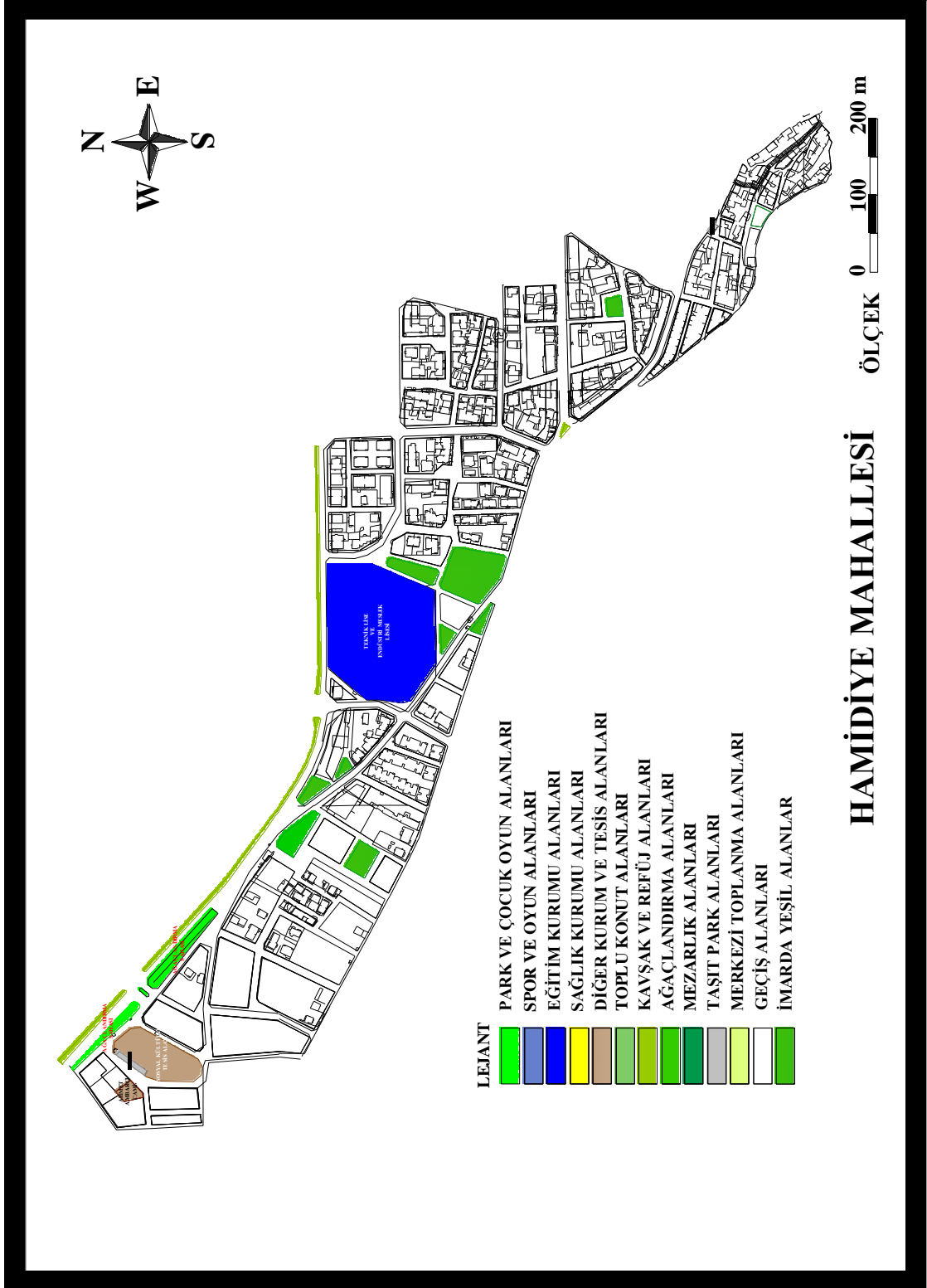
Hamidiye Mahallesi 1936 yılında kurulmuş ve yerleşim itibarıyla de ilçenin eski ve küçük mahallelerinden birisidir. Mahallenin yaklaşık olarak yüzölçümü 281.716m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 12. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 5.063 nüfus ile ilçenin 9. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Yerleşimin eski olduğu bu mahallede zamanla eski yapıların yerini betonarme iki, üç, dört ve beş katlı binalar almıştır. Mahallede 1.602 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3–4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin güney batısında yer alan Hamidiye Mahallesi kuzeyinde İnönü Mahallesi, doğusunda Namazgah Mahallesi, güneyinde Karamanlı Mahallesi ve güney doğusunda ise kısmen Cuma Mahallesi ile sınırlanmaktadır. Hamidiye Mahallesi caddeleri ise sırasıyla Adalet Caddesi, Dr. Sadık Ahmet Caddesi, Gazi Osman Paşa

Caddesi, Mehmet Akif Caddesi, Mümtaz Baş Caddesi, Namık Kemal Caddesi ve Özdemirler Caddesi, Refik Şevket İnce Caddesi ve Zübeyde Hanım Caddesi'dir. Mahallede toplam 9 adet cadde ve 51 adet sokak bulunmaktadır.

Hamidiye Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde park ve çocuk oyun alanları, spor ve oyun alanları, sağlık kurumu alanları, toplu konut alanları, mezarlık alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Eğitim kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 2 adet, ağaçlandırma alanları 1 adet, taşıt park alanları 1 adettir. İmarıda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 9 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.19.).

Hamidiye Mahallesinde park ve çocuk oyun alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Eğitim kurumu olarak tek okul olan Soma Anadolu Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi bahçesi bakımlı çevre düzenlemesi ile toplam 18.420m²'dir. Diğer kurum ve tesisler toplam 3.130m² açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Gündüz Beder Kültür Merkezi, ayrıca dini tesis alanlarından Ahmet Ambarcı cami bu mahalle sınırları içinde yer almaktadır. Kavşak ve refüj alanı olarak 1.515m² ile Gazi Osman Paşa Caddesindeki orta refüj alanı bulunmaktadır. Taşıt park alanları toplamı 309m²'dir. Ağaçlandırma alanı ise 2.667m² ile Gazi Osman Paşa Caddesindeki ağaçlandırma alanıdır. Geçiş alanları toplamı 83.947m²'dir. Hamidiye Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı 109.988 m²'dir (Çizelge 5.13.).

Şekil 5.19. Hamidiye mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.13. Hamidiye mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Eğitim Kurumu Alanları		
Soma Anadolu Teknik Lise ve End. Mes. Lisesi	21450 m ²	18420 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Gündüz Beder Kültür Merkezi	3825 m ²	2940 m ²
Ahmet Ambarcı Cami	589 m ²	190 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Refüj Alanı	1515 m ²	1515 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Ağaçlandırma Alanı	2667 m ²	2667 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	309 m ²	309 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	83.947 m ²	83.947 m ²

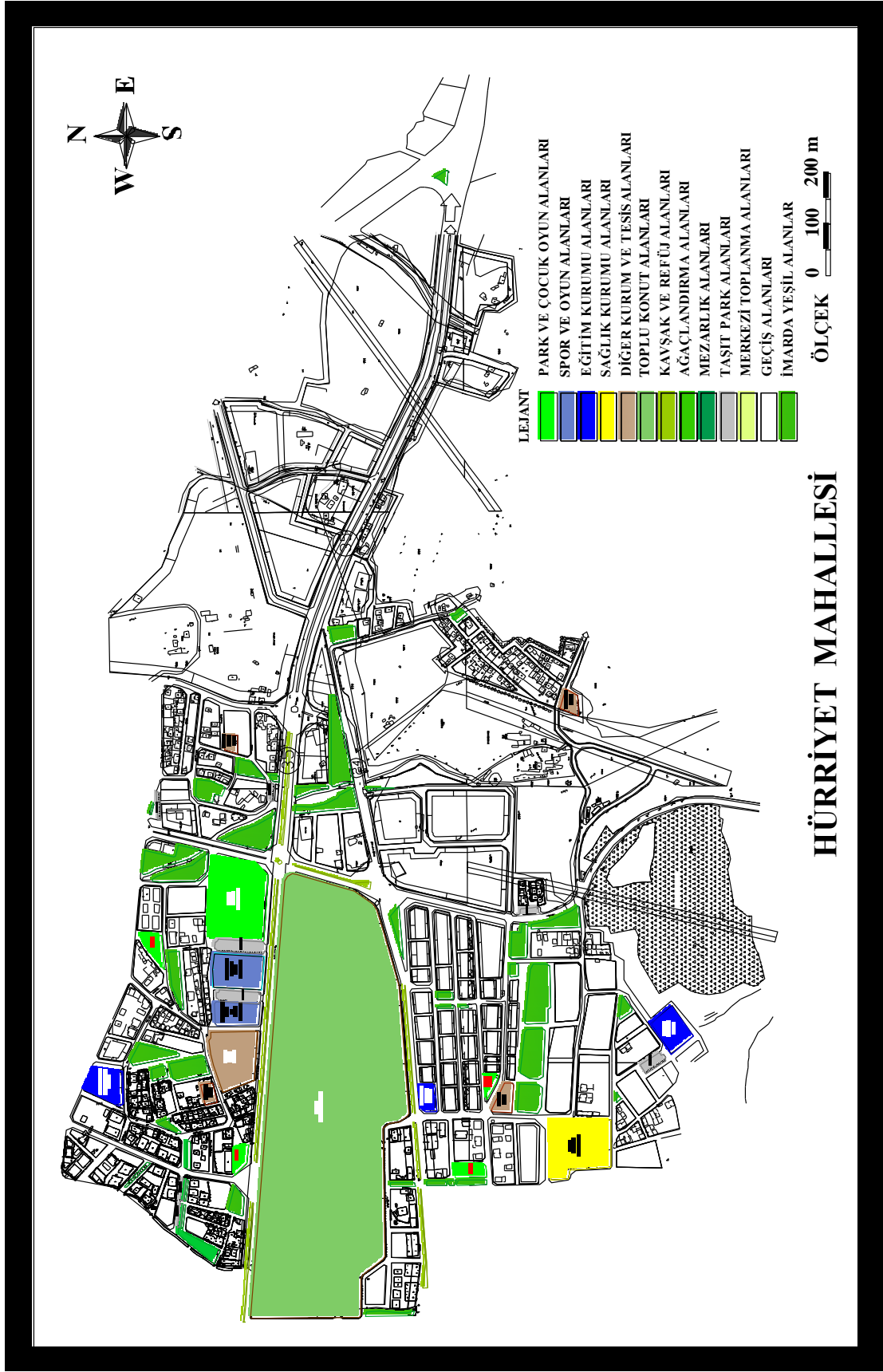
5.3.1.6. Hürriyet Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Hürriyet Mahallesi, 1983 yılında Kurtuluş Mahallesi'nin bölünmesi sonucu oluşan Cumhuriyet Mahallesi'nin, 1995 yılında alınan belediye meclis kararı ile bölünmesi ile mahalle statüsüne kavuşmuştur. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 1.445.908m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 2. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 6.075 nüfus ile ilçenin 4. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Yerleşimin yeni olduğu bu mahallede S.E.A.Ş. Lojman alanı 198.541m² ile oldukça geniş bir yere sahiptir. Genelde iki, üç, dört ve beş katlı betonarme binalara rastlanmaktadır. Mahallede 1.797 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3-4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin güney doğusunda yer alan Hürriyet Mahallesi'nin kuzeyinde Cumhuriyet Mahallesi, batısında Kurtuluş Mahallesi güney batısında ise Cuma Mahallesi ile sınırlanmaktadır. Hürriyet Mahallesi'ndeki caddeler ise sırasıyla Hüseyin Özkılınç Caddesi, Muzaffer Tezcan Caddesi, Nazım Yavuz Caddesi, Sunda Ün Caddesi ve Yavuz Selim Caddesi'dir. Mahallede toplam 5 adet cadde ve 80 adet sokak bulunmaktadır.

Hürriyet Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde mezarlık alanları ile merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 6 adet, spor ve oyun Alanları 3 adet, eğitim kurumu alanları 3 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 5 adet, toplu konut alanları 1 adet, ağaçlandırma alanları 1 adettir. İmarıda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 35 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.20.).

Hürriyet Mahallesindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı $4.092m^2$ 'dir. Parkları Çakırefe Sokaktaki park alanı, Ağar Sokaktaki park alanı ve Yener Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise yine Çakırefe Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, Ağar Sokaktaki çocuk oyun bahçesi ve Yener Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Spor ve oyun alanlarından Nazım Yavuz stadyumu, Muzaffer Ecemiş spor merkezi ve Aqua park spor ve oyun merkezi bulunmaktadır. Spor ve oyun alanlarının açık-yeşil alan toplamı $22.533m^2$ 'dir. Eğitim kurumu olarak Sağlık meslek lisesi, Cumhuriyet ilköğretim okulu ve Çıraklık eğitim merkezi bulunmaktadır. Okulların bahçesi genelde ağaçlandırılmış durumda ve toplam $7.042m^2$ 'lik alana sahiptir. Sağlık kurumu olarak Soma Devlet Hastanesi düzenli ve bakımlı $9.873m^2$ 'lik bahçesi ile bu mahalle sınırları içerisindedir. Diğer kurum ve tesisler toplam $10.982m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden S.E.A.Ş. Tesisleri, planlı ve bakımlı çevre düzenlemesine sahiptir. Dini tesis alanlarından Sanayi cami, Hicret cami, Mimar Sinan cami ve Güllüce cami'nin bahçeleri genelde bakımlı ve etrafı ağaçlandırılmış durumdadır. Toplu konut olarak da Soma Termik santraline ait S.E.A.Ş. lojman alanı örnek teşkil edilebilecek çevre düzenlemesi ve oldukça fazla yeşil alan miktarı ile toplamda $173.770m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Kavşak ve refüj alanlarından ise Hüseyin Özkılınç ve Muzaffer Tezcan Caddelerindeki $3.425m^2$ 'lik orta refüj alanı ve ağaçlandırma alanı olarak da Seda Sokaktaki $723m^2$ 'lik alan bulunmaktadır. Taşıt park alanlarının toplamı $5.476m^2$ 'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise $422.459m^2$ 'dir. Hürriyet Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı $660.375m^2$ 'dir (Çizelge 5.14.).

Şekil 5.20. Hürriyet mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.14. Hürriyet mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Çakır Efe Sokak Park Alanı	1524 m ²	1426 m ²
Ağar Sokak Park Alanı	1080 m ²	1080 m ²
Yener Sokak Park Alanı	1586 m ²	1586 m ²
Yener Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	340 m ²	340 m ²
Çakır Efe Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	150 m ²	150 m ²
Ağar Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	200 m ²	200 m ²
Spor ve Oyun Alanları		
Nazım Yavuz Stadyumu	16591 m ²	15354 m ²
Muzaffer Ecemiş Spor Merkezi	6171 m ²	4370 m ²
Aquapark Spor ve Oyun Merkezi	3709 m ²	2809 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Cumhuriyet İlköğretim Okulu	3843 m ²	3153 m ²
Sağlık Meslek Lisesi	3923 m ²	3113 m ²
Çıraklı Eğitim Okulu	1435 m ²	776 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
Soma Devlet Hastanesi	12123 m ²	9873 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
S.E.A.Ş. Tesisleri	8868 m ²	7188 m ²
Sanayi Cami	1675 m ²	1540 m ²
Mimar Sinan Cami	810 m ²	617 m ²
Hicret Cami	964 m ²	644 m ²
Güllüce Cami	1228 m ²	993 m ²
Toplu Konut Alanları		
S.E.A.Ş. Lojmanı	198541 m ²	173770 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
H.Özkılınç ve M. Tezcan Cad. Refüj Alanı	3425 m ²	3425 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Seda Sokak Ağaçlandırma Alanı	723 m ²	723 m ²
Taşıt Park Alanları		

Otopark Alanları	5476 m ²	5476 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	422.459 m ²	422.459 m ²

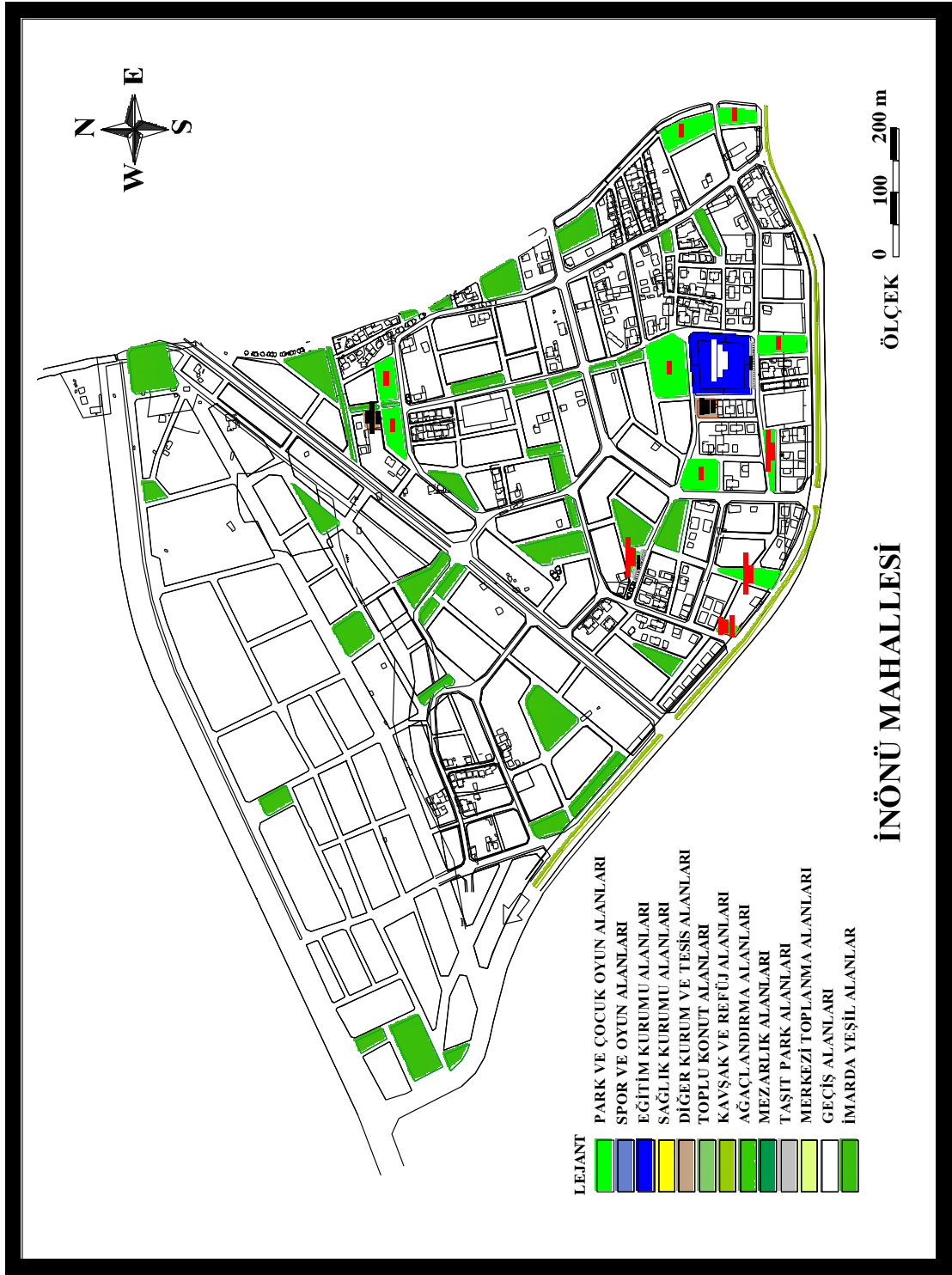
5.3.1.7. İnönü Mahallesi'nin Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

İnönü Mahallesi, 1994 yılında Namazgah Mahallesi'nin bölünmesi sonucu mahalle statüsüne kavuşmuştur. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 1.085.630m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 5. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 4.655 nüfus ile ilçenin 10. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. İlçede en son kurulan mahallelerden biri olan bu mahalle de yapılar betonarme olup, iki, üç, dört ve beş katlıdır. Mahallede 1.210 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3–4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin güney batısında yer alan İnönü Mahallesi'nin doğusunda Atatürk Mahallesi, güneyinde Hamidiye Mahallesi ve güney doğusunda ise Namazgah Mahallesi ile sınırlanmaktadır. İnönü Mahallesi'ndeki caddeler ise sırasıyla Emin Ali Özgür Caddesi, Gazi Osman Paşa Caddesi ve Turgut Özal Caddesi'dir. Mahallede toplam 3 adet cadde ve 64 adet sokak bulunmaktadır.

İnönü Mahallesi'nde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, sağlık alanları, toplu konut alanları, mezarlık alanları ile merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 8 adet, spor eğitim kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 2 adet, ağaçlandırma alanları 3 adettir. İmarlarda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 35 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.21.).

İnönü Mahallesi'ndeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 16.564m²'dir. Parkları Hançer Sokaktaki park alanı, Emin Ali Özgür Caddesindeki park alanı, Şerif Aytaç Sokaktaki park alanı, Çakır Sokaktaki park alanı ve Tombullar Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise Sevgi Sokaktaki çocuk oyun parkı, Emin Ali Özgür Caddesindeki çocuk oyun bahçesi ve Tombullar Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Eğitim kurumu olarak tek okul olan Zübeyde Hanım ilköğretim okulu bahçesi 7.909m²'dir. Bahçesinin etrafı genelde tek sıra ağaçlandırılmış durumdadır. Diğer kurum ve tesisler ise toplam 783m² açık-yeşil alana sahiptir.

Şekil 5.21. İnönü mahallesi açık-yeşil alanları.

Diğer kurum ve tesislerden dini tesis olarak İmamı Azam cami ve Kara Molla cami bulunmaktadır. Kavşak ve refüj alanı ise Gazi Osman Paşa Caddesindeki 2.100m²'lik orta refüj alanıdır. Ağaçlandırma alanları ise Tamer Sokaktaki ağaçlandırma alanı, Akar Sokaktaki ağaçlandırma alanı ve Şerif Aytaç Sokaktaki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanları toplam 1.856m²'dir. Taşıt park alanlarının toplamı 592m²'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise 407.167m²'dir. İnönü Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı 436.971m²'dir (Çizelge 5.15.).

Çizelge 5.15. İnönü mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Hançer Sokak Park Alanı	3684 m ²	3524 m ²
Emin Ali Özgür Caddesi Park Alanı	2437 m ²	2437 m ²
Çakır Sokak Park Alanı	4980 m ²	4800 m ²
Şerif Aytaç Sokak Park Alanı	1959 m ²	1759 m ²
Tombullar Sokak Park Alanı	3569 m ²	3569 m ²
Sevgi Sokak Çocuk Oyun Alanı	475 m ²	475 m ²
Tombullar Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	160 m ²	160 m ²
E.Ali Özgür Caddesi Çocuk Oyun Bahçesi	600 m ²	600 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Zübeyde Hanım İlköğretim Okulu	8539 m ²	7909 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
İmamı Azam Cami	896 m ²	458 m ²
Hacı Karamolla Cami	549 m ²	325 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Refüj Alanı	2100 m ²	2100 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Tamer Sokak Ağaçlandırma Alanı	326 m ²	326 m ²
Akar Sokak Ağaçlandırma Alanı	449 m ²	449 m ²
Şerif Aytaç Sokak Ağaçlandırma Alanı	1081 m ²	1081 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	592 m ²	592 m ²

Geçiş Alanları

Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	407.167 m ²	407.167 m ²
-------------------------------------	------------------------	------------------------

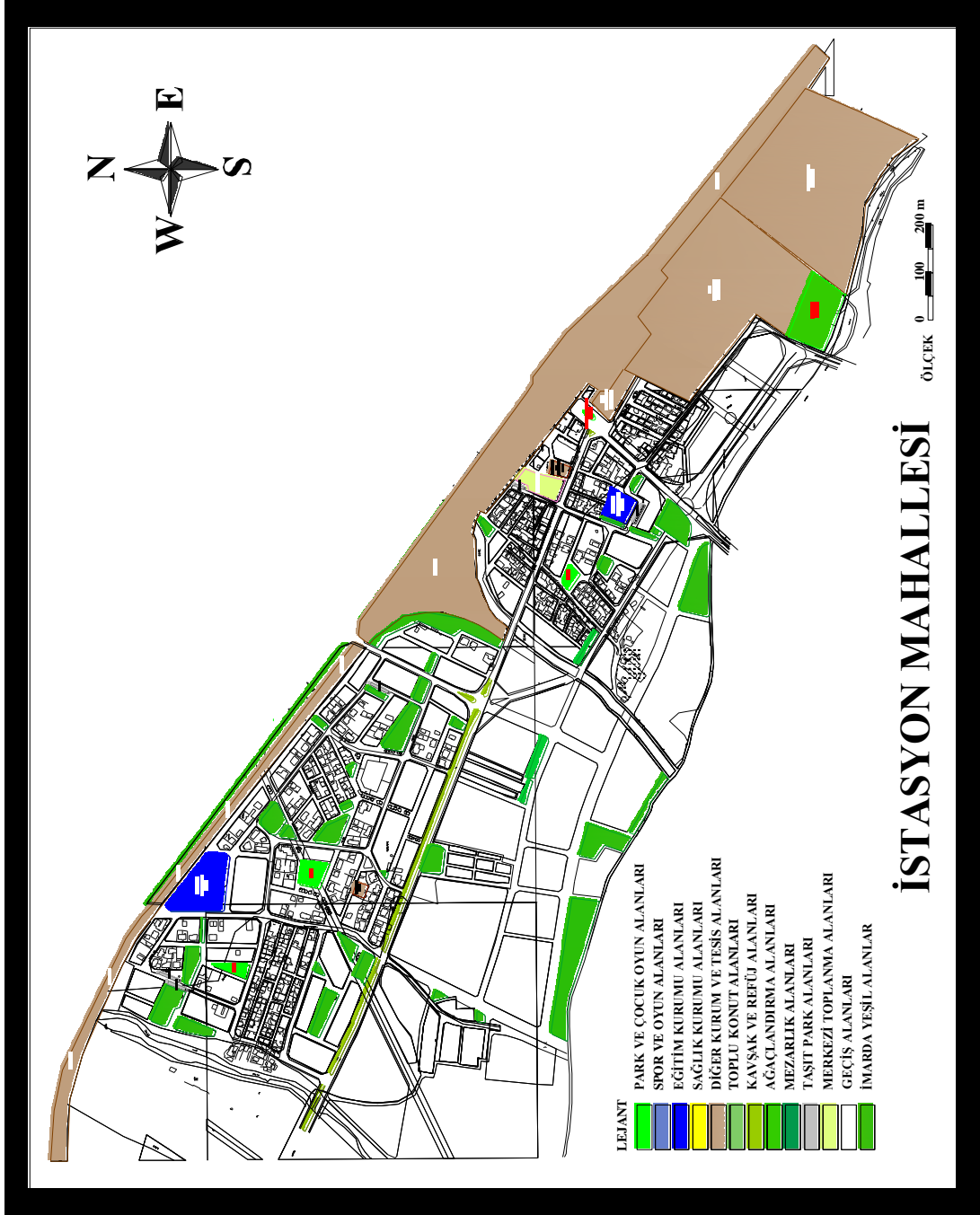
5.3.1.8. İstasyon Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

İstasyon Mahallesi, 1958 yılında kurulmuş, ilçenin eski mahallelerinden biridir. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 1.518.762m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 1. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 4.655 nüfus ile ilçenin 11. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Bu mahallede ise genelde bir, iki, üç ve dört katlı betonarme ve yığma binalara rastlanmaktadır. Mahallede 1.472 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 2-3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin kuzeyinde yer alan İstasyon Mahallesi kuzeyinde Zafer Mahallesi ve güneyinde de Bakırçay sınır oluşturmaktadır. İstasyon Mahallesi Atatürk Meydanı bulunmaktadır. Caddeleri ise sırasıyla Atatürk Caddesi, Şehit Piyade Uzman Çavuş Mete Han Caddesi, Kemal Balıkesir Caddesi ve Yavuz Selim Caddesi'dir. Mahallede toplam 4 adet cadde ve 87 adet sokak bulunmaktadır.

İstasyon Mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, sağlık kurumu alanları, toplu konut alanları ve mezarlık alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 6 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, diğer kurum ve tesis alanları 5 adet, ağaçlandırma alanları 2 adet, merkezi toplanma alanları 2 adettir. İmarıda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 38 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.22.).

İstasyon Mahallesi açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 4.948m²'dir. Parkları Esin Sokaktaki park alanı, Refah Sokaktaki park alanı ve Girginler Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise yine Esin Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, Refah Sokaktaki çocuk oyun bahçesi ve Girginler Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Eğitim kurumu olarak Anadolu öğretmen Lisesi ve Atatürk İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Okul bahçeleri genelde ağaçlandırılmış durumda ve toplam 9.654m²'lik alana sahiptirler.

Şekil 5.22. İstasyon mahallesi açık-yeşil alanları.

Diğer kurum ve tesisler toplam $257.792m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden T.C.D.D.Y. tesisleri, ilçede kentsel gelişime etkisi olan Ege linyitleri işletme tesisleri ve Soma Termik santrali tesisleri bu mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır. Dini tesis alanlarından İstasyon ön mahalle cami ve Esentepe cami bu mahalle sınırları içinde yer alır. Kavşak ve refüj alanları Balıkesir Caddesindeki $5.324m^2$ 'lik orta refüj alanıdır. Ağaçlandırma alanları olarak İstasyon Meydanı ağaçlandırma alanı ve Botanik Bahçesi toplam $11.255m^2$ 'lik alan oluşturmaktadır. Taşıt park alanlarının toplamı $940m^2$ 'dir. Merkezi toplanma alanları olan İstasyon Meydanı ile Zafer Mahallesi ve İstasyon Mahallesi'nin ortak pazaryeri alanı olan İstasyon pazaryerinin toplamı $6.244m^2$ 'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise $373.217m^2$ 'dir. İstasyon Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı $669.374m^2$ 'dir (Çizelge 5.16.).

Çizelge 5.16. İstasyon mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Esin Sokak Park Alanı	2685 m ²	2685 m ²
Refah Sokak Park Alanı	1285 m ²	1285 m ²
Girginler Sokak Park Alanı	978 m ²	978 m ²
Refah Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	226 m ²	226 m ²
Esin Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	175 m ²	175 m ²
Girginler Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	400 m ²	400 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Atatürk İlköğretim Okulu	3008 m ²	2250 m ²
Anadolu Öğretmen Lisesi	10404 m ²	7404 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
T.C.D.D.Y.	100032 m ²	95792 m ²
E.L.İ. Tesisleri	89217 m ²	82422 m ²
S.E.A.Ş. Santral Alanı	87175 m ²	78491 m ²
İstasyon Ön Mahalle Cami	1066 m ²	698 m ²
Esentepe Cami	699 m ²	389 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		

Balıkesir Caddesi Refüj Alanı	5324 m ²	5324 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
İstasyon Meydanı Ağaçlandırma Alanı	282 m ²	282 m ²
Botanik Bahçesi	10973 m ²	10973 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	940 m ²	940 m ²
Merkezi Toplanma Alanları		
İstasyon Meydanı	2587 m ²	2587 m ²
Pazaryeri	3657 m ²	3657 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	373.217 m ²	373.217 m ²

5.3.1.9. Karamanlı Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Karamanlı Mahallesi, ilçede ilk yerleşimin başladığı 1923 yılında kurulmuş, ilçenin ilk eski mahallelerinden biridir. Engebeli arazisi ve ilk mahallelerinden biri olması nedeniyle çarpık yapılaşma ve düzensiz sokaklar bu mahallede ilk etapta göze çarpan özelliklerdir. Mahallede genelde bir, iki ve üç katlı yığma binalar mevcut olmasına karşın yapılaşmanın daha yeni olduğu Mehmet Akif ve Mümtaz Baş Caddeleri üzeri dört ve beş katlı yapılara da rastlanmaktadır. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 301.555m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 10. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 4.080 nüfus ile ilçenin 13. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Mahallede 1.211 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3-4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin güney batısında yer alan Karamanlı Mahallesi kuzeyinde Hamidiye Mahallesi, doğusunda Cuma Mahallesi ve güney doğusunda ise Samsacı Mahallesi ile sınır oluşturmaktadır. Karamanlı Mahallesinde ise sırasıyla Mehmet Akif Caddesi, Mümtaz Baş Caddesi, Namık Kemal Caddesi, Refik Şevket İnce Caddesi ve Şehit Haluk İnay Caddesi yer almaktadır. Mahallede toplam 5 adet cadde ve 48 adet sokak bulunmaktadır.

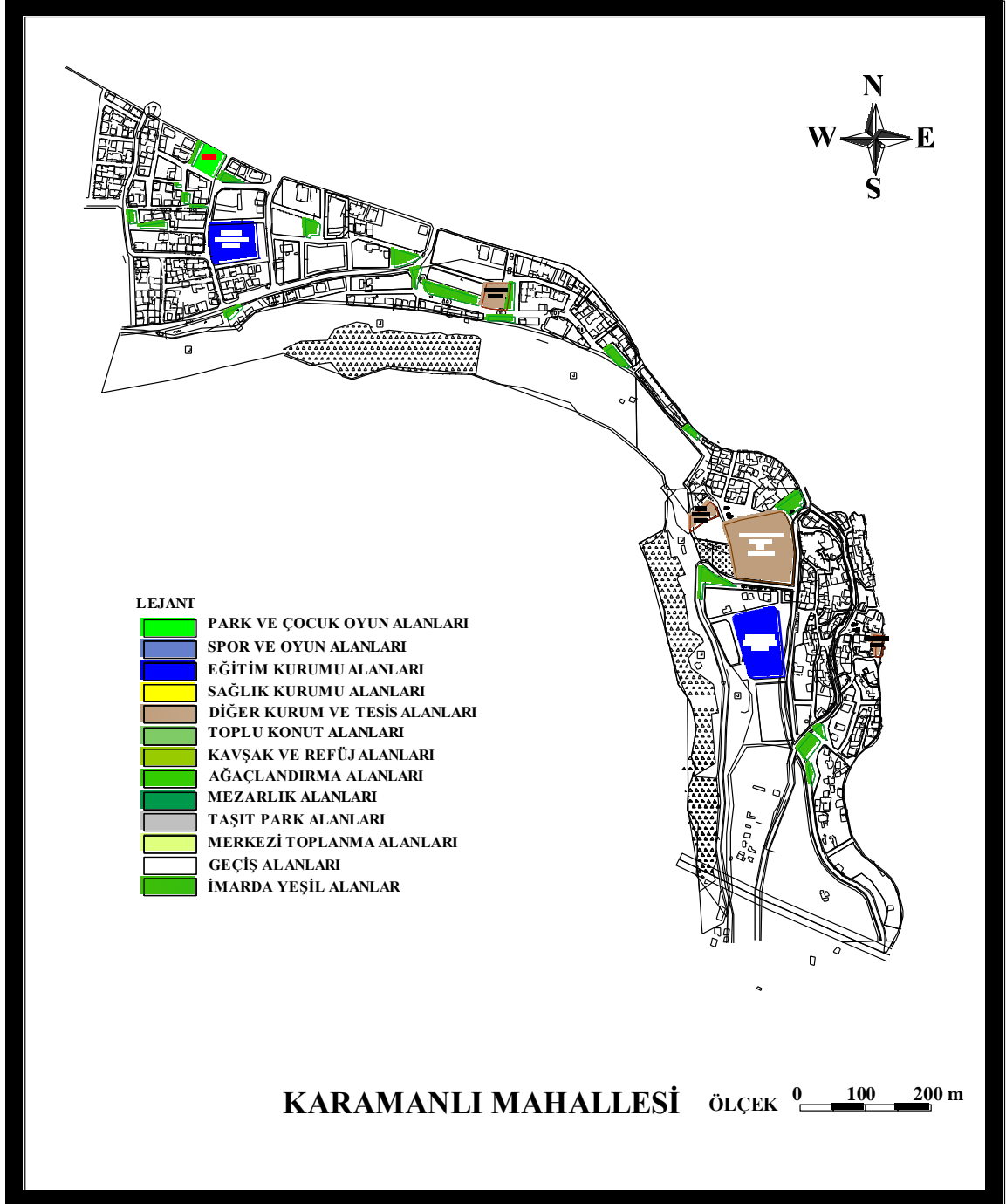
Karamanlı Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, sağlık kurumu alanları, toplu konut alanları, kavşak ve refüj alanları, ağaçlandırma alanları, mezarlık alanları, taşıt park alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı

tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 2 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, diğer kurum ve tesis alanları 4 adettir. İmarda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 20 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.23.).

Karamanlı Mahallesiindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı $1.167m^2$ 'dir. Mahallenin tek parkı Mümtaz Baş Caddesindeki park alanıdır. Çocuk oyun alanı ise Mümtaz Baş Caddesindeki çocuk oyun bahçesidir. Eğitim kurumu olarak Canlar İlköğretim Okulu ve Fikri Akay İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Okul bahçeleri genelde etrafı tek sıra ağaçlandırılmış olup, toplam $7.423m^2$ 'lik alana sahiptir. Diğer kurum ve tesisler toplam $9.440m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumuna bağlı Soma İlçe Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, Soma Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi ve Manisa Soma Huzurevi Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon Merkezi, dini tesis alanlarından Damgacı cami, Erenler cami, İlim Işıktır cami bu mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır. Geçiş alanlarının toplamı ise $113.764m^2$ 'dir. Karamanlı Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı $131.794m^2$ 'dir (Çizelge 5.17.).

Çizelge 5.17. Karamanlı mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Mümtaz Baş Caddesi Park Alanı	1167 m ²	1167 m ²
M. Baş Caddesi Çocuk Oyun Bahçesi	365 m ²	365 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Canlar İlköğretim Okulu	2774 m ²	2180 m ²
Fikri Akay İlköğretim Okulu	5943 m ²	5243 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Rehabilitasyon Merkezi ve Huzurevi	9234 m ²	7234 m ²
Damgacı Cami	407 m ²	107 m ²
İlim Işıktır Cami	912 m ²	828 m ²
Erenler Cami	1824 m ²	1271 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	113.764 m ²	113.764 m ²

Şekil 5.23. Karamanlı mahallesi açık-yeşil alanları.

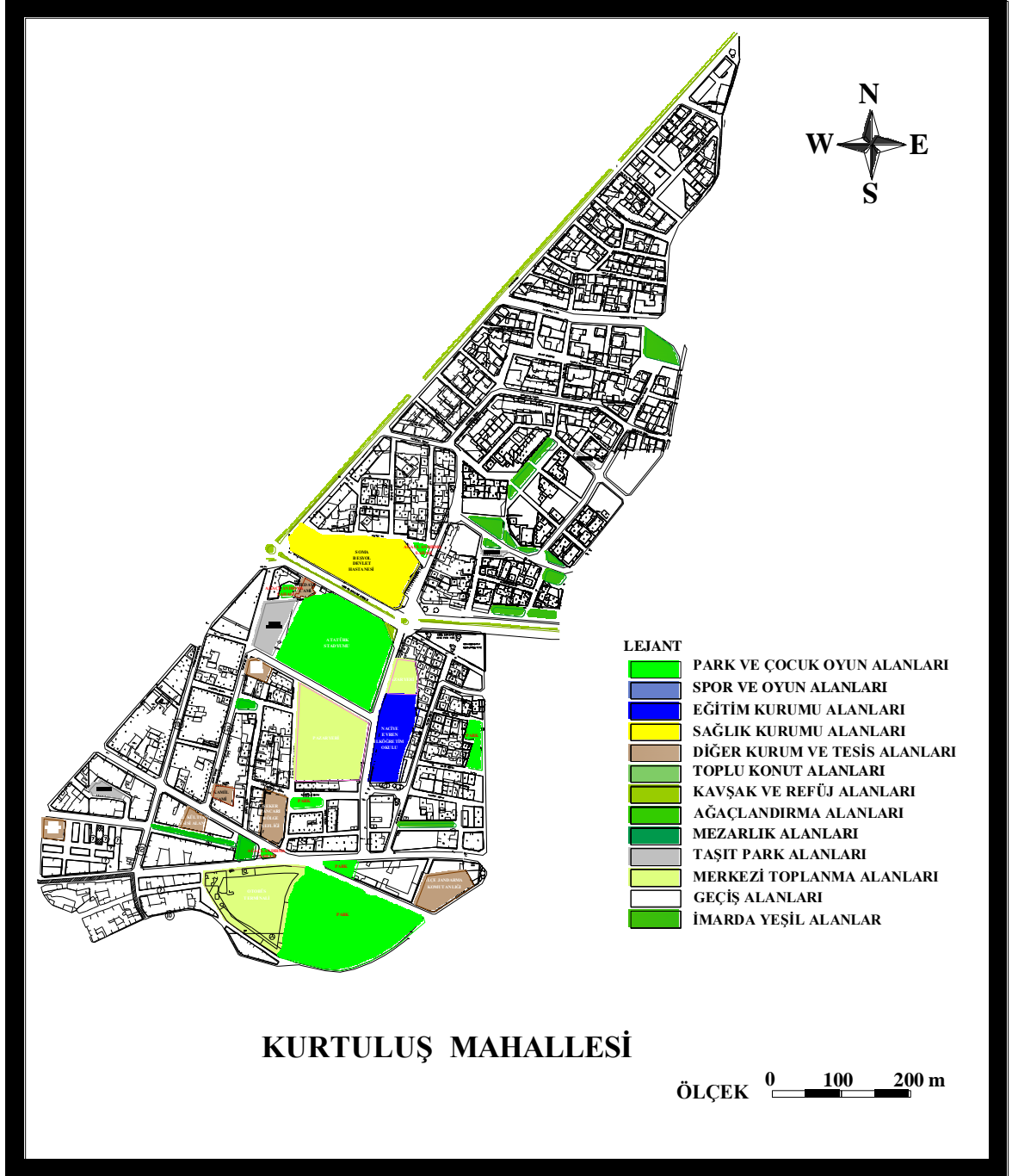
5.3.1.10. Kurtuluş Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Kurtuluş Mahallesi 1953 yılında kurulmuş daha sonraki yıllarda bölünmesi sonucu yeni mahalleler oluşturmuş ilçenin eski ve seçkin mahallelerinden biridir. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 519.356m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 8. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 8.290 nüfus ile ilçenin 1. sırada en kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Bu mahallede yapılar genelde betonarme olup, üç, dört ve beş katlıdır. Mahallede 2.996 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 2–3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin konum itibariyle de merkezinde bulunan bu mahallenin doğusunda Hürriyet ve Cumhuriyet mahalleleri, batısında Nihat Danışman Mahallesi, kuzeyinde 13 Eylül Mahallesi, güneyinde Cuma Mahallesi, güney batısında kısmen Namazgah Mahallesi ile sınır oluşturmaktadır. Kurtuluş Mahallesinde Cengiz Topel Meydanı bulunmaktadır. Ayrıca ilçenin tek bulvarı olan Hürriyet Bulvarı da bu mahallededir. Caddeleri ise sırasıyla Ahmet Taner Kışlalı Caddesi, Atatürk Caddesi, Fatih Caddesi, Fevzi Çakmak Caddesi, Hüseyin Özkılınç Caddesi, İstiklal Caddesi, Kazım Karabekir Caddesi, Nazım Yavuz Caddesi, Tahsin Baykal Caddesi, Tavşanlı Caddesi ve Yıldırım Beyazıt Caddesidir. Mahallede toplam 1 adet meydan, 1 adet bulvar, 11 adet cadde ve 75 adet sokak bulunmaktadır.

Kurtuluş Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde toplu konut alanları ve mezarlık alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 7 adet, spor ve oyun alanları 1 adet, eğitim kurumu alanları 1 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 7 adet, ağaçlandırma alanları 3 adet, merkezi toplanma alanları 2 adettir. İmarıda yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 15 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.24.).

Kurtuluş Mahallesindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 18.926m²'dir. Parkları Bülent Ecevit parkı, Nazım Yavuz Caddesindeki park alanı, Cezaevi Sokaktaki park alanı ve A. Kemahlı Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise yine Bülent Ecevit Parkı çocuk oyun bahçesi, Nazım Yavuz Caddesindeki çocuk oyun bahçesi ve A. Kemahlı Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Spor ve oyun alanı 16.676m² ile Atatürk stadyumudur. Eğitim kurumu olarak tek okul olan Naciye Evren ilköğretim okulu bahçesi etrafı tek sıra ağaçlandırılmış ve 5.045m²'dir.

Şekil 5.24. Kurtuluş mahallesi açık-yeşil alanları.

Sağlık kurumu olarak Beş Yol Devlet Hastanesi $8.880m^2$ 'lik bahçesi ile bu mahalle sınırları içerisinde. İlçede diğer kurum ve tesislerin genelde bu mahallede yer aldığı fakat çok az bir kısmının açık-yeşil alana sahip olduğu ve bunların toplamının $5.080m^2$ olduğu tespit edilmiştir. Açık-yeşil alana sahip diğer kurum ve tesislerden İlçe Jandarma Komutanlığı, Orman işletme şefliği, Şeker pancarı bölge şefliği ile dini tesislerden Hacı Kamil cami ve Efe Dayı cami bulunmaktadır. Kavşak ve refüj alanı ise Hüseyin Özkılınç Caddesindeki $789m^2$ 'lik orta refüj alanıdır. Ağaçlandırma alanları ise Fatih Caddesindeki ağaçlandırma alanı, Çelikli Sokaktaki ağaçlandırma alanı ve Zaman Sokaktaki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanları toplamı $578m^2$ 'dir. Taşıt park alanlarının toplamı $1.109m^2$ 'dir. Merkezi toplanma alanları Şehirler Arası Otobüs Terminali ile şehrin en büyük pazaryeri bu mahalle sınırları içerisinde ve toplam $23.017m^2$ 'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise $170.673m^2$ 'dir. Kurtuluş Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı $250.773m^2$ 'dir (Çizelge 5.18.).

Çizelge 5.18. Kurtuluş mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Bülent Ecevit Parkı	18739 m ²	16622 m ²
Cezaevi Sokak Park Alanı	656 m ²	656 m ²
A.Kemahlı Sokak Park Alanı	584 m ²	584 m ²
Nazım Yavuz Caddesi Park Alanı	1064 m ²	1064 m ²
N. Yavuz Caddesi Çocuk Oyun Bahçesi	575 m ²	575 m ²
Bülent Ecevit Parkı Çocuk Oyun Bahçesi	584 m ²	584 m ²
A.Kemahlı Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	153 m ²	153 m ²
Spor ve Oyun Alanları		
Atatürk Stadyumu	17031 m ²	16676 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Naciye Evren İlköğretim Okulu	6035 m ²	5045 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
Beş Yol Devlet Hastanesi	11520 m ²	8880 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		

İlçe Jandarma Komutanlığı	3002 m ²	2606 m ²
Orman İşletme Bölge Şefliği	806 m ²	481 m ²
Şeker Pancarı Bölge Şefliği	2352 m ²	1537 m ²
Hacı Kamil Cami	627 m ²	387 m ²
Efedayı Cami	1462 m ²	69 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Hüseyin Özkılınç Caddesi Refüj Alanı	789 m ²	789 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Fatih Caddesi Ağaçlandırma Alanı	123 m ²	123 m ²
Çelikli Sokak Ağaçlandırma Alanı	204 m ²	204 m ²
Zaman Sokaktaki Ağaçlandırma Alanı	251 m ²	251 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	1109 m ²	1109 m ²
Merkezi Toplanma Alanları		
Pazaryeri	12763 m ²	12032 m ²
Otobüs Terminali	11498 m ²	10985 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	170.673 m ²	170.673 m ²

5.3.1.11. Namazgah Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

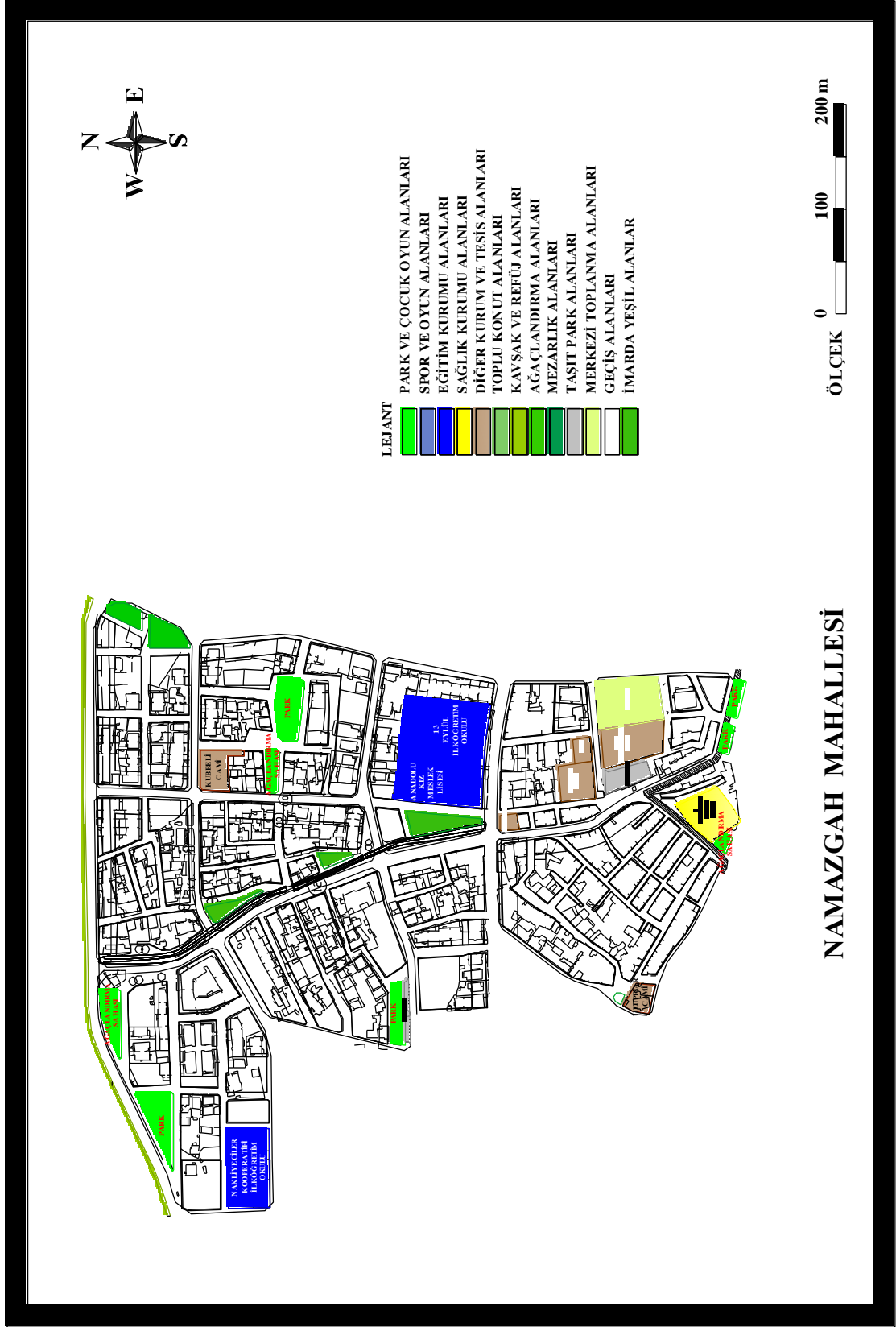
Namazgah Mahallesi 1946 yılında kurulmuş, daha sonraki yıllarda bölünmesi sonucu yeni mahalleler oluşturmuş ilçenin eski mahallelerinden biridir. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 239.938m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 13. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 5.118 nüfus ile ilçenin 8. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Mahallede 1.652 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 2–3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin konum itibarıyla de merkezinin güney batısında yer alan bu mahallenin doğusunda Nihat Danışman Mahallesi, batısında Hamidiye Mahallesi, kuzeyinde Atatürk ve İnönü mahalleleri, güneyinde Cuma Mahallesi, güney doğusunda da kısmen Kurtuluş Mahallesi ile sınır oluşturmaktadır. Namazgah Mahallesinde sırasıyla 13 Eylül Caddesi, Adalet Caddesi, Burhan Doğan Caddesi, Dr Sadık Ahmet Caddesi, Gazi Osman Paşa Caddesi, Mehmet Akif Caddesi, Nazım Usuloğlu Caddesi, Zübeyde Hanım

Caddesi ve Kazım Karabekir Caddesi yer almaktadır. Mahallede toplam 9 adet cadde ve 49 adet sokak bulunmaktadır.

Namazgah Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde spor ve oyun alanları, toplu konut alanları ve mezarlık alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 6 adet, eğitim kurumu alanları 3 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 6 adet, ağaçlandırma alanları 3 adet, merkezi toplanma alanları 1 adettir. İmar da yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 5 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.25.).

Namazgah Mahallesindeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 4.000m²'dir. Parkları Öğretmen Kudret İstemi Sokaktaki park alanı, Çark Sokaktaki park alanı, Seher Sokaktaki park alanı ve Mehmet Akif Caddesindeki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise Seher Sokaktaki çocuk oyun bahçesi ve Çark Sokaktaki çocuk oyun bahçesidir. Eğitim kurumu olarak Anadolu Kız Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi, 13 Eylül İlköğretim Okulu ve Nakliyeciler Kooperatifi İlköğretim Okulu bulunmaktadır. Okul bahçeleri genelde etrafı tek sıra olarak ağaçlandırılmış ve toplam 7.885m²'lik alana sahiptir. Sağlık kurumu olarak 1 numaralı Sağlık Ocağı düzenli ve bakımlı 1.528m²'lik bahçesi ile bu mahalle sınırları içerisinde. Diğer kurum ve tesisler toplam 3.575m² açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Soma Kaymakamlığı, Askerlik şubesi, P.T.T binası, Merkez Polis Karakolu, dini tesislerden Kubbeli cami ve Ulu Pınar cami bu mahallede yer alır. Kavşak ve refüj alanı Gazi Osman Paşa Caddesindeki 585m²'lik refüj alanıdır. Ağaçlandırma alanları ise Gazi Osman Paşa Caddesindeki ağaçlandırma alanı, Zafer Sokaktaki ağaçlandırma alanı ve Mehmet Akif Caddesindeki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanlarının toplam 1.270m²'dir. Taşıt park alanlarının toplamı 1.055m²'dir. Merkezi toplanma alanı ise ilçenin en önemli meydanı olan 2.672m²'lik Cengiz Topel Meydanıdır. Geçiş alanlarının toplamı 79.362m²'dir. Namazgah Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı 101.932m²'dir (Çizelge 5.19.).

Şekil 5.25. Namazgah mahallesi açık-yeşil alanları.

Çizelge 5.19. Namazgah mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Öğretmen Kudret İstemi Sokak Park Alanı	1378 m ²	1378 m ²
Çark Sokak Park Alanı	1367 m ²	1367 m ²
Seher Sokak Park Alanı	662 m ²	662 m ²
Mehmet Akif Caddesi Park Alanı	593 m ²	593 m ²
Seher Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	180 m ²	180 m ²
Çark Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	254 m ²	254 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Anadolu Kız Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi	2461 m ²	1418 m ²
13 Eylül İlköğretim Okulu	5753 m ²	4133 m ²
Nakliyeciler Koop. İlköğretim Okulu	3034 m ²	2334 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
1 Numaralı Merkez Sağlık Ocağı	1797 m ²	1528 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Soma Kaymakamlığı	2100 m ²	1363 m ²
Askerlik Şubesi	1196 m ²	987 m ²
P.T.T	418 m ²	233 m ²
Merkez Polis Karakolu	254 m ²	52 m ²
Ulupınar Cami	646 m ²	490 m ²
Kubbeli Cami	1098 m ²	450 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Refüj Alanı	585 m ²	585 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Ağaçlandırma Alanı	869 m ²	869 m ²
Zafer Sokak Ağaçlandırma Alanı	245 m ²	245 m ²
Mehmet Akif Caddesi Ağaçlandırma Alanı	156 m ²	156 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	1055 m ²	1055 m ²
Merkezi Toplanma Alanları		

Cengiz Topel Meydanı	2672 m ²	2672 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	79.362 m ²	79.362 m ²

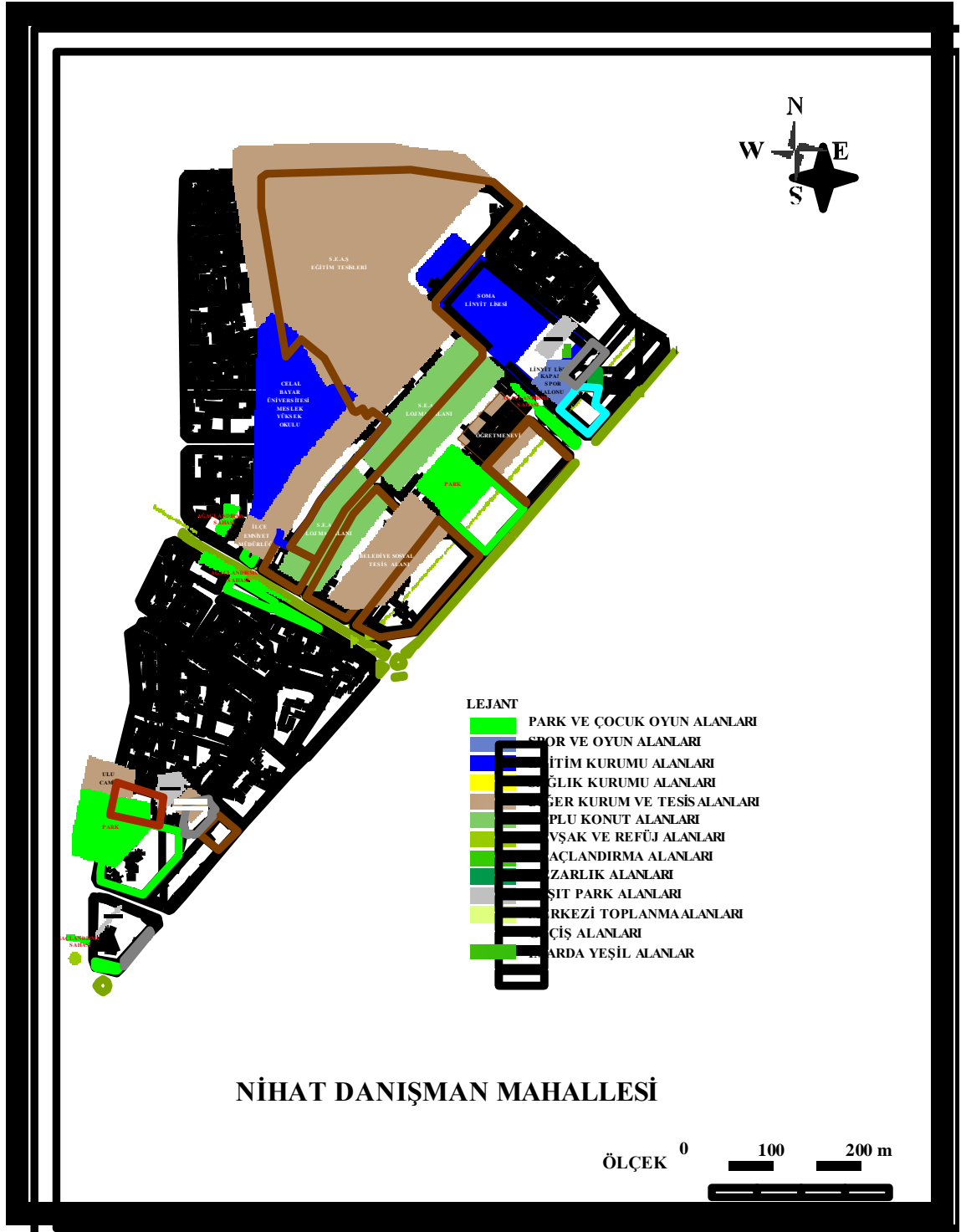
5.3.1.12. Nihat Danışman Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Nihat Danışman Mahallesi 1983 yılında alınan belediye meclis kararı ile eski mahallelerden biri olan Kurtuluş Mahallesi'nden ayrılarak mahalle statüsüne kavuşmuştur. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 298.753m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 11. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 4.110 nüfus ile ilçenin 12. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Bu mahallede yapılar genelde betonarme olup, iki, üç, dört ve beş katlıdır. Mahallede 1.403 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 2–3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin konum itibarıyla de merkezinde bulunan bu mahallenin doğusunda Kurtuluş Mahallesi, batısında Atatürk ve Namazgah mahalleleri, kuzeyinde 13 Eylül Mahallesi, güneyinde ise Kurtuluş Mahallesi ile sınır oluşturmaktadır. Nihat Danışman Mahallesi'nin caddeleri ise sırasıyla Atatürk Caddesi, 13 Eylül Caddesi, Bağlar Caddesi, Değirmen Caddesi, Gazi Osman Paşa Caddesi, Kenan Evren Caddesi, Lise Caddesi, Nazım Usuloğlu Caddesidir. Mahallede toplam 8 adet cadde ve 26 adet sokak bulunmaktadır.

Nihat Danışman Mahallesi'nde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde, sağlık kurumu alanları, mezarlık alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 4 adet, spor ve oyun alanları 1 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, diğer kurum ve tesis alanları 6 adet, toplu konut alanları 1 adet, ağaçlandırma alanları 4 adettir. İmarde yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 1 adet yeşil alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.26.).

Nihat Danışman Mahallesi'ndeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 8.973m²'dir. Parkları Atatürk Caddesindeki Kuru park ve 13 Eylül Caddesindeki 13 Eylül Kurtuluş parkıdır. Çocuk oyun alanları ise Kuru park içerisindeki çocuk oyun bahçesi ile 13 Eylül Kurtuluş parkı içerisindeki çocuk oyun bahçesidir. Spor ve oyun alanı 489m² açık-yeşil alanı ile Linyit spor merkezidir. Eğitim kurumu olarak Celal Bayar Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu ve Soma Linyit Lisesi bu mahalle sınırları içerisinde. Bu okulların açık-yeşil alan miktarı 22.981m²'dir.

Şekil 5.26. N. Danışman mahallesi açık-yeşil alanları.

Diğer kurum ve tesisler toplam $68.792m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden İlçe Emniyet Müdürlüğü, T.E.İ.A.Ş. Soma Elektrik Teknolojileri Geliştirme ve Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü, Öğretmen Evi, Türk Telekom işletme şefliği, Belediye sosyal tesis alanı ve dini tesis alanlarından Ulu cami bulunmaktadır. İlçe Emniyet Müdürlüğü, T.E.İ.A.Ş. Soma Elektrik Teknolojileri Geliştirme ve Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü ve Öğretmen Evi örnek teşkil edebilecek bir çevre düzenlemesine sahiptir. Toplu konut olarak da S.E.AŞ. 85 evler lojmanları $15.707m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Kavşak ve refüj alanı ise Gazi Osman Paşa Caddesindeki $625m^2$ 'lik refüj alanıdır. Ağaçlandırma alanları ise Cengiz Topel Meydanı ağaçlandırma alanı, Gazi Osman Paşa Caddesindeki ağaçlandırma alanı, Değirmen Caddesindeki ağaçlandırma alanı ve Lise Caddesindeki ağaçlandırma alanıdır. Ağaçlandırma alanları toplam $1.906m^2$ 'dir. Taşıt park alanlarının toplamı $2.081m^2$ 'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise $79.297m^2$ 'dir. Nihat Danışman Mahallesi'nin açık-yeşil alanlarının toplamı $200.851m^2$ 'dir (Çizelge 5.20.).

Çizelge 5.20. N. Danışman mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
13 Eylül Kurtuluş Parkı	5657 m ²	5073 m ²
Koru Park	4021 m ²	3900 m ²
13 Eylül Kurtuluş Parkı Çocuk Oyun Bahçesi	690 m ²	690 m ²
Koru Park Çocuk Oyun Bahçesi	235 m ²	235 m ²
Spor ve Oyun Alanları		
Linyit Spor Merkezi	1494 m ²	489 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Celal Bayar Üniversitesi Meslek Yüksek Okulu	13734 m ²	10875 m ²
Soma Linyit Lisesi	10639 m ²	12106 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
İlçe Emniyet Müdürlüğü	1764 m ²	1356 m ²
T.E.İ.A.Ş. Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü	61019 m ²	55702 m ²
Öğretmen Evi	4473 m ²	3857 m ²
Türk Telekom İşletme Şefliği	861 m ²	553 m ²

Belediye Beş Yol Sosyal Tesis Alanı	7941 m ²	6194 m ²
Ulu Cami	1896 m ²	1130 m ²
Toplu Konut Alanları		
85 Evler S.E.A.Ş. Lojmanı	19729 m ²	15707 m ²
Kavşak ve Refüj Alanları		
Gazi Osman Paşa Caddesi Refüj Alanı	625 m ²	625 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Cengiz Topel Meydanı Ağaçlandırma Alanı	311 m ²	311 m ²
Gazi Osman Paşa Caddesi Ağaçlandırma Alanı	783 m ²	783 m ²
Değirmen Caddesi Ağaçlandırma Alanı	444 m ²	444 m ²
Lise Caddesi Ağaçlandırma Alanı	368 m ²	368 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	2081 m ²	2081 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	79.297 m ²	79.297 m ²

5.3.1.13. Samsacı Mahallesinin Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Samsacı Mahallesi, ilçede ilk yerleşimin başladığı 1933 yılında kurulmuş, ilçenin ilk eski mahallelerinden biridir. Engebeli arazi ve ilk mahallelerinden biri olması nedeniyle çarpık yapılaşma ve düzensiz sokaklar ilk etapta göze çarpan özelliklerdir. Bu mahallede yapılaşmalar genelde tek ve iki katlı yığma, kerpiç ve ahşap binalardan oluşmaktadır. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak 228.529m² olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 14. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 2.440 nüfus ile ilçenin 14. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Mahallede 776 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında hane başına 3–4 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin konum itibariyle de güneyinde bulunan bu mahallenin doğusunda ve kuzeyinde Cuma Mahallesi, batısında ise Karamanlı Mahallesi sınır oluşturmaktadır. Samsacı Mahallesinin caddeleri ise sırasıyla Cemalettin Çandarlı Caddesi, Fevzi Çakmak Caddesi, Kazım Karabekir Caddesi, Söğütlü Çeşme Caddesi ve Ziya Gökalp Caddesidir. Mahallede toplam 5 adet cadde ve 30 adet sokak bulunmaktadır.

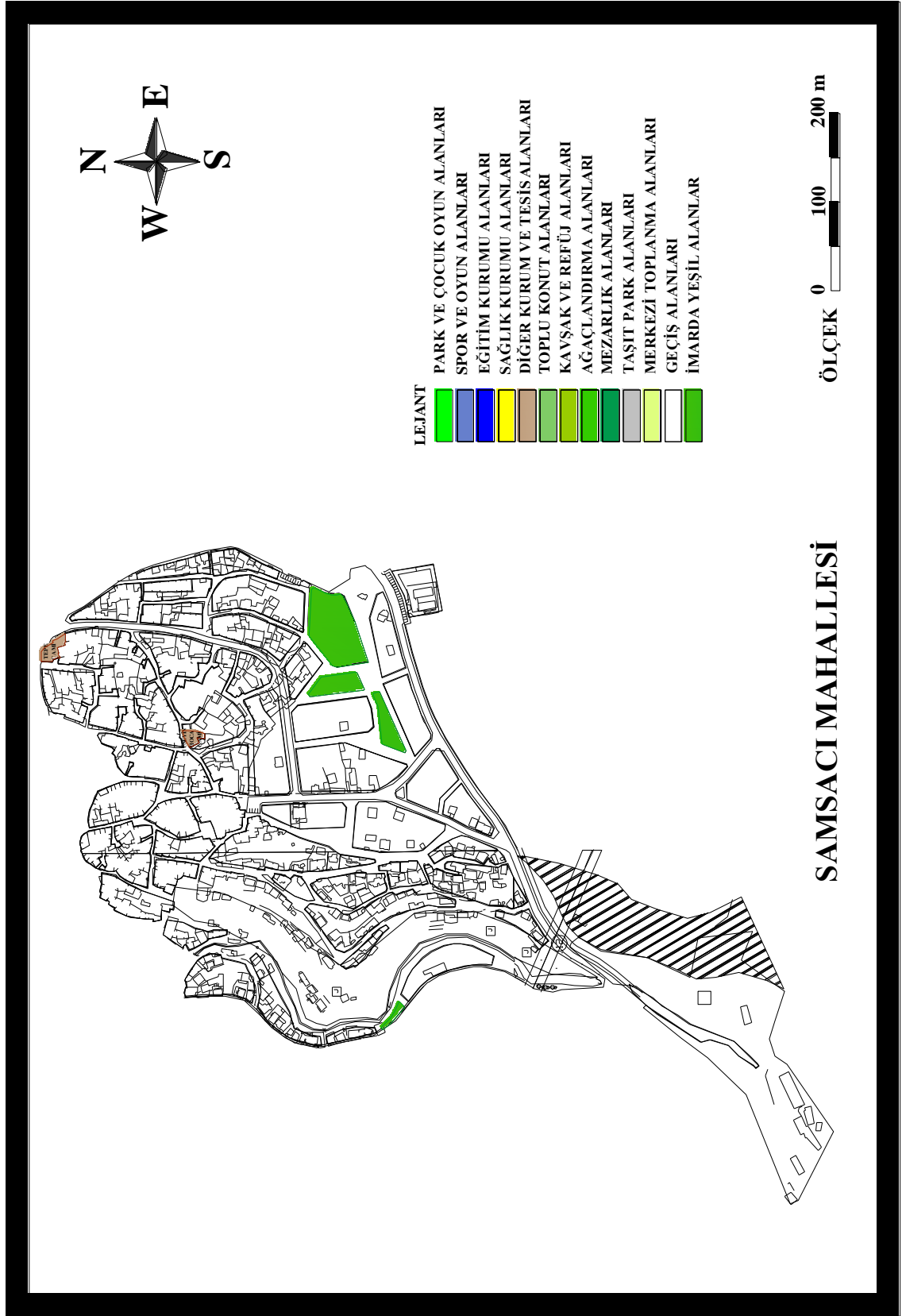
Samsacı Mahallesinde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde, engebeli arazisi ve eski yerleşim olması nedeniyle bu mahalle sınırları içinde park ve çocuk oyun alanları, spor ve oyun alanları, eğitim kurumu alanları, sağlık kurumu alanları, toplu konut alanları,

kavşak ve refüj alanları, ağaçlandırma alanları, mezarlık alanları, taşıt park alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Diğer kurum ve tesis alanları 2 adettir. İmar da yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 4 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.27.).

Samsacı Mahallesinde diğer kurum ve tesislerden, dini tesis olarak Tepe Cami ve Hüseyin Hoca Cami bu mahalle sınırları içerisinde yer alır. Açık-yeşil alan miktarı 348m^2 'dir. Geçiş alanlarının toplamı 79.140m^2 'dir. Samsacı Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı ise 79.488m^2 'dir (Çizelge 5.21.).

Çizelge 5.21. Samsacı mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m^2)	Açık-Yeşil Alan (m^2)
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
Tepe Cami	457 m^2	160 m^2
Hüseyin Hoca Cami	301 m^2	188 m^2
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	79.140 m^2	79.140 m^2

Şekil 5.27. Samsacı mahallesi açık-yeşil alanları.

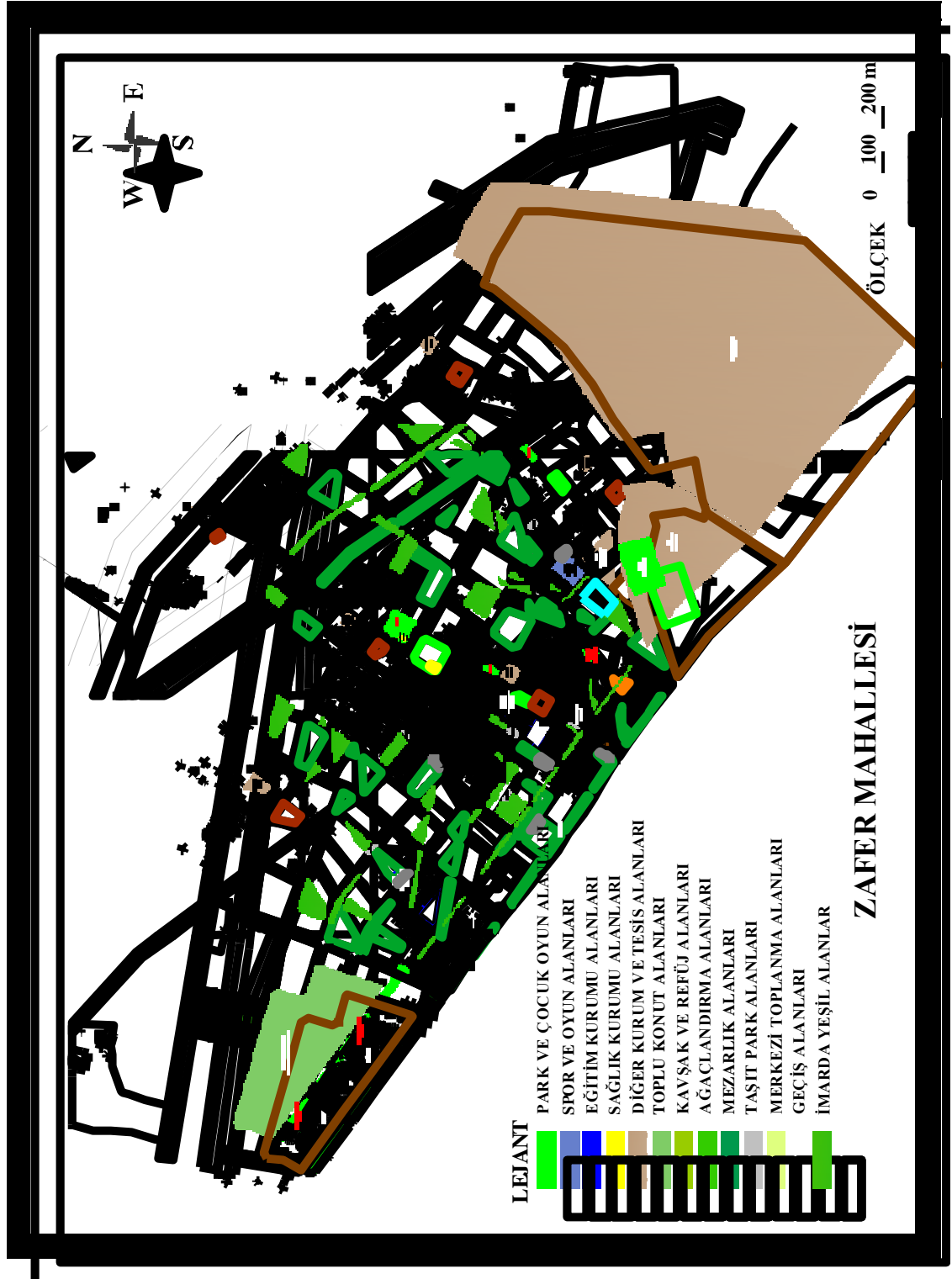
5.3.1.14. Zafer Mahallesi Açık-Yeşil Alanlarının Durumu

Zafer Mahallesi 1983 yılında İstasyon Mahallesi'nin bölünmesi sonucu mahalle statüsüne kavuşmuştur. Mahallenin yüzölçümü yaklaşık olarak $1.215.581\text{m}^2$ olup, yüzölçümü büyüklüğü bakımından ilçenin 3. sırada yer alan mahallesidir. Nüfus bakımından ise 6.832 nüfus ile ilçenin 3. kalabalık nüfuslu mahallesi konumundadır. Yerleşimin genelde bir, iki ve üç katlı betonarme ve yığma yapıların hakim olduğu bu mahallede 2.631 hane bulunmaktadır. Nüfus ile orantılandığında ise hane başına 2-3 kişi düşmektedir.

Soma ilçesinin konum itibarıyla de kuzeyinde imar sınırını oluşturan mahallesidir. Bu mahalleye komşu olan tek mahalle güneyinde yer alan İstasyon Mahallesi'dir. Bu mahallenin caddeleri ise sırasıyla Ahmet Akşin Caddesi, Evciler Caddesi, Fahrettin Altay Caddesi, Şehit Piyade Uzman Çavuş Mete Han Caddesi ve Tuna Caddesidir. Mahallede 5 adet cadde ve 115 adet sokak bulunmaktadır.

Zafer Mahallesi'nde açık-yeşil alanlarının durumu incelendiğinde kavşak ve refüj alanları, mezarlık alanları ve merkezi toplanma alanlarının bulunmadığı tespit edilmiştir. Park ve çocuk oyun alanları 7 adet, spor ve oyun alanları 2 adet, eğitim kurumu alanları 2 adet, sağlık kurumu alanları 1 adet, diğer kurum ve tesis alanları 9 adet, toplu konut alanları 1 adet, ağaçlandırma alanları 1 adettir. İmar da yeşil alan olarak görülen fakat henüz uygulaması yapılmamış 45 adet alan imar durumları incelenerek koyu yeşil olarak işlenmiştir (Şekil 5.28.).

Zafer Mahallesi'ndeki açık-yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanlarının toplamı 4.076m^2 'dir. Parkları Tuna Caddesindeki park alanı, Kumru Sokaktaki park alanı ve M. Raşit Ünal Sokaktaki park alanıdır. Çocuk oyun alanları ise Tuna Caddesindeki çocuk oyun bahçesi, Kumru Sokaktaki çocuk oyun bahçesi, M. Raşit Ünal Sokaktaki çocuk oyun bahçesi ve Sema Sokaktaki çocuk oyun alanıdır. Spor ve oyun alanları olarak E.L.İ. stadyumu ve E.L.İ. spor merkezi bulunmaktadır. Spor ve oyun alanlarının toplamı 11.066m^2 'dir. Eğitim kurumu olarak Namık Kemal ilköğretim Okulu ve Ayşe Temizel ilköğretim Okulu bu mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır. Bu okulların açık-yeşil alan miktarı 5.739m^2 'dir. Sağlık kurumu olarak 2 numaralı Sağlık Ocağı park içerisinde yer almakta ve 50m^2 'lik ön bahçesi bulunmaktadır.

Şekil 5.28. Zafer mahallesi açık-yeşil alanları.

Diğer kurum ve tesisler toplam $475.964m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Diğer kurum ve tesislerden Ege linyitleri işletmesi, Soma Termik santrali ile dini tesislerden Zafer cami, Yavuz Sultan Selim cami, Hacı Hasan cami, Birlik cami, Gamalı cami ve Tatlı cami bu mahalle sınırları içerisinde yer almaktadır. Toplu konut olarak Belediye Belkent Toplu Konut Yapı Kooperatifi $51.131m^2$ açık-yeşil alana sahiptir. Ağaçlandırma alanı ise $9.600m^2$ 'lik Fahrettin Altay Caddesindeki ağaçlandırma alanıdır. Taşıt park alanlarının toplamı $1.565m^2$ 'dir. Geçiş alanlarının toplamı ise $358.589m^2$ 'dir. Zafer Mahallesinin açık-yeşil alanlarının toplamı $917.780m^2$ 'dir (Çizelge 5.22.).

Çizelge 5.22. Zafer mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu

Açık - Yeşil Alanlar	Toplam Alan (m²)	Açık-Yeşil Alan (m²)
Park ve Çocuk Oyun Alanları		
Tuna Caddesi Park Alanı	3125 m ²	2710 m ²
Kumru Sokak Park Alanı	635 m ²	635 m ²
M.Raşit Ünal Sokak Park Alanı	362 m ²	362 m ²
Sema Sokak Çocuk Oyun Alanı	369 m ²	369 m ²
Tuna Caddesi Çocuk Oyun Bahçesi	340 m ²	340 m ²
Kumru Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	210 m ²	210 m ²
M.Raşit Ünal Sokak Çocuk Oyun Bahçesi	250 m ²	250 m ²
Spor ve Oyun Alanları		
E.L.İ. Stadyumu	9066 m ²	9066 m ²
E.L.İ. Spor Merkezi	2779 m ²	2000 m ²
Eğitim Kurumu Alanları		
Namık Kemal İlköğretim Okulu	3630 m ²	2579 m ²
Ayşe Temizel İlköğretim Okulu	3859 m ²	3160 m ²
Sağlık Kurumu Alanları		
2 Numaralı Sağlık Ocağı	203 m ²	50 m ²
Diğer Kurum ve Tesis Alanları		
E.L.İ. Tesisleri	59605 m ²	47799 m ²
S.E.A.Ş. Santral Alanı	446791 m ²	421541 m ²
Zafer Cami	1050 m ²	810 m ²

Yavuz Sultan Selim Cami	655 m ²	428 m ²
Hacı Hasan Cami	566 m ²	247 m ²
Birlik Cami	1614 m ²	1332 m ²
Gamalı Cami	997 m ²	817 m ²
Tatlı Cami	219 m ²	2990 m ²
Toplu Konut Alanları		
Belkent Toplu Konut Evleri	61331 m ²	51131 m ²
Ağaçlandırma Alanları		
Fahrettin Altay Caddesi Ağaçlandırma Alanı	9600 m ²	9600 m ²
Taşıt Park Alanları		
Otopark Alanları	1565 m ²	1565 m ²
Geçiş Alanları		
Cadde, Sokak, Bulvar ve Kaldırımlar	358.589 m ²	358.589 m ²

5.3.2. İlçede Mevcut Açık-Yeşil Alanların Sınıflandırılması

5.3.2.1. Park ve Çocuk Oyun Alanları

Park ve çocuk oyun alanları günlük hayat içerisinde rekreasyonel ihtiyaçları karşılayan önemli alanlardır. Özellikle park alanları, barındırdığı yeşil dokusu ile kentlinin doğaya olan özlemini gidermektedir. Aynı zamanda bu alanlar kentsel açık-yeşil alan sistemlerinin en önemli kısmını oluştururlar.

İlçenin bilinen en eski parkı 1959–1960 yılları arasında Belediye taşınmazları arasında yer alan “Şehir Parkı”dır. Şehir parkına 1993 ve 1994 yılları arasında belediye tarafından revizyon planı hazırlanmış, aynı yıllarda yapılan çalışmalar neticesinde, bugünkü durumunu almıştır. Bu park yeni düzenleme çalışması ile birlikte, ilçenin düşman işgalinden kurtuluşunu simgeleyen “13 Eylül Kurtuluş Parkı” adını almıştır. 13 Eylül Kurtuluş parkı, Nihat Danışman Mahallesi sınırları içerisinde yer almasına rağmen, konumu nedeniyle ilçe merkezinde olması, Namazgah ve Kurtuluş Mahallelerine yürüyüş mesafesi uzaklığında olması nedeniyle bu mahallelerin de rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Açık-yeşil alan miktarı bakımından ikinci sırada yer alan 13 Eylül Kurtuluş parkı, içerisinde iki katlı kafeterya binası (üst katı bugün Halk kütüphanesi olarak kullanılmaktadır), açık ve yarı açık çay bahçeleri, kamelyalar, süs havuzu, oturma alanları ve çocuk oyun bahçesi ile ilçe halkı için önemlidir.

1980–2000 yılları arasında ilçede hızlı nüfus artışı ve beraberinde gelen yapılaşma sonucunda halkın doğaya olan özlemi artmış, halktan gelen talepler doğrultusunda, ilçede park ve çocuk oyun alanları ile ilgili düzenlenme çalışmalarına önem verilmiştir. İlk etapta yapılaşmanın yoğun olduğu şehir merkezinde düzenlenen park ve çocuk oyun alanları, zamanla diğer mahallelerde de yapılan yeni düzenlenme çalışmaları ile devam etmiştir. Bu yıllar arasında yapılan park ve çocuk oyun alanları; A.Kemahlı Sokaktaki park alanı, Mehmet Akif Caddesindeki park alanı, Açar Sokaktaki park alanı, 176 evler park alanı, M. Raşit Ünal Sokaktaki park alanı, Ozan parkı, Bülent Ecevit parkı (Kültür park), Tuna Caddesindeki park alanı, Mümtaz Baş Caddesindeki park alanı, İzgin Sokaktaki park alanı, Girginler Sokaktaki park alanı, Yener Sokaktaki park alanı ve İhsan Kutlusoy Sokaktaki park alanıdır.

İlçenin bilinen eski mezarlık alanının yeniden düzenlenmesi ile bugün ilçenin en fazla açık-yeşil alana sahip en büyük parkı durumuna gelen, eski adıyla “*Kültür park*” yeni adıyla “*Bülent Ecevit parkı*” olarak bilinen park alanıdır (Şekil 5.29.).

Şekil 5.29. Bülent Ecevit parkından bir görünüm (Özgün, 2010).

13.06.1994 tarih ve 21959 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan “3998 sayılı *Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun*”un 2. maddesinde “Mezarlıklar ve şehitlikler ile mezarlar bozulamaz, tahrip edilemez ve kirletilemez. Bu yerler imar mevzuatı ile veya

başka herhangi bir şekilde park, bahçe, meydan, otopark, çocuk parkı, yeşil alan gibi sahalar olarak ayrılamaz ve asli gayesi dışında hiç bir amaç için kullanılamaz” denilmektedir (Anonim, 2010 e). Mezarlık alanının da zamanla şehrin merkezinde kalması ve o dönemde bu kanunun olmaması nedeniyle bozulan bu alan önceleri kamyon garajı ve otopark alanı olarak kullanılmış, 1993 ve 1995 yılları arasında da bu alanın park alanı olarak düzenlenmesi sonucu bugünkü durumunu almıştır.

Bu park alanı içerisinde iki katlı sosyal tesis alanı, açık ve kapalı 2 adet halı sahası, halı saha tesisleri, süs havuzları, çay bahçesi, okuma bahçesi, oturma alanları, gezinti yolları ve çocuk oyun bahçesi bulunmaktadır. Kurtuluş Mahallesinde bulunan bu park aynı zamanda Cuma Mahallesi ile sınır oluşturması nedeniyle bu mahalle sakinlerinin de rekreasyonel ihtiyaçlarına karşılık vermektedir.

2000–2010 yılları arasında yapılmış ve halen çalışmaları devam eden park ve çocuk oyun alanları ise sırasıyla; Kuru park, Çakır efe Sokaktaki park alanı, Bakır çay Sokaktaki park alanı, Öğretmen Kudret İstemi Sokaktaki park alanı (Şekil 5.30.), Emin Ali Özgür Caddesindeki park alanı, Çark Sokaktaki park alanı, Hançer Sokaktaki park alanı, Esin Sokaktaki park alanı, Cezaevi Sokaktaki park alanı, Seher Sokaktaki park alanı, Yaren Sokaktaki park alanı, Dr. Çelik Bilek Sokaktaki park alanı, Refah Sokaktaki park alanı, Ş.P.Er Levent Kaymak Sokaktaki park alanı, Sağlam Sokaktaki park alanı, Nazım Yavuz Caddesindeki park alanı, Kumru Sokaktaki park alanı, Tombullar Sokaktaki park alanı, Şerif Aytaç Sokaktaki park alanı, Çakır Sokaktaki park alanıdır.

Şekil 5.30. Öğretmen Kudret İstemi sokaktaki park alanından bir görünüm (Özgün, 2009).

S.E.AŞ. 85 evler lojman alanı içerisindeki ağaçlandırma alanının Belediyeye irtifak hakkı tesis edildikten sonra bu alanla ilgili olarak yenileme çalışmalarına başlanmıştır. Belediye tarafından 1999 yılında revizyon planı hazırlanmış, mevcut bitkisel doku korunarak, aynı yıl içerisinde çalışmalarına başlanan park alanı, 2000 yılında “Koru park” adıyla hizmete girmiştir. Koru park içerisinde kafeterya binası, çay bahçesi, oturma alanları, süs havuzu ve dereleri, gezinti yolları ve çocuk oyun bahçesi bulunmaktadır (Şekil 5.31.). İlçenin merkez parkı özelliğini taşıyan Koru park, çevre mahallelerden gelen farklı yaş grubundaki insanların rekreasyonel ihtiyaçlarını da karşılamaktadır.

Şekil 5.31. Koru Park'tan bir görünüm (Özgün, 2004).

Soma ilçesinde park ve çocuk oyun alanları tek bir sınıflama altında ele alınmıştır. Bunun sebebi ise ilçedeki çocuk oyun alanlarının genelde park alanlarının içerisinde yer almasıdır (Şekil 5.32).

Park alanlarının alansal değerlerinin toplamı $81.220m^2$, çocuk oyun alanlarının alansal değerlerinin toplamı ise $2.948m^2$ olup, park ve çocuk oyun alanlarına dair alansal değerlerin toplamı ise $84.168m^2$ 'dir. Park ve çocuk oyun alanlarının toplam alanları içerisinde %95,21'lik bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır.

Şekil 5.32. 13 Eylül Kurtuluş parkı çocuk oyun bahçesi (Özgün, 2010).

İlçede her mahalledeki kişi başına düşen park ve çocuk oyun alanının belirlenmesinde, park ve çocuk oyun alanlarının alansal değerlerinin toplamı bulunmuş, bu değer mahallelerdeki nüfus bilgileri ile karşılaştırılmış ve kişi başına düşen park ve çocuk oyun alan miktarı hesaplanmıştır (Çizelge 5.23.).

Mevcut park ve çocuk oyun alanlarının mahallelerdeki nüfusa göre dağılımında farklılıklar olduğu görülmüştür. İlçenin 14 mahallesinde yapılan araştırma sonucuna göre Hamidiye ve Samsacı mahallelerinde park ve çocuk oyun alanının hiç bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu incelemeler sonucunda kişi başına düşen park ve çocuk oyun alanı miktarında 3,67m² ile İnönü Mahallesi ilk sırada yer almaktadır. Bu mahallede nüfusa göre kişi başına düşen park ve çocuk oyun alanı miktarı diğer mahallelere nazaran yüksek çıkmıştır. Bunun nedeni daha öncede belirtildiği gibi 1994 yılında mahalle statüsüne kavuşan ve yeni mahallelerden biri olan bu mahallede yeni yapılan planlamalar neticesinde park alanının fazla olmasıdır. Bu mahalleyi 2,54m² ile Kurtuluş Mahallesi, 2,35m² ile Nihat Danışman Mahallesi, 1,38m² ile Atatürk Mahallesi, 1,14m² ile de İstasyon Mahallesi izlemektedir. Diğer mahallelerin oranları ise genelde birbirine yakın çıkmıştır. İlçe genelinde nüfus ile karşılaştırıldığında kişi başına 1,14m² park ve çocuk oyun alanı miktarı ile standartların oldukça altındadır.

Çizelge 5.23. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki mahallelerin nüfus ile karşılaştırmalı park ve çocuk oyun alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Nüfus (kişi)	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (m ² /kişi)
13 Eylül Mahallesi	5 616	3	5.434 m ²	0,97 m ²
Atatürk Mahallesi	7 229	5	9.948 m ²	1,38 m ²
Cuma Mahallesi	5 128	1	687 m ²	0,13 m ²
Cumhuriyet Mahallesi	5 184	2	1.478 m ²	0,29 m ²
Hamidiye Mahallesi	5 063	---	-----	0,00 m ²
Hürriyet Mahallesi	6 075	3	4.190 m ²	0,69 m ²
İnönü Mahallesi	4 655	6	17.104 m ²	3,67 m ²
İstasyon Mahallesi	4 338	3	4.948 m ²	1,14 m ²
Karamanlı Mahallesi	4 080	1	1.167 m ²	0,29 m ²
Kurtuluş Mahallesi	8 290	4	21.043 m ²	2,54 m ²
Namazgah Mahallesi	5 118	4	4.000 m ²	0,78 m ²
N.Danışman Mahallesi	4 110	2	9.678 m ²	2,35 m ²
Samsacı Mahallesi	2 440	---	-----	0,00 m ²
Zafer Mahallesi	6 832	4	4.491 m ²	0,66 m ²
Toplam	74 158	38	84.168 m ²	1,14 m ²

5.3.2.2. Spor ve Oyun Alanları

Spor ve oyun alanları farklı yaş gruplarını bir araya getiren çeşitli spor aktivitelerinin gerçekleştirildiği açık ve kapalı alanlardır. İlçede amatör futbol karşılaşmaları için Atatürk stadyumu, Nazım Yavuz stadyumu ve E.L.İ. stadyumu olmak üzere 3 adet stadyum bulunmaktadır. Bunlar genelde içinde tribünü, tribün altı giyinme soyunma odaları bulunan alanlardır. Atatürk stadyumunun şehir merkezinde yer alması nedeniyle çim sahanın etrafı koşu pisti olarak kullanılmakta aynı zamanda insanların çeşitli bireysel spor aktivitelerini gerçekleştirmesine olanak sağlayan dış mekan spor aletleri de bulunmaktadır. Bunlardan başka ilçede Aquapark spor ve oyun merkezi, Muzaffer Ecemiş spor merkezi, E.L.İ. spor merkezi ve Linyit spor merkezide olmak üzere toplam 7 adet spor ve oyun alanı bulunmaktadır.

İlçede spor ve oyun alanları ile ilgili mahalle ölçeğinde yapılan araştırma sonucuna göre Nazım Yavuz stadyumu, Muzaffer Ecemiş spor merkezi ile Aquapark spor ve oyun merkezi Hürriyet Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Atatürk stadyumu (Şekil 5.33.) Kurtuluş Mahallesi, E.L.İ. stadyumu ve E.L.İ. spor merkezi Zafer Mahallesi, Linyit spor merkezi Nihat Danışman Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Diğer mahallelerde ise spor ve oyun alanı bulunmamaktadır. Spor ve oyun alanlarının toplam alanları içerisinde %89,31'lik bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır.

Şekil 5.33. Gençlik ve Spor Bakanlığı Soma İlçesi Atatürk Stadyumu (Özgün, 2010).

İlçede her mahalledeki kişi başına düşen spor ve oyun alanının belirlenmesinde, spor ve oyun alanlarının alansal değerlerinin toplamı bulunmuş, bu değer mahallelerdeki nüfus bilgileri ile karşılaştırılmış ve kişi başına düşen spor ve oyun alan miktarı hesaplanmıştır. Hürriyet Mahallesinde kişi başına $4,36m^2$ spor ve oyun alanı düşerken, Kurtuluş Mahallesinde $2,05m^2$, Nihat Danışman Mahallesinde $0,36m^2$, Zafer Mahallesinde $1,73m^2$ alan düşmektedir.

Spor ve oyun alanlarının alansal değerlerinin toplamı Çizelge 5.24.'de belirtildiği üzere $56.841m^2$ dir. İlçe genelinde nüfus ile karşılaştırıldığında kişi başına $0,77m^2$ spor ve oyun alanı miktarı ile standartların oldukça altındadır.

Çizelge 5.24. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki mahallelerin spor ve oyun alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
Hürriyet Mahallesi	3	26.471	46,56
Kurtuluş Mahallesi	1	17.031	29,97
N.Danışman Mahallesi	1	1.494	2,63
Zafer Mahallesi	2	11.845	20,84
Toplam	7	56.841	100,00

5.3.2.3. Eğitim Kurumu Alanları

Eğitim kurumu alanları resmi kurum alanlarından ayrı olarak değerlendirilmiştir. Çünkü eğitim kurumu alanları genelde çocuk ve gençlerin aktif halde kullandıkları tamamen genç nüfus ile bağlantılı okul bahçelerinden oluşmaktadır.

İlçede Celal Bayar Üniversitesi Meslek yüksek okulu (Şekil 5.34.), Anadolu Öğretmen Lisesi, Anadolu Kız Meslek Lisesi ve Kız Meslek Lisesi, Soma Anadolu Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi, Linyit Lisesi (Şekil 5.35.), Sağlık Meslek Lisesi, Çıraklı Eğitim Okulu ve 16 İlköğretim Okulu bulunmaktadır.

Şekil 5.34. Celal Bayar Üniversitesi Soma Meslek Yüksek Okulu (Özgün, 2010).

Şekil 5.35. Manisa İli Soma İlçesi Linyit Lisesi (Özgün, 2010).

İlçede eğitim kurumları mahalle ölçeğinde incelenmiş, Nihat Danışman Mahallesi açık yeşil alan miktarı bakımından ilk sırada yer alırken bunu Hamidiye Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Atatürk Mahallesi, İstasyon Mahallesi, İnönü Mahallesi, Namazgah Mahallesi, Karamanlı Mahallesi, Hürriyet Mahallesi, Zafer Mahallesi, Kurtuluş Mahallesi, 13 Eylül Mahallesi ve Cuma Mahallesi izlemektedir. Samsacı Mahallesinde ise hiçbir eğitim kurumu bulunmamaktadır.

Eğitim kurumlarının alansal değerlerinin toplamı Çizelge 5.25.'de de belirtildiği üzere $144.399m^2$ 'dir. Eğitim kurumlarının toplam alanları içerisinde %82,41'lik bölümünü okul bahçeleri oluşturmaktadır. Eğitim kurumlarının bahçeleri genelde etrafı ağaçlandırılmış, öğrencilerin, başta spor olmak üzere birçok aktivitelerini gerçekleştirdiği açık-yeşil alanlardır.

Çizelge 5.25. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki eğitim kurumu alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	1	4.695 m ²	3,25
Atatürk Mahallesi	2	13.241 m ²	9,17
Cuma Mahallesi	1	3.537 m ²	2,45
Cumhuriyet Mahallesi	2	12.462 m ²	8,63
Hamidiye Mahallesi	1	21.450 m ²	14,85
Hürriyet Mahallesi	3	9.201 m ²	6,37
İnönü Mahallesi	1	8.539 m ²	5,91
İstasyon Mahallesi	2	13.412 m ²	9,29
Karamanlı Mahallesi	2	8.717 m ²	6,04
Kurtuluş Mahallesi	1	6.035 m ²	4,18
Namazgah Mahallesi	3	11.248 m ²	7,79
N.Danışman Mahallesi	2	24.373 m ²	16,88
Zafer Mahallesi	2	7.489 m ²	5,19
Toplam	23	144.399 m ²	100,00

5.3.2.4. Sağlık Kurumu Alanları

Sağlık kurumu alanları resmi kurum alanlarından ayrı olarak ele alınmıştır. Çünkü sağlık kurumu bahçelerinin insan ruh ve beden sağlığı açısından önem arz etmesinin yanı sıra hasta ve hasta yakınları tarafından dinlendirici özellikleri nedeniyle açık-yeşil alan sınıflandırılmasında farklı bir başlık altında değerlendirmeye alınmıştır.

İlçede sağlık kurumu alanları ile ilgili mahalle ölçeğinde yapılan araştırma sonucuna göre Hürriyet Mahallesi sınırları içinde Soma Devlet Hastanesi, Kurtuluş Mahallesi sınırları içinde Soma Beşyol Devlet Hastanesi, Namazgah Mahallesi sınırları içinde 1 Numaralı Merkez Sağlık Ocağı (Şekil 5.36.), Cuma Mahallesi sınırları içinde 4 Numaralı Sağlık Ocağı, Atatürk Mahallesi sınırları içinde 3 Numaralı Sağlık Ocağı, 13 Eylül Mahallesi sınırları içinde 5 Numaralı Sağlık Ocağı ve Zafer Mahallesi sınırları içinde 2 Numaralı Sağlık Ocağı yer almaktadır. Diğer mahallelerde ise hiçbir Sağlık Kurumu bulunmamaktadır.

Şekil 5.36. Soma ilçesi Merkez Sağlık Ocağı (Özgün, 2010).

Sağlık kurumu alanlarının toplam alanları içerisinde %77,51'lik bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır. Sağlık kurumlarının alansal değerlerinin toplamı Çizelge 5.26.'da da belirtildiği üzere 28.145m²'dir.

Çizelge 5.26. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki sağlık kurumu alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	1	772 m ²	2,74
Atatürk Mahallesi	1	865 m ²	3,07
Cuma Mahallesi	1	915 m ²	3,25
Hürriyet Mahallesi	1	12.123 m ²	43,07
Kurtuluş Mahallesi	1	11.520 m ²	40,93
Namazgah Mahallesi	1	1.797 m ²	6,39
Zafer Mahallesi	1	153 m ²	0,55
Toplam	7	28.145 m²	100,00

5.3.2.5. Diğer Kurum ve Tesis Alanları

İlçede diğer kurum ve tesis alanları araştırmasında, özellikle açık-yeşil alana sahip olan kamu kurum ve tesisler bu sınıflandırmada değerlendirmeye alınmıştır. Bu araştırmada bahçesi olmayan kurum ve tesisler değerlendirme dışı bırakılmıştır.

Diğer kurum ve tesis alanlarından düzenli ve bakımlı çevre düzenlemesi ile örnek teşkil edebilecek açık-yeşil alana sahip olan alanlar oldukça azdır. Soma Kaymakamlığı, İlçe Emniyet müdürlüğü (Şekil 5.37.), T.K.İ. Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi (Şekil 5.38.), S.E.A.Ş. tesisleri, T.E.İ.A.Ş. Soma Elektrik Teknolojileri Geliştirme ve Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü (Şekil 5.39.), Rehabilitasyon merkezi ve Huzurevi, Orman işletme bölge şefliği, Şeker pancarı bölge şefliği, İlçe jandarma komutanlığı, Askerlik şubesi, Öğretmen evi bunlardan sayılabilir. Diğer kamu kurum bahçelerinde durum biraz farklı olup, açık-yeşil alan olarak nitelendirilen bu alanlar genelde açık alan olarak değerlendirilmektedir.

Şekil 5.37. İlçe Emniyet Müdürlüğü (Özgün, 2010).

Şekil 5.38. T.K.İ. Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi (Anonim, 2009 e).

Şekil 5.39. T.E.İ.A.Ş. Soma Elektrik Teknolojileri Geliştirme ve Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü (Özgün, 2010).

Belediye imar sınırları içerisinde değerlendirmeye alınan kamu kurum alanlarından 22 adet, sosyal kültürel tesis alanlarından 2 adet, dini tesis alanlarından 37 adet bulunmaktadır. Bunların alansal değerlerinin toplamı ise 942.648 m²'dir. İlçede hem İstasyon Mahallesi hem de Zafer Mahallesi sınırları içerisinde yer alan S.E.A.Ş. santral alanı ve E.L.İ. Tesisleri en fazla alana sahip kurum ve tesis alanlarıdır. Diğer kurum ve tesis alanlarının, toplam alanları içerisinde %90,86'lık bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır (Çizelge 5.27.).

Çizelge 5.27. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki diğer kurum ve tesis alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	4	9.026 m ²	0,96
Atatürk Mahallesi	4	6.975 m ²	0,74
Cuma Mahallesi	6	10.752 m ²	1,14
Cumhuriyet Mahallesi	2	1.755 m ²	0,19
Hamidiye Mahallesi	2	4.414 m ²	0,47
Hürriyet Mahallesi	5	13.545 m ²	1,44
İnönü Mahallesi	2	1.445 m ²	0,15
İstasyon Mahallesi	5	278.189 m ²	29,51
Karamanlı Mahallesi	4	12.377 m ²	1,31
Kurtuluş Mahallesi	5	8.249 m ²	0,87
Namazgah Mahallesi	6	5.712 m ²	0,61
N.Danışman Mahallesi	6	77.954 m ²	8,27
Samsacı Mahallesi	2	758 m ²	0,08
Zafer Mahallesi	8	511.497 m ²	54,26
Toplam	61	942.648 m ²	100,00

5.3.2.6. Toplu Konut Alanları

Toplu konut alanlarının incelenmesi sonucu ilçenin iki büyük kurumu olan S.E.A.Ş. ve E.L.İ.'ne ait lojman alanlarının en büyük toplu konut alanlarını oluşturduğu tespit edilmiştir. S.E.A.Ş.'ne ait toplu konut alanları Hürriyet Mahallesi sınırları içerisinde yer alan S.E.A.Ş. lojmanları (Şekil 5.40.) ile N. Danışman Mahallesi sınırları içerisinde yer

alan S.E.A.Ş. 85 Evler lojmanlarıdır. E.L.İ.'ne ait toplu konut alanları ise 13 Eylül Mahallesi sınırları içerisinde yer alan E.L.İ. 100 Evler lojmanları ile Cumhuriyet Mahallesi sınırları içerisinde yer alan E.L.İ 300 Evler lojmanlarıdır. Belediye tarafından yapımına başlanan Zafer Mahallesi sınırları içerisinde yer alan diğer bir toplu konut alanı da Belkent yapı kooperatifi toplu konut evleridir.

Şekil 5.40. Hürriyet Mahallesinde yer alan S.E.A.Ş. lojmanları (Özgün, 2010).

Toplu konutların alansal değerlerinin Çizelge 5.28.'de de belirtildiği üzere toplamı 364.058m²'dir.

Çizelge 5.28. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki toplu konut alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	1	34.649 m ²	9,52
Cumhuriyet Mahallesi	1	49.808 m ²	13,68
Hürriyet Mahallesi	1	198.541 m ²	54,53
N.Danışman Mahallesi	1	19.729 m ²	5,42
Zafer Mahallesi	1	61.331 m ²	16,85
Toplam	5	364.058 m ²	100,00

Toplu konutların bahçeleri ise genelde bitkisel yoğunluğun fazla olduğu, bakımlı çevre düzenlemesine sahip alanlardır. Toplu konut alanlarının toplam alanları içerisinde %86,32'lik bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır.

5.3.2.7. Kavşak ve Refüj Alanları

İlçede kavşak ve refüj alanlarının incelemesinde Atatürk Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesinde refüj alanı, Cuma Mahallesi Muzaffer Tezcan Caddesinde refüj ve kavşak alanı, Hamidiye Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesinde refüj ve kavşak alanı, Hürriyet Mahallesi Hüseyin Özkılınç ve Muzaffer Tezcan Caddelerinde refüj ve kavşak alanı, İnönü Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesinde refüj ve kavşak alanı, İstasyon Mahallesi Kemal Balıkesir Caddesinde refüj ve kavşak alanı, Kurtuluş Mahallesi Hüseyin Özkılınç ve Atatürk Caddelerinde refüj ve kavşak alanı, Namazgah Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesinde refüj ve kavşak alanı, Nihat Danışman Mahallesi Gazi Osman Paşa ve Atatürk Caddelerinde refüj ve kavşak alanı, Cengiz Topel Meydanı kavşak alanı bulunmaktadır (Şekil 5.41.). Refüj ve kavşak alanlarının alansal değerlerinin toplamı 14.901m²'dir (Çizelge 5.29.).

Çizelge 5.29. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki kavşak ve refüj alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
Atatürk Mahallesi	249 m ²	1,67
Cuma Mahallesi	289 m ²	1,94
Hamidiye Mahallesi	1.515 m ²	10,17
Hürriyet Mahallesi	3.425 m ²	22,99
İnönü Mahallesi	2.100 m ²	14,09
İstasyon Mahallesi	5.324 m ²	35,73
Kurtuluş Mahallesi	789 m ²	5,29
Namazgah Mahallesi	585 m ²	3,93
N.Danışman Mahallesi	625 m ²	4,19
Toplam	14.901 m ²	100,00

Şekil 5.41. Cengiz Topel Meydanı Kavşak Düzenlemesi (Özgün, 2009).

5.3.2.8. Ağaçlandırma Alanları

İlçede yapılan araştırmalar sonucunda 13 Eylül Mahallesi Kenan Evren Caddesi ağaçlandırma alanı, Alev Sokak ağaçlandırma alanı, Uzun Mehmet Sokak ağaçlandırma alanı, Cuma Mahallesi Muzaffer Tezcan Caddesi ağaçlandırma alanı, Çakır Efe Sokak ağaçlandırma alanı, Bayramoğlu Sokak ağaçlandırma alanı, Hamidiye Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesi ağaçlandırma alanı (Şekil 5.42.), Hürriyet Mahallesi Seda Sokak ağaçlandırma alanı, İnönü Mahallesi Tamer Sokak ağaçlandırma alanı, Akar Sokak ağaçlandırma alanı, Şerif Aytaç Sokak ağaçlandırma alanı, İstasyon Mahallesi İstasyon Meydanı ağaçlandırma alanı, Botanik bahçesi, Kurtuluş Mahallesi Fatih Caddesi ağaçlandırma alanı, Çelikli Sokak ağaçlandırma alanı, Zaman Sokak ağaçlandırma alanı, Namazgah Mahallesi Gazi Osman Paşa Caddesi ağaçlandırma alanı, Zafer Sokak ağaçlandırma alanı, Mehmet Akif Caddesi ağaçlandırma alanı, Nihat Danışman Mahallesi Cengiz Topel Meydanı ağaçlandırma alanı, Gazi Osman Paşa Caddesi ağaçlandırma alanı, Değirmen Caddesi ağaçlandırma alanı, Lise Caddesi ağaçlandırma alanı ve Zafer Mahallesi Fahrettin Altay Caddesi ağaçlandırma alanı bulunmaktadır. İlçede ağaçlandırma alanlarının alansal değerlerinin toplamı 35.560m^2 'dir (Çizelge 5.30.).

Çizelge 5.30. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki ağaçlandırma alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	3	1.835 m ²	5,16
Cuma Mahallesi	3	3.870 m ²	10,88
Hamidiye Mahallesi	1	2.667 m ²	7,50
Hürriyet Mahallesi	1	723 m ²	2,03
İnönü Mahallesi	3	1.856 m ²	5,22
İstasyon Mahallesi	2	11.255 m ²	31,65
Kurtuluş Mahallesi	3	578 m ²	1,63
Namazgah Mahallesi	3	1.270 m ²	3,57
N.Danışman Mahallesi	4	1.906 m ²	5,36
Zafer Mahallesi	1	9.600 m ²	27,00
Toplam	24	35.560 m ²	100,00

Şekil 5.42. Gazi Osman Paşa caddesi ağaçlandırma alanı (Özgün, 2010).

5.3.2.9. Mezarlık Alanları

Mezarlık alanlarına ait yapılan araştırma sonucuna göre belediyeye ait iki adet mezarlık alanı tespit edilmiştir. Bunlardan plan dahilinde kullanılan belediye şehir mezarlığı olup, bu mezarlık imar sınırları dışında, mücavir sınırlar içerisinde yer almaktadır. Diğer mezarlık alanı olan Belediye Çaltılık Mezarlığı ise Cumhuriyet Mahallesi sınırları içerisinde yer almaktadır. Mezarlık alanlarının alansal değerlerinin toplamı ise 144.934m²'dir. Ancak çalışma Belediye imar sınırları içerisindeki mevcut alanlar üzerinde yapıldığından mücavir saha içinde yer alan Belediye şehir mezarlığı (Şekil 5.43.) değerlendirmeye alınmamıştır. İmar sınırları içerisinde yer alan mezarlık alanının toplamı 24.253m²'dir (Çizelge 5.31.).

Çizelge 5.31. Belediye imar ve mücavir sınırları içindeki mezarlık alanlarının dağılımı

Konumu	Mezarlık Alanları	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
İmar sınırı içi	Belediye Çaltılık Mezarlığı	1	24.253 m ²	16,73
Mücavir sınır içi	Belediye Şehir Mezarlığı	1	120.681 m ²	83,27
	Toplam	2	144.934 m ²	100,00

Not: Mücavir saha içinde yer alan mezarlık alanı bilgi amaçlı verilmiştir.

Şekil 5.43. Belediye Şehir Mezarlığından bir görünüm (Özgün, 2009).

5.3.2.10. Taşıt Park Alanları

İlçede taşıt park alanları ile ilgili yapılan çalışmada Cuma Mahallesi, Cumhuriyet Mahallesi, Hamidiye Mahallesi, Hürriyet Mahallesi, İnönü Mahallesi, İstasyon Mahallesi, Kurtuluş Mahallesi, Namazgah Mahallesi ve Nihat Danışman Mahallesinde toplam 35 adet taşıt park alanı bulunmuştur. Bunlardan en önemlileri Hürriyet Mahallesi spor ve oyun alanının hemen yanında yer alan taşıt park alanı, Kurtuluş Mahallesi Belediye yakınında yer alan taşıt park alanı (Şekil 5.44.), N. Danışman Mahallesi 13 Eylül Kurtuluş parkı yanındaki taşıt park alanı ve Namazgah Mahallesi Kaymakamlık binası arkasındaki taşıt park alanı sayılabilir. Taşıt Park Alanlarının alansal değerlerinin toplamı ise 15.051m²'dir (Çizelge 5.32.).

Şekil 5.44. Kurtuluş mahallesi taşıt park alanından bir görünüm (Özgün, 2010).

Çizelge 5.32. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki taşıt park alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
Cuma Mahallesi	2	1.757 m ²	11,67
Cumhuriyet Mahallesi	1	167 m ²	1,11
Hamidiye Mahallesi	2	309 m ²	2,05
Hürriyet Mahallesi	8	5.476 m ²	36,38
İnönü Mahallesi	2	592 m ²	3,93
İstasyon Mahallesi	5	940 m ²	6,25
Kurtuluş Mahallesi	4	1.109 m ²	7,37
Namazgah Mahallesi	2	1.055 m ²	7,01
N.Danışman Mahallesi	3	2.081 m ²	13,83
Zafer Mahallesi	6	1.565 m ²	10,40
Toplam	35	15.051 m ²	100,00

5.3.2.11. Merkezi Toplanma Alanları

İlçede imar sınırları içerisinde merkezi toplanma alanlarından, İstasyon Mahallesinde Atatürk Meydanı ve İstasyon pazaryeri, Kurtuluş Mahallesinde otobüs terminali ve merkez pazaryeri, Namazgah Mahallesinde ise Cengiz Topel Meydanı (Şekil 5.45.) yer almaktadır. Merkezi toplanma alanlarının alansal değerlerinin toplamı 33.177m²'dir (Çizelge 5.33.).

Çizelge 5.33. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki merkezi toplanma alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
İstasyon Mahallesi	2	6.244 m ²	18,82
Kurtuluş Mahallesi	2	24.261 m ²	73,13
Namazgah Mahallesi	1	2.672 m ²	8,05
Toplam	5	33.177 m ²	100,00

Şekil 5.45. Cengiz Topel Meydanından bir görünüm (Özgün, 2010).

Merkezi toplanma alanlarının toplam alanları içerisinde %96,25'lik bölümünü açık-yeşil alanlar oluşturmaktadır.

5.3.2.12. Geçiş Alanları

İlçede imar sınırları içerisinde yer alan geçiş alanlarından 13 Eylül mahallesinde 5 adet cadde, 57 adet sokak, Atatürk Mahallesinde 5 adet cadde, 77 adet sokak, Cuma Mahallesinde 8 adet cadde, 54 adet sokak, Cumhuriyet Mahallesinde 4 adet cadde, 57 adet sokak, Hamidiye Mahallesinde 9 adet cadde, 51 adet sokak, Hürriyet Mahallesinde 5 adet cadde, 80 adet sokak, İnönü Mahallesinde 3 adet cadde, 64 adet sokak, İstasyon Mahallesinde 4 adet cadde, 87 adet sokak, Karamanlı Mahallesinde 5 adet cadde, 48 adet sokak, Kurtuluş Mahallesinde 1 adet bulvar (Şekil 5.46.), 11 adet cadde, 75 adet sokak, Namazgah Mahallesinde 9 adet cadde, 49 adet sokak, Nihat Danışman Mahallesinde 8 adet cadde, 26 adet sokak, Samsacı Mahallesinde 5 adet cadde, 30 adet sokak, Zafer Mahallesinde 5 adet cadde, 115 adet sokak bulunmaktadır. Geçiş alanlarının alansal değerlerinin toplamı ise $3.030.356m^2$ 'dir (Çizelge 5.34.).

Şekil 5.46. Kurtuluş Mahallesi Hürriyet Bulvarından bir görünüm (Özgün, 2010).

Çizelge 5.34. Soma ilçesi belediye imar sınırları içindeki geçiş alanlarının dağılımı

Mahalle Adı	Adet	Alansal Değeri (m ²)	Oran (%)
13 Eylül Mahallesi	62	243.146 m ²	8,02
Atatürk Mahallesi	82	239.960 m ²	7,92
Cuma Mahallesi	62	98.079 m ²	3,24
Cumhuriyet Mahallesi	61	281.556 m ²	9,29
Hamidiye Mahallesi	60	83.947 m ²	2,77
Hürriyet Mahallesi	85	422.459 m ²	13,94
İnönü Mahallesi	67	407.167 m ²	13,44
İstasyon Mahallesi	91	373.217 m ²	12,32
Karamanlı Mahallesi	53	113.764 m ²	3,75
Kurtuluş Mahallesi	87	170.673 m ²	5,63
Namazgah Mahallesi	58	79.362 m ²	2,62
N.Danışman Mahallesi	34	79.297 m ²	2,62
Samsacı Mahallesi	35	79.140 m ²	2,61
Zafer Mahallesi	120	358.589 m ²	11,83
Toplam	957	3.030.356 m ²	100,00

BÖLÜM 6

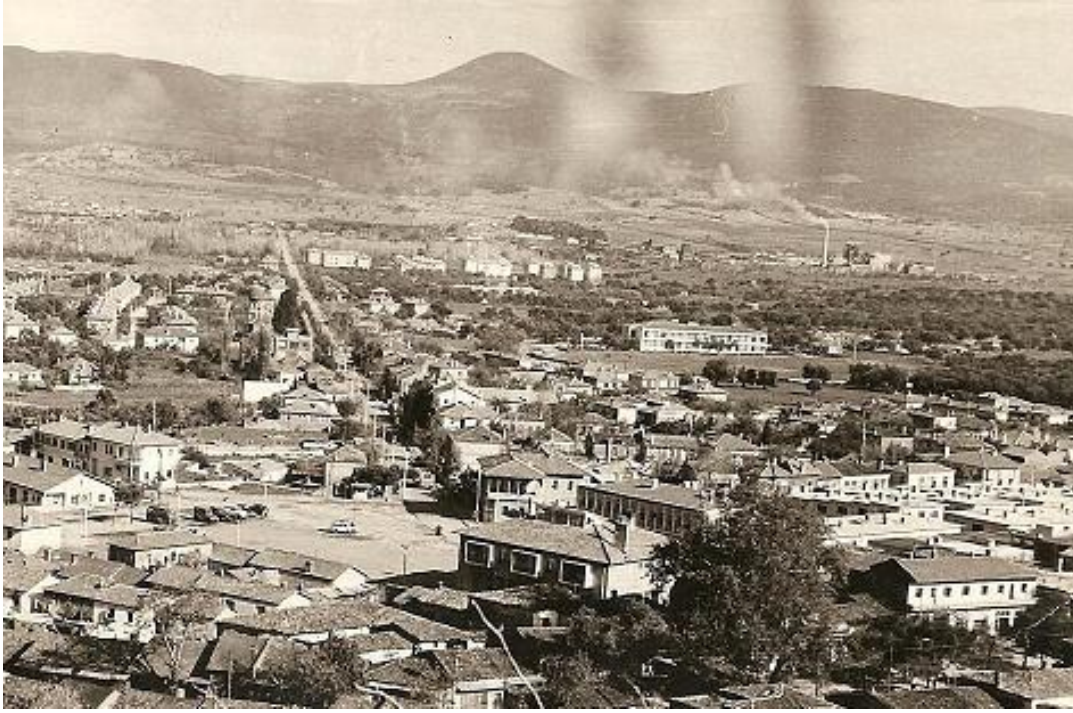
SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Günümüzde, sanayinin gelişmesi, kentlere yönelik göçlerin artması ve hızla değişen sosyo-ekonomik ihtiyaçlar nedeniyle doğal ve kültürel kaynaklar tüketilmektedir. Aynı şekilde Manisa ili Soma ilçesinde, 1957'den bu yana yoğun biçimde faaliyette olan açık kömür işletmeleri ve kent merkezinin hemen yakınındaki termik santralinin de etkisiyle bölgenin doğal yapısı bozularak, ciddi bir kimlik değişimi yaşanmaktadır. Bölge küçük bir tarım kasabası kimliğinden hızla uzaklaşarak çevre kirliliği ile karşı karşıya gelmiş ve sağlık yönünden bir dizi sorunla boğuşan madencilik/sanayi kentine dönüşmüştür. Bunun yanı sıra, kömür çıkarım alanları ve çevresinde en üst düzeye ulaşmış fiziki çevre unsurlarının yoğun tahribi, beraberinde artan su ve toprak kirliliği ve özellikle termik santralin işleve geçmesinden sonra artan hava kirliliği gibi birçok sorun, Soma halkının günlük yaşamını olumsuz etkiler hale getirmiştir (Karadağ, 2003). İlçe 1945'li yıllarda Karamanlı Mahallesi, Cuma Mahallesi, Samsacı Mahallesi ve Hamidiye Mahallesinden oluşan, çevresi zeytinli tarlalarla kaplı, küçük bir kasaba durumundadır (Şekil 6.1.).

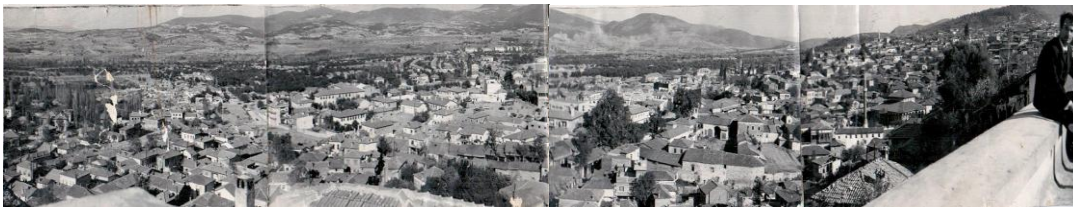
Şekil 6.1. Soma ilçesi Atatürk caddesi'nden 1945 yılına ait bir görünüm (Anonim, 2010 f).

1913 yılında Darkale köyünde linyit kömürünün bulunması, 1939 yılında ise maden ocaklarının Etibank tarafından işletilmeye başlanması, özellikle de 1954 yılında devreye giren Soma -A Termik santrali ile sanayi şehri olma yolunda ilk adımlar atılmıştır. Sanayi şehri olma yolunda ilerlerken ilçeye yoğun bir göç yaşanmış, yeni yapılaşmalar ile ilçenin fiziki yapısı büyük oranda değişime uğramıştır. (Şekil 6.2.).

Şekil 6.2. Soma ilçesi Atatürk caddesi'nden 1968 yılına ait bir görünüm (Anonim, 2010 f).

Kentsel gelişim süreci 1960'lı yıllarda başlamış, 50 yıllık süreçte özellikle de 1980 ile 1990 yılları arasında nüfus artış hızı, ülke geneli nüfus artış hızını geçmiştir, 2010 yılına gelindiğinde ise ilçe toplam nüfusu yüz binin üzerine çıkmıştır. Bu hızlı gelişim süreci, hızlı ve plansız yapılaşmaya neden olmuş, bu yapılaşma sonucunda tarım arazileri imara açılarak ardından da açık-yeşil alanların azalmasına sebep olmuştur (Şekil 6.3.) (Şekil 6.4.).

Şekil 6.3. Soma ilçesinden 1960'lı yıllardan panoramik görünüm.

Şekil 6.4. Soma ilçesinden 2010 yılına ait panoramik görünüm (Özgün, 2010).

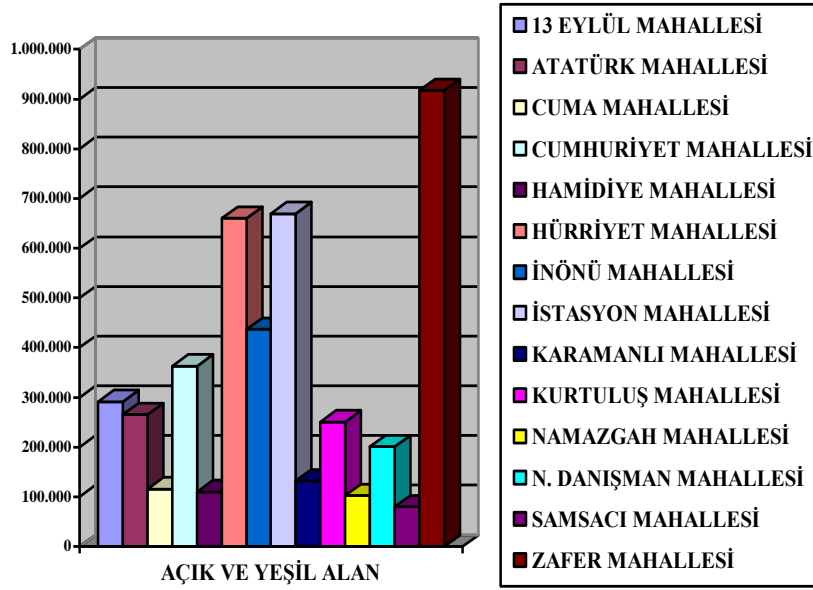
Sanayiye dayalı gelişim süreci gösteren ilçede insanların doğaya olan özlemi yapı aralarında kalan açık-yeşil alanlar ile giderilmeye çalışılmıştır. Ancak yapılan araştırma sonucuna göre ilçe genelinde açık-yeşil alanların oldukça yetersiz olduğu saptanmıştır (Şekil 6.5.).

Şekil 6.5. Soma ilçesinden genel bir görünüm (Özgün, 2009).

Araştırmada mevcut kentsel açık-yeşil alanlar mahalle bazında değerlendirmeye alınmıştır. Mahallelerin alansal değerleri arasında farklılıklar bulunduğu kadar açık-yeşil alan değerleri arasında da farklılıklar bulunmaktadır. Cuma, Hamidiye, Karamanlı, Namazgah ve Samsacı mahallelerinde açık-yeşil alan miktarı düşük çıkarken, Zafer,

İstasyon ve Hürriyet mahallelerinde açık-yeşil alan miktarı diğer mahallelere nazaran yüksek çıkmıştır (Şekil 6.6.).

Şekil 6.6. Soma ilçesi mahallelerinin açık-yeşil alan durumu.

Bunun sebebi İstasyon ve Zafer mahallelerinde, kamu kurum ve tesislerinden, E.L.İ. tesislerinin, S.E.A.Ş santral alanının ve T.C.D.D.Y. tesislerinin yer almasıdır. Bu kamu kurum ve tesisler, alansal değerler bakımından oldukça geniş bir alana sahip olurken, bu tesisler içerisindeki mimari yapı alanlarının az olması nedeniyle açık-yeşil alan miktarı bu mahallelerde yüksek çıkmıştır. Hürriyet Mahallesinde ise Soma termik santraline ait S.E.AŞ. Lojmanlarının bulunması ve yine bu alanda da mimari yapıların kapladığı alanın toplam alan içerisindeki payının az olması nedeniyle açık-yeşil alan miktarı yine bu mahallede de yüksek çıkmıştır.

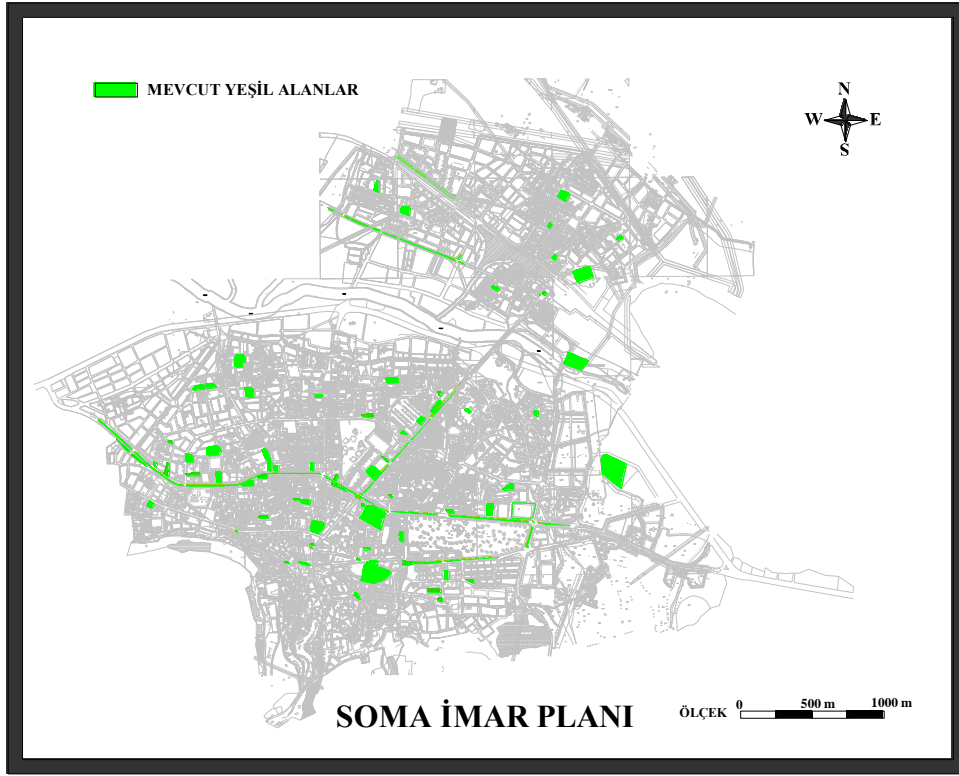
Açık-yeşil alanlar önceden de belirtildiği üzere mimari yapıların dışında kalan açıklıklardır. Bu nedenle açık ve yeşil alanların değerlendirilmesi ile ilgili yapılan hesaplamada, açık-yeşil alan içerisindeki mimari yapı alanları toplam alandan çıkarılarak elde edilen verilere göre, açık ve yeşil alanların (park, çocuk oyun bahçesi, spor ve oyun alanı, okul bahçesi, hastane ve sağlık ocağı bahçesi, diğer kamu kurum ve tesis bahçesi, toplu konut ve lojman bahçesi, kavşak ve refüj, ağaçlandırma alanı, mezarlık, taşıt parkı, meydan, pazaryeri, terminal vb.) net miktarı bulunmuştur. Bu bilgilerle araştırmada elde edilen sonuçlara göre, ilçede net açık-yeşil alan varlığı 4.594.536m² olarak belirlenmiştir (Çizelge 6.1.).

Çizelge 6.1. Soma ilçesi açık-yeşil alanlarının mahallelere göre durumu

Mahalle Adı	Nüfus (kişi)	Alan (m ²)	Hane Sayısı	Açık Yeşil Alan Miktarı (m ²)
13 Eylül Mahallesi	5 616	738.079	2.176	291.188
Atatürk Mahallesi	7 229	733.938	2.156	265.227
Cuma Mahallesi	5 128	413.565	1.790	115.894
Cumhuriyet Mahallesi	5 184	1.144.038	1.635	362.901
Hamidiye Mahallesi	5 063	281.716	1.602	109.988
Hürriyet Mahallesi	6 075	1.445.908	1.797	660.375
İnönü Mahallesi	4 655	1.085.630	1.210	436.971
İstasyon Mahallesi	4 338	1.518.762	1.472	669.374
Karamanlı Mahallesi	4 080	301.555	1.211	131.794
Kurtuluş Mahallesi	8 290	519.356	2.996	250.773
Namazgah Mahallesi	5 118	239.938	1.652	101.932
N. Danışman Mahallesi	4 110	298.753	1.403	200.851
Samsacı Mahallesi	2 440	228.529	776	79.488
Zafer Mahallesi	6 832	1.215.581	2.631	917.780
Toplam	74 158	10.165.348	24.507	4.594.536

İlçede kentsel yeşil alanlar incelendiğinde, nüfusa göre yetersiz olan yeşil alan miktarına rağmen, yerleşim alanlarının yoğunluklarına göre genelde homojen bir dağılım gösterdiği gözlenmiştir (Şekil 6.7.). Ancak eski yerleşimin yer aldığı ve engebeli arazi yapısı sonucu sık yapılaşmanın bulunduğu mahallelerde durum biraz farklı olup, diğer mahallelere nazaran yeşil alan miktarı bu mahallelerde düşük çıkmıştır. Yine bu mahallelerde, komşu mahallelerdeki yeşil alanlara, yürüyüş mesafesi yakınlığı ve genelde burada yapıların bahçeli konut alanlarından oluşması nedeniyle yeşil alanlara olan ihtiyaç bir anlamda bu şekilde giderilmeye çalışılmaktadır.

Kentsel yeşil alan miktarının hesaplanmasında etkili olan, mevcut yeşil alanlardan park ve çocuk oyun alanları, spor ve oyun alanları, ağaçlandırma alanları, kavşak ve refüj alanları ile mezarlık alanlarının toplamı 215.723m²'dir. 2009 yılı sonu itibarıyla merkez ilçe nüfus verileri olan 74.158 kişi üzerinden yapılan karşılaştırma sonucuna göre de ilçede kişi başına düşen yeşil alan miktarı 2,91m²'dir.

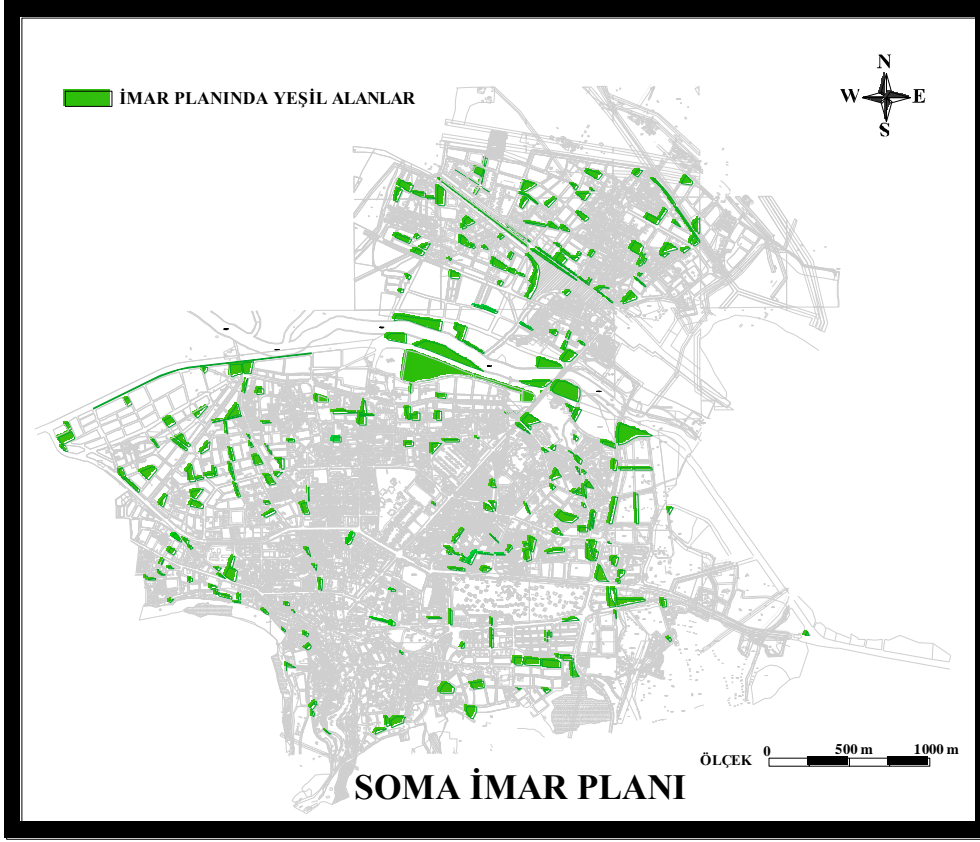

Şekil 6.7. Soma ilçesi mevcut yeşil alanlarının dağılımı.

Kentsel yeşil alanlar ilçe genelindeki aktif ve pasif yeşil alanlardan oluşmaktadır. İlçede kentsel yeşil alanların %35'ini pasif yeşil alanlar oluştururken, %65'ini aktif yeşil alanlar oluşturmaktadır. Araştırma sonuçlarından elde edilen bilgilere göre aktif yeşil alanların (park, çocuk bahçesi ve oyun alanı) toplamı 141.009m^2 'dir. 2009 yılı sonu itibarıyla merkez ilçe nüfus verileri olan 74.158 kişi üzerinden bir değerlendirme yapıldığında ise kişi başına düşen aktif yeşil alan miktarı $1,90\text{m}^2$ olarak hesaplanmıştır. Bu oran, belediye sınırları içinde yapılacak olan planlamalarda aktif yeşil alan miktarı olan $10\text{m}^2/\text{kişi}$ standardının oldukça altında çıkmıştır. 2009 yılı merkez ilçe nüfus bilgileri dikkate alınarak yapılan hesaplamada, standartlardaki aktif yeşil alan miktarına ulaşabilmek için 600.571m^2 'lik park, çocuk bahçesi ve oyun alanına ihtiyaç vardır.

İmar planı üzerinde planlanan yeşil alanların durumu incelendiğinde ise mevcuttaki yeşil alanların dağılımı gibi genelde homojen bir dağılım gösterdiği gözlenmektedir (Şekil 6.8.). İmar planı üzerinde planlanan yeşil alanlar 310 adet olup, bunların toplam alanı 491.031m^2 'dir. Bu alanların, park, çocuk bahçesi ve spor ve oyun alanları olarak uygulamasının yapıldığı göz önüne alındığında ilçede oluşacak yeşil alan miktarlarının toplamı 667.600m^2 olacaktır. Bu durumda, bu uygulamanın yapıldığı varsayılarak,

yaptığımız hesaplama sonucunda kişi başına düşen yeşil alan miktarı $9,00\text{m}^2$ olacaktır ki bu oran bile aktif yeşil alan miktarı olan $10\text{m}^2/\text{kişi}$ standardının altında kalmaktadır.

Şekil 6.8. Soma ilçesi imar planında planlanan yeşil alanların durumu.

Ülkemizde kentsel yeşil alanlara standart getirilmesi amacıyla ilk olarak “6785 sayılı İmar Kanunu’nun” 20.07.1972 tarih ve 1605 sayılı yasa ile değişik 25. maddesinde kişi başına minimum 7m^2 yeşil alan öngörülmüştür (Doygun ve İltter, 2007). Daha önceden de belirtildiği üzere 1985 yılında yürürlüğe giren plan yapımına ait esaslara dair yönetmeliğin, 1999 yılında yapılan değişikliklerle aktif yeşil alan standardı 10m^2 ’ye çıkarılmıştır. Soma İlçesi 1985 yılı imar planında yeşil alan miktarı, 2020 yılında oluşabilecek nüfus göz önüne alınarak, kişi başına yeşil alan standardı olan 7m^2 üzerinden değerlendirmeye alınmış ve bu doğrultuda planlama çalışması yapılmıştır.

İlçede bugüne kadar yapılan imar planı çalışmaları sonucu açık-yeşil alanlara ait alınacak kararlarda, her ne kadar standartlar göz önünde tutularak planlama çalışmaları yapılırsa da ilçenin hızlı nüfus artışı ve beraberinde gelen hızlı yapılaşma ile birlikte bu

kararlar neticesinde planlanan yeşil alanlar insanların rekreasyonel ihtiyaçlarını karşılamadan uzak kalmıştır.

Soma ilçesinde sanayileşme sonucu çarpık kentleşme ile birlikte yoğun çevre sorunları ortaya çıkmaktadır ve bunun çözümünde planlı açık – yeşil alan sisteminin kurulması bir zorunluluktur (Şekil 6.9.).

Şekil 6.9. Soma ilçesi yapılaşmaya örnek bir görünüm (Özgün, 2009).

Kişi başına düşen yeşil alan miktarının yüksek olması kadar diğer bir önemli konuda yeşil alanların büyüklükleridir. Gelişmiş diğer ülkelerde planlanmış yeşil alanları incelediğimizde, kent merkezinde yer alan, alansal değer bakımından geniş alanlara sahip park alanları göze çarpmaktadır. İngiltere'nin başkenti Londra'da kent merkezindeki parkları incelediğimizde, Grenn Park 16ha., St. James Park 34ha., Hyde Park 140ha. (Şekil 6.10.), Kensington Gardens 111ha., Regent's Park 197ha. alana sahip, kent merkezinin dışında kalan parklardan, Greenwich Park 73ha., Bushy Park 450ha. ve Richmond Park'ın 955ha. alana sahip olduğu görülmektedir (Anonim, 2010 g). Fransa'nın başkenti Paris'teki park alanlarını incelediğimizde ise, Bois de Boulogne 846ha., Bois de Vincennes 995 ha., Parc de la Villette 55ha. alana sahip olduğu görülmektedir (Anonim, 2010 h).

Şekil 6.10. Hyde Park'taki Serpentine Gölü çevresinden bir görünüm (Özgün, 2002).

Ülkemizde sağlıklı yaşam çevresi oluşturmak amacıyla yapılan planlama çalışmalarında alansal değerler dikkate alınarak planlama yapılmalı, açık-yeşil alanlar kent, semt, mahalle ve konut ölçeği düşünülerek şu şekilde planlanmalıdır:

- Konut ölçeğinde yapılan planlamalarda, konut alanları ayırık nizamda planlanmalı,
- Mahalle ölçeğinde yapılan planlama çalışmalarında ise 20.000m² (2ha) ile 40.000m² (4ha) arası mahalle parkları,
- Semt ölçeğinde 200.000m² (20ha) ile 400.000m² (40ha) arası semt parkları,
- Kent ölçeğinde ise 400.000m² (40ha) ve üstü rekreasyon alanları.

Araştırmada ilçe genelinde imar planında planlanan yeşil alanlar incelendiğinde, alansal değerlerinin yetersiz oldukları tespit edilmiştir. İmar planında Bakırçay çevresi taşkın sahası etrafında 5 adet 10.000m² ile 40.000m² büyüklüğünde yeşil alan bulunmakla birlikte, genelde 1.000m² ile 5.000m²'yi geçmeyen yeşil alanlar tespit edilmiştir. İlçede imar planında planlanan yeşil alanlarda, mahalle ölçeğinin üzerine çıkılmadığı, çoğu yeşil alanının ise mahalle ölçeğinin altında kaldığı tespit edilmiştir.

İlçe madencilik ve sanayi kenti olması nedeniyle hızla büyümektedir. Bu nedenle planlama çalışmalarında, hızlı nüfus artışı karşısında planlanan yeşil alanların yetersiz kaldığı ve alansal değerlerinin azlığı nedeniyle insanların ihtiyaçlarını karşılayamayacağı dikkate alınarak, bundan sonraki planlama çalışmalarında bu göz önünde bulundurularak planlama yapılması gerekmektedir.

Yeşil alanlarla ilgili planlama kararlarında imar planında yeşil alan olarak ayrılan kısımların büyüklüğünün yanı sıra şeklide önem taşımaktadır. Planlamalarda yeşil alan olarak ayrılan parçaların alansal değerlerinin az olması ile birlikte parsel çalışmaları sonucu cetvel artığı olarak değerlendirilen informal parçalardan oluşması yeşil alan planlama kararlarının yanlış olduğunu göstermektedir. Bundan sonra yapılacak olan planlama çalışmalarında bu durumda dikkate alınarak planlama kararlarının alınması gerekmektedir.

İlçede imar planında yeşil alan olarak ayrılmış, mülkiyetinin şahsa ait olması sonucu, yeşil alan olarak değerlendirilemeyen alanlar bulunmaktadır. İmar planında yeşil alan olarak ayrıldığı halde 3194 sayılı İmar Kanununun 18. madde uygulamasının yapılamamasından dolayı terk işlemlerinin yapılamadığı bu alanların, zaman içerisinde ilçe merkezinde kalması ve arsa birim fiyatlarının yüksek olması nedeniyle kamulaştırma işlemleri yapılamamıştır. Belediye bütçesinden ödenek ayrılması sonucu, kamulaştırma işlemlerinin yapılarak bu alanların park, çocuk oyun bahçesi, ağaçlandırma alanı vb. yeşil alanlar olarak değerlendirilmesi gerekmektedir.

Diğer bir konuda ilçenin ortasından geçen ve ilçeyi iki parçaya bölen Bakırçay'ın ayırıcı özelliğinin yine Bakırçay'ın çevresinde planlanan yeşil alanların uygulamasının yapılması ve ona paralel yeşil alan planlama kararlarının alınması ile birbirinden kopuk iki parçayı birleştirici özelliğe sahip olacağı da bu inceleme sonucunda tespit edilmiştir.

Manisa ili Soma ilçesi açık-yeşil alan potansiyelinin incelenmesi sonucunda, açık-yeşil alanların 2009 yılı nüfus verileri ile karşılaştırılmasında, kişi başına düşen aktif yeşil alan oranı 1,90 m² ile standartların oldukça altında kaldığı, imarda planlanan yeşil alanların alansal değerlerinin yetersiz kaldığı, genelde imar planındaki yeşil alanların, yapı adalarının yerleştirilememesi sonucu parsel artığı olarak nitelendirilen informal parçalardan oluştuğu, buna karşın gerek imarda gerekse mevcuttaki yeşil alanların genelde homojen bir dağılımının olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak yeşil alanların sürdürülebilirliği ve devamlılığı için, nüfus artışına paralel gidecek yeşil alan planlama kararlarının alınması gerekmektedir. Yeşil alanların planlama ve uygulama kararlarında, insanların ihtiyaçları dikkate alınarak çalışmalar yapılmalıdır.

Araştırma ile açık-yeşil alanlara ait karşılaştırma, dağılım, yeterlilik ve gerçekleştirme oranlarının incelenmesi sonucu, gelecekteki planlama ve uygulama çalışmalarına ışık tutarak, açık-yeşil alanlara yönelik gelecek stratejilerinin belirlenmesine imkan sağlanacağı düşünülmektedir.

KAYNAKLAR

- Akbulut Ç.D., 2007. Aksaray Kenti Açık-Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Yönünden Değerlendirilmesi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 194s.
- Anonim, 1971. *Soma*. Kaymakam İhsan Kutlusoy, 1971, S:10, İstanbul.
- Anonim, 1997. *Soma I. Cilt ve II. Cilt. Soma Belediyesi*, 1997, İzmir.
- Anonim, 2002. Soma İlçesinin İmar ve İlave Alanlarının Jeolojik-Jeoteknik Etüd Raporu. Ankara Üniversitesi Mühendislik Fakültesi Jeoloji Mühendisliği Bölümü ve İller Bankası Genel Müdürlüğü Makine ve Sondaj Daire Başkanlığı, Eylül 2002.
- Anonim, 2006. 2006 Çevre Durum Raporu. Manisa İl Çevre ve Orman Müdürlüğü, Manisa 2006.
- Anonim, 2008 a. Soma 2008 yılı Brifing Raporu. Soma Kaymakamlığı, 2008.
- Anonim, 2008 b. Soma Meteoroloji İklim Verileri. Manisa Meteoroloji İstasyonu ve Soma Meteoroloji İstasyon Memurluğu, 2008.
- Anonim, 2009 a. Plan Yapımına ait Esaslara Dair Yönetmelik. 26 Temmuz 2009, <http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/20361.html>
- Anonim, 2009 b. Soma İlçesi Coğrafi Konum Haritası. 07 Kasım 2009, http://www.turkiyerehberi.gen.tr/sehirler/files/foto/manisa_haritasi.png
- Anonim, 2009 c. Soma İmar Planı ve Bilgileri. Soma Belediyesi İmar İşleri Müdürlüğü, 24 Kasım 2009.
- Anonim, 2009 d. Soma İlçesi Hava Fotoğrafı. Türkiye Kömür İşletmeleri Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi, 31 Aralık 2009.

- Anonim, 2009 e. Türkiye Kömür İşletmeleri Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi Fotoğrafi. Türkiye Kömür İşletmeleri Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi, 31 Aralık 2009.
- Anonim, 2010 a. Türkiye İstatistik Kurumu İstatistiki Bilgi Talebi Sonucu 2009 Yılı Soma İlçesi Mahalle Nüfus Verileri. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, 10 Şubat 2010.
- Anonim, 2010 b. 2009 Yılı Soma İlçesi Genel Nüfus Verileri. Türkiye İstatistik Kurumu Başkanlığı, 27 Şubat 2010,
<http://tuikapp.tuik.gov.tr/adnksdagitapp/adnks.zul>
- Anonim, 2010 c. Soma'nın Tarihi. 01 Mart 2010,
<http://www.soma.gov.tr/tarih.html>
- Anonim, 2010 d. Tabula Peutingeriana Haritaları. 10 Mart 2010,
<http://www.euratlas.net/cartogra/peutinger/index.html>
- Anonim, 2010 e. Mezarlıkların Korunması Hakkında Kanun. 13 Mart 2010,
<http://www.mevzuat.adalet.gov.tr/html/848.html>
- Anonim, 2010 f. Soma'nın Tarihi Fotoğrafları. 18 Mart 2010,
<http://www.soma.bel.tr/GaleriDetay.asp?View=39>
- Anonim, 2010 g. Londra'nın Parkları. 24 Nisan 2010,
http://en.wikipedia.org/wiki/Parks_and_open_spaces_in_London
- Anonim, 2010 h. Paris'in Parkları. 24 Nisan 2010,
http://fr.wikipedia.org/wiki/Liste_des_espaces_verts_de_Paris
- Bakan K. ve Konuk G., 1987. *Türkiye'de Kentsel Dış Mekanların Düzenlenmesi*. Tübitak Yapı Araştırma Enstitüsü, Yayın No: U5, Şubat 1987.
- Doygun H. ve İlter A.A., 2007. Kahramanmaraş Kentinde Mevcut ve Öngörülen Aktif Yeşil Alan Yeterliliğinin İncelenmesi. *Ekoloji Dergisi*, 17, 65 S: 21–27.

- Etlı B., 2002. Edırne İli Merkez İlçe Yeşıl Alan Sisteminin Peyzaj Mimarlığı İlkeleri Yönden İrdelenmesi. *Trakya Üniversitesi Bilimsel Araştırmalar Dergisi*, B Serisi, Cilt 3, No:1, 47–59.
- Gül A. ve Küçük V., 2001. Kentsel Açık-Yeşıl Alanlar ve Isparta Kenti Örneğinde İrdelenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Orman Fakültesi Dergisi*, 2, 27–48.
- Karadağ A., 2001. Coğrafi Çevre Deđerlendirmeleri Işığında, Soma'da (Manisa) Linyit İşletmeleri ve Termik Santralin Çevresel Etkileri, IV. Ulusal Ekoloji ve Çevre Kongresi, 5-8 Ekim 2001, Bodrum-Muđla.
- Karadağ A., 2003. Kömür çıkarım alanlarının rekreasyonel amaçlı kullanımı: Soma (Manisa) Örneği. Ege Cođrafya Sempozyumları II, Coğrafi Çevre, Koruma ve Turizm Sempozyumu, 16–18 Nisan 2003, Bildiri Kitabı s. 85–97, İzmir.
- Karadağ A., 2005. *Coğrafi Deđerlendirmelerle Soma'da Değişen Çevre, Kent ve Kimlik*. Ege Üniversitesi Yayınları, Edebiyat Fakültesi Yayın No: 131, İzmir.
- Karadağ A., 2006. *Linyit İşletmeleri ve Termik Santralinin Ardından Soma'da Değişen Çevre, Kent ve Kimlik*. Ege Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları, Ege Cođrafya Dergisi Cilt 15 Sayı: 1–2, Bornova/İzmir.
- Kelkit A., 2008. Kentsel Açık-Yeşıl Alan Sistemleri Ders Notları, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Ziraat Fakültesi, Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Çanakkale.
- Kelkit A., Erdem Ü., Özel Cengiz, A.E., Kabaş, S. ve Ak, T., 2008. Çanakkale Kenti Açık ve Yeşıl Alan Sistemi. Çanakkale Kenti Çevre Sorunları Sempozyumu 5–6 Haziran 2008, Çanakkale.
- Kelkit A., Özel Cengiz, A.E., Ak, T. ve Kabaş, S., 2009. Çanakkale Kenti Açık-Yeşıl Alanlarının Kent Ekolojisi Açısından İncelenmesi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Bilimsel Araştırma Projeleri Komisyonu - ÇOMÜ Araştırma Fonu Projesi, Proje No: 2006–39.

- Kuter N., 2007. Çankırı Kentin Açık ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi. Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Doktora Tezi, 309 s, Ankara.
- Levend T.Ö., 2008. İstanbul İli Bayrampaşa İlçesi Açık ve Yeşil Alanlarının Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi. Selçuk Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, 148s, Konya.
- Ortaçşme V., Yıldırım E. ve Manavoğlu E., 2005. Kentsel Yeşil Alan Fonksiyonları Düzleminde Antalya Kenti Yeşil Alanlarına Bir Bakış. Antalya Yöresinin İnşaat Mühendisliği Sorunları Kongresi 22–24 Eylül 2005, Antalya.
- Özdamar U., 2006. Açık- Yeşil Alan Kullanımlarının İmar Planındaki Dağılımları Ve Uygulama Sorunları Bursa Osmangazi Örneği. Dokuz Eylül Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Şehir Planlama Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.
- Özkan B. ve Küçükerbaş E.V., 1995. *Mimarlık Bilgisi*. Ege Üniversitesi Ziraat Fakültesi Yayınları, No:513, Bornova/İzmir.
- Özkan B. ve Küçükerbaş E.V., 1999. Kemalpaşa Kentsel Dış Mekanlarının İrdelenmesi. Kemalpaşa Kültür ve Çevre Sempozyumu, Kemalpaşa Belediyesi, Kemalpaşa, 112 s.
- Ülger F.N. ve Önder S., 2006. Kayseri Kenti Açık Yeşil Alanların Nitelik ve Nicelik Açısından İrdelenmesi. *Selçuk Üniversitesi Ziraat Fakültesi Dergisi*, 20 (38) 2006.

ÇİZELGELER LİSTESİ

<u>Cizelge No</u>		<u>Sayfa No</u>
Çizelge 3.1.	Plan yapımına ait esaslara dair yönetmeliğe göre kentsel, sosyal ve teknik alt yapı standartları.....	19
Çizelge 3.2.	Açık yeşil alan ölçütleri ve konumları	20
Çizelge 3.3.	Açık yeşil alan ölçütleri ve büyüklükleri.....	21
Çizelge 3.4.	Minimum açık yeşil alan standartları.....	22
Çizelge 5.1.	Soma ilçesinde yıllara göre nüfus miktarı, nüfus artış hızının değişimi ve nüfus yoğunluğu.....	44
Çizelge 5.2.	A.D.N.K.S. sonuçlarına göre soma ilçe ve beldelerinin 1990, 2000 ve 2009 yılları merkez nüfus bilgileri.....	45
Çizelge 5.3.	A.D.N.K.S. sonuçlarına göre soma ilçe ve köylerinin toplam 1990, 2000 ve 2009 yılları nüfus bilgileri.....	45
Çizelge 5.4.	Soma ilçesi arazi dağılımı.....	46
Çizelge 5.5.	İlçede sanayi siciline kayıtlı firmalar, kooperatifler ve şirketler.....	48
Çizelge 5.6.	Soma ilçe merkezinin il ve ilçelere karayolu ve demiryolu ile olan mesafeleri.....	51
Çizelge 5.7.	Soma ilçesi mahallelerinin kuruluş yılları.....	52
Çizelge 5.8.	Soma ilçesi mahalle nüfus bilgileri ve yüzölçümleri.....	54
Çizelge 5.9.	13 Eylül mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	61
Çizelge 5.10.	Atatürk mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	64
Çizelge 5.11.	Cuma mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	67
Çizelge 5.12.	Cumhuriyet mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	70
Çizelge 5.13.	Hamidiye mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	73
Çizelge 5.14.	Hürriyet mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	76
Çizelge 5.15.	İnönü mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	79
Çizelge 5.16.	İstasyon mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	82
Çizelge 5.17.	Karamanlı mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	84

Çizelge 5.18.	Kurtuluş mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	88
Çizelge 5.19.	Namazgah mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	92
Çizelge 5.20.	N. Danışman mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	95
Çizelge 5.21.	Samsacı mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	97
Çizelge 5.22.	Zafer mahallesi açık-yeşil alanlarının durumu.....	101
Çizelge 5.23.	Belediye imar sınırları içindeki mahallelerin nüfus ile karşılaştırmalı park ve çocuk oyun alanlarının dağılımı....	107
Çizelge 5.24.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki mahallelerin spor ve oyun alanlarının dağılımı.....	109
Çizelge 5.25.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki eğitim kurumu alanlarının dağılımı.....	111
Çizelge 5.26.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki sağlık kurumu alanlarının dağılımı.....	112
Çizelge 5.27.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki diğer kurum ve tesis alanlarının dağılımı.....	115
Çizelge 5.28.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki toplu konut alanlarının dağılımı.....	116
Çizelge 5.29.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki kavşak ve refüj alanlarının dağılımı.....	117
Çizelge 5.30.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki ağaçlandırma alanlarının dağılımı.....	119
Çizelge 5.31.	Belediye imar ve mücavir sınırları içindeki mezarlık alanlarının dağılımı.....	120
Çizelge 5.32.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki taşıt park alanlarının dağılımı.....	122
Çizelge 5.33.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki merkezi toplanma alanlarının dağılımı.....	122
Çizelge 5.34.	Soma ilçesi Belediye imar sınırları içindeki geçiş alanlarının dağılımı.....	124
Çizelge 6.1.	Soma ilçesi açık-yeşil alanlarının mahallelere göre durumu.....	129

ŞEKİLLER LİSTESİ

<u>Şekil No</u>		<u>Sayfa No</u>
Şekil 4.1.	Yöntem akış şeması.....	25
Şekil 4.2.	Soma ilçesi imar planında 14 mahallenin plan üzerinde gösterimi	26
Şekil 5.1.	Soma ilçesi coğrafi konum haritası.....	30
Şekil 5.2.	Soma ilçesi topografya haritası.....	31
Şekil 5.3.	Soma ilçesi civarının genelleştirilmiş koloni kesiti.....	33
Şekil 5.4.a.	Soma ilçesi civarının bölgesel jeoloji haritası.....	35
Şekil 5.4.b.	Soma ilçesi civarının bölgesel jeoloji haritası açıklamaları.	35
Şekil 5.5.	Soma ilçesi ortalama sıcaklık, ortalama yüksek sıcaklık ve ortalama düşük sıcaklık değerleri.....	37
Şekil 5.6.	Soma ilçesi ortalama toplam yağış miktarı ve günlük en çok yağış miktarı.....	38
Şekil 5.7.	Soma ilçesi ve yakın çevresinin toprak haritası.....	39
Şekil 5.8.	Tabula Peutingeriana haritası.....	42
Şekil 5.9.	Türkiye’de ve Soma ilçesinde nüfus artış hızları.....	44
Şekil 5.10.	Soma ilçesi arazi dağılımının oransal gösterimi.....	46
Şekil 5.11.	Soma ilçesi uydu görüntüsü	50
Şekil 5.12.	Soma ilçesi mahalle yüzölçümü bilgileri.....	53
Şekil 5.13.	Kent içi açık-yeşil alan sistemlerinin sınıflandırması.....	57
Şekil 5.14.	Soma ilçesi imar sınırları içindeki açık-yeşil alanlarının genel durumu.....	58
Şekil 5.15.	13 Eylül mahallesi açık-yeşil alanları.....	60
Şekil 5.16.	Atatürk mahallesi açık-yeşil alanları.....	63
Şekil 5.17.	Cuma mahallesi açık-yeşil alanları.....	66
Şekil 5.18.	Cumhuriyet mahallesi açık-yeşil alanları.....	69
Şekil 5.19.	Hamidiye mahallesi açık-yeşil alanları.....	72
Şekil 5.20.	Hürriyet mahallesi açık-yeşil alanları.....	75
Şekil 5.21.	İnönü mahallesi açık-yeşil alanları.....	78
Şekil 5.22.	İstasyon mahallesi açık-yeşil alanları.....	81
Şekil 5.23.	Karamanlı mahallesi açık-yeşil alanları.....	85

Şekil 5.24.	Kurtuluş mahallesi açık-yeşil alanları.....	87
Şekil 5.25.	Namazgah mahallesi açık-yeşil alanları.....	91
Şekil 5.26.	N. Danışman mahallesi açık-yeşil alanları.....	94
Şekil 5.27.	Samsacı mahallesi açık-yeşil alanları.....	98
Şekil 5.28.	Zafer mahallesi açık-yeşil alanları.....	100
Şekil 5.29.	Bülent Ecevit parkından bir görünüm.....	103
Şekil 5.30.	Öğretmen Kudret İstemi sokaktaki park alanından bir görünüm.....	104
Şekil 5.31.	Koru Park'tan bir görünüm.....	105
Şekil 5.32.	13 Eylül Kurtuluş parkı çocuk oyun bahçesi.....	106
Şekil 5.33.	Gençlik ve Spor Bakanlığı Soma ilçesi Atatürk Stadyumu...	108
Şekil 5.34.	Celal Bayar Üniversitesi Soma Meslek Yüksek Okulu.....	109
Şekil 5.35.	Manisa ili Soma ilçesi Linyit Lisesi.....	110
Şekil 5.36.	Soma ilçesi Merkez Sağlık Ocağı.....	112
Şekil 5.37.	İlçe Emniyet Müdürlüğü.....	113
Şekil 5.38.	T.K.İ. Ege Linyitleri İşletmesi Müessesesi.....	114
Şekil 5.39.	T.E.İ.A.Ş. Soma Elektrik Teknolojileri Geliştirme ve Eğitim Tesisleri İşletme Müdürlüğü.....	114
Şekil 5.40.	Hürriyet mahallesinde yer alan S.E.A.Ş. lojmanları	116
Şekil 5.41.	N.Danışman mahallesi Cengiz Topel meydanı kavşak düzenlemesi.....	118
Şekil 5.42.	Hamidiye mahallesi Gazi Osman Paşa caddesi ağaçlandırma alanı.....	119
Şekil 5.43.	Belediye Şehir mezarlığından bir görünüm.....	120
Şekil 5.44.	Kurtuluş mahallesi taşıt park alanından bir görünüm.....	121
Şekil 5.45.	Cengiz Topel Meydanından bir görünüm.....	123
Şekil 5.46.	Kurtuluş mahallesi Hürriyet bulvarından bir görünüm.....	124
Şekil 6.1.	Soma ilçesi Atatürk caddesi'nden 1945 yılına ait bir görünüm.....	125
Şekil 6.2.	Soma ilçesi Atatürk caddesi'nden 1968 yılına ait bir görünüm.....	126
Şekil 6.3.	Soma ilçesinden 1960'lı yıllardan panoramik görünüm.....	126
Şekil 6.4.	Soma ilçesinden 2010 yılına ait panoramik görünüm.....	127

Şekil 6.5.	Soma ilçesinden genel bir görünüm.....	127
Şekil 6.6.	Soma ilçesi mahallelerinin açık-yeşil alan durumu.....	128
Şekil 6.7.	Soma ilçesi mevcut yeşil alanlarının dağılımı.....	130
Şekil 6.8.	Soma ilçesi imar planında planlanan yeşil alanların durumu.....	131
Şekil 6.9.	Soma ilçesi yapılaşmaya örnek bir görünüm.....	132
Şekil 6.10.	Hyde Park'taki Serpentine gölü çevresinden bir görünüm..	133

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı Soyadı: İlknur Günal

Doğum Yeri: Soma/Manisa

Doğum Tarihi: 01.03.1973

EĞİTİM DURUMU

Lisans Öğrenimi: Uludağ Üniversitesi Ziraat Fakültesi

Yüksek Lisans Öğrenimi: Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi Fen Bilimleri

Enstitüsü Peyzaj Mimarlığı Ana Bilim Dalı

Bildiği Yabancı Diller: İngilizce

BİLİMSEL FAALİYETLERİ

a) Yayınlar -SCI –Diğer:

b) Bildiriler -Uluslararası –Ulusal: Çanakkale Halk Bahçesi Bitkisel Potansiyeli ve Alınması Gerekli Önlemler. Çanakkale İli Değerleri Sempozyumu. 25–26 Ağustos. Sayfa: 201–209. Çanakkale 2008

c) Katıldığı Projeler:

İŞ DENEYİMİ

Çalıştığı Kurumlar ve Yıl: Soma Belediyesi Park Bahçe İşleri Müdürlüğü 1997-

İLETİŞİM

E-posta Adresi: ilknurgunal@gmail.com